

Pētījums par Latvijas mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām

Pētījuma īstenotājs:

Latvijas Kultūras akadēmija

Pētījuma pasūtītājs:

Latvijas Republikas Kultūras ministrija

Rīga, 2022

Saturs

1.	IEVADS	2
2.	KOPSAVILKUMS.....	2
2.1.	Mazākumtautību organizāciju sektora statistisks raksturojums	2
2.2.	Mazākumtautību organizāciju sektora apkopojošs raksturojums	3
2.3.	Būtiskākie secinājumi par mazākumtautību organizāciju darbību	4
3.	PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA	7
4.	PĒTĪJUMA TĒMAS KONTEKSTA RAKSTUROJUMS.....	11
4.1.	Normatīvie akti un politikas plānošanas dokumenti	11
4.2.	Atbalsta mehānismi	12
4.3.	Mazākumtautības – definējuma problemātika	12
4.4.	Iepriekš veikti pētījumi	13
5.	MAZĀKUMTAUTĪBU NEVALSTISKO ORGANIZĀCIJU SEKTORA RAKSTUROJUMS	14
5.1.	Organizāciju kopskaits	14
5.2.	Organizāciju dibināšanas dinamika	15
5.3.	Organizāciju ģeogrāfiskā izkliede.....	16
5.4.	Darbības jomas.....	17
5.5.	Sabiedriskā labuma organizāciju statuss	18
5.6.	Pārstāvētās tautības	18
5.7.	Organizāciju darbības aktivitāte	23
5.8.	Cilvēkresursu rādītāji	26
5.9.	Finanšu rādītāji.....	27
6.	MAZĀKUMTAUTĪBU NEVALSTISKO ORGANIZĀCIJU DARBĪBAS RAKSTUROJUMS	32
6.1.	Darbības mērogs	32
6.2.	Biedru skaits.....	33
6.3.	Brīvprātīgo skaits	33
6.4.	Aktīvo dalībnieku vecuma struktūra	34
6.5.	Darbības tiešās mērķgrupas	35
6.6.	Darbības intensitāte.....	35
6.7.	Sektora attīstības vērtējums	36
6.8.	Īstenotās aktivitātes	36
6.9.	Sadarbības aktivitātes.....	38
6.10.	Darbības resursu pietiekamība	38
6.11.	Atbalsta vajadzības	40
7.	MAZĀKUMTAUTĪBU NEVALSTISKO ORGANIZĀCIJU PĀRSTĀVJU VIEDOKĻI UN VĒRTĒJUMI	41
7.1.	Mazākumtautību organizāciju darbības mērķi, virzieni, to aktuālās izmaiņas	41
7.2.	Mazākumtautību organizāciju ikdienas darbs un tā izaicinājumi	44
7.3.	Nepieciešamais atbalsts mazākumtautību organizāciju darbībai	45
7.4.	Mazākumtautību organizāciju sadarbība un nākotnes plāni	47
8.	PIELIKUMS.....	50
8.1.	Pētījuma anotācija.....	50

1. IEVADS

Mazākumtautības Latvijas kultūrpolitikas uzmanības centrā ir bijušas kopš Latvijas neatkarības atjaunošanas, to tiesības garantē Satversme, un tām tiek sniegts valsts atbalsts izglītības, tradicionālās kultūras saglabāšanas un attīstības jomā ar mērķi sekmēt starpkultūru dialogu un mazākumtautību pilsonisko līdzdalību¹. Šis pētījums tika īstenots, lai apzinātu mazākumtautību nevalstiskās organizācijas Latvijā, to darbības raksturojumus un izaicinājumus.

Pētījumu par Latvijas mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām īstenoja Latvijas Kultūras akadēmijas Kultūras un mākslu institūts pēc Latvijas Republikas Kultūras ministrijas (KM) pasūtījuma (iepirkuma identifikācijas Nr.KM 2022/11) laika posmā no 2022. gada 28. oktobra līdz 16. decembrim.

Pakalpojuma mērķis saskaņā ar noslēgto līgumu bija veikt pētījumu par Latvijas mazākumtautību nevalstisko organizāciju situāciju un īstenot sekojošus uzdevumus: (1) veikt izpēti par mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām Latvijā (nevalstisko organizāciju skaits, biedru skaits, darbības jomas u.c.); (2) īstenot mazākumtautību nevalstisko organizāciju aptauju, noskaidrojot viedokļus par mazākumtautību nevalstisko organizāciju līdzdalību un atbalstu mazākumtautību nevalstisko organizāciju darbībai no valsts un pašvaldībām.

Būtiskākie pētnieciskie aspekti bija: mazākumtautību organizāciju skaita identificēšana, organizāciju darbības aktivitātes analīze, organizāciju finanšu un cilvēkresursu kapacitātes analīze, organizācijām pieejamo resursu analīze, kā arī nepieciešamā atbalsta identificēšana.

Pētījuma ietvaros tika īstenotas dažādas pētnieciskās aktivitātes: statistikas datu analīze, finanšu datu analīze, sekundārā datu analīze iepriekš veiktiem pētījumiem, organizāciju pārstāvju kvantitatīva aptauja, organizāciju pārstāvju individuālās padziļinātās intervijas, ekspresintervijas.

Šajā ziņojumā apkopota un analizēta pētījuma ietvaros iegūtā informācija un dati.

2. KOPSAVILKUMS

2.1. Mazākumtautību organizāciju sektora statistisks raksturojums

Rādītājs	Vērtība
Kopumā identificētas organizācijas, kas attiecas uz mazākumtautību jomu un uz 2022.g. 1. decembri nav likvidētas, no tām	485
mazākumtautību organizācijas ²	364
saistītās organizācijas	121
Kopējais biedrību un nodibinājumu skaits Latvijā 2022.g. sākumā	25 048
Mazākumtautību jomas organizāciju īpatsvars no kopējā Latvijas biedrību un nodibinājumu skaita, no tām	1,9%
mazākumtautību organizācijas	1,5%
saistītās organizācijas	0,5%
Mazākumtautību organizāciju reģistrācijas vietas reģionu dalījums:	
Rīgas valstspilsēta	59%; 214 organizācijas
Latgale	13%; 49 organizācijas
Kurzeme	12%; 42 organizācijas
Pierīga	8%; 28 organizācijas
Zemgale	7%; 25 organizācijas
Vidzeme	2%; 6 organizācijas

¹ <https://www.km.gov.lv/lv/mazakumtautibas>

² Mazākumtautību organizācijas šī pētījuma kontekstā ir tādas, kuru darbība orientēta uz mazākumtautību mērķgrupu tiešā veidā, savukārt saistītās organizācijas ir tādas, kuru darbība netieši saistīta arī ar mazākumtautību mērķgrupām. Piemēram, tās ir jaunatnes sektora organizācijas, kas īsteno projektus arī mazākumtautību mērķgrupām, arī uzņēmējdarbības interešu organizācijas, starpvalstu kultūras un ekonomisko sakaru organizācijas u.tml.

Mazākumtautību organizāciju darbības jomas, Top 5:	
Kultūra (nemateriālais kultūras mantojums un amatiermāksla)	66%; 239 organizācijas
Konkrētas tautības, etniskās grupas interešu pārstāvēšana	8%; 28 organizācijas
Darbs ar jaunatni	7%; 24 organizācijas
Pilsoniskā sabiedrība, interešu aizstāvība	5%; 19 organizācijas
Sociālais atbalsts	5%; 18 organizācijas
Mazākumtautību organizācijas ar sabiedriskā labuma statusu	8%; 30 organizācijas
Mazākumtautību organizācijās pārstāvēto tautību skaits	42
Latvijā dzīvojošo mazākumtautību skaits	104
Mazākumtautību organizācijās visplašāk pārstāvētās tautības:	
Krievi	81 organizācija
Ebreji	30 organizācijas
Ukraiņi	29 organizācijas
Romi	28 organizācijas
Baltkrievi	26 organizācijas
Mazākumtautību organizācijas, kuras ir iesniegušas gada pārskatu par 2021. gadu	64%; 234 organizācijas
Mazākumtautību organizācijas, kuru 2021. gada pārskatā uzrādās finanšu aktivitāte	33%; 121 organizācija
Aktīvo, strādājošo mazākumtautību organizāciju skaits (autoru aplēses)	100-120
Mazākumtautību organizāciju kopējie ieņēmumi 2021.g.	1,85 milj. EUR ³
Mazākumtautību organizāciju skaits, kuru gada ieņēmumi 2021.g. pārsniedz 50 tūkst. EUR	11
Mazākumtautību organizāciju skaits, kuru gada ieņēmumi 2021.g. nepārsniedz 10 tūkst. EUR	87
Mazākumtautību organizāciju ieņēmumu struktūra 2021.g., īpatsvars, EUR (izmaiņas % pret 2017.g.):	
Saņemtie ziedojumi un dāvinājumi	18%: 324,4 tūkst. EUR (-9%)
Saņemtās dotācijas	23%: 409,4 tūkst. EUR (-13%)
Ieņēmumi no saimnieciskās darbības	15%: 264,8 tūkst. EUR (+1%)
No ES, EEZ un citiem ārvalstu fondiem saņemtais finansējums	28%: 507,8 tūkst. EUR (+21%)
Citi ieņēmumi	16%: 292,3 tūkst. EUR (-1%)

2.2. Mazākumtautību organizāciju sektora apkopojošs raksturojums

Lai gan kopumā ir identificējams liels skaits uz mazākumtautību jomu attiecināmu organizāciju (529), ikdienas darbā aktīvas no tām ir tikai neliela daļa. Pētnieku aplēses liecina, ka **aktīvo mazākumtautību organizāciju skaits ir aptuveni 100-120** – tās ir organizācijas, kuras iesniedz gada pārskatus, un kas uzrāda finanšu vai darbību aktivitāti. Dati kopumā liecina, ka mazākumtautību organizāciju sektora darbības aktivitāte ik gadu sarūk – 2016. gadā bija vairāk nekā 150 aktīvo organizāciju, bet 2022. gadā vairs tikai nedaudz virs 100.

Lielākā daļa mazākumtautību organizāciju ir reģistrētas Rīgā (59%) un Pierīgā (8%), bet proporcionāli lielāka to pārstāvība ir arī Latgalē (13%) un Kurzemē (12%). Vairākums organizāciju darbojas kultūras un amatiermākslas jomā (66% no visām). Dažāda cita veida darbība mazākumtautību organizācijām raksturīga neizteikti – 8% organizāciju saistītas ar konkrētas tautības interešu pārstāvēšanu, 7% organizāciju veic darbu ar jaunatni, 5% darbojas pilsoniskās sabiedrības jomā, 5% sociālā atbalsta jomā. **Kopumā organizācijās ir pārstāvētas 42 Latvijas mazākumtautības** (no 104 Latvijā dzīvojošajām). Visām skaitliski lielākajām Latvijas mazākumtautībām ir to pārstāvošas organizācijas. Visplašāk pārstāvētās tautības ir: krievi (81 organizācija), ebreji (30), ukraiņi (29), romi (28), baltkrievi (26).

Gada pārskatu dati liecina, ka mazākumtautību **organizāciju finanšu un cilvēkresursu kapacitāte ir ļoti ierobežota**. Tikai 11 organizācijām gada ieņēmumi pārsniedz 50 tūkst. EUR, bet kopumā 87

³ Aprēķinos nav iekļauta Rīgas Ebreju kopiena, kuras finanšu rādītāji veido aptuveni 80% no visa sektora finanšu apgrozījuma (2021. gadā konkrētās organizācijas finanšu ieņēmumi veido 6,9 milj. EUR) – tas radītu maldīgu priekšstatu par sektora kopējo finanšu aktivitāti.

organizācijām tie ir mazāki nekā 10 tūkst. EUR. Algoti darbinieki ir tikai 38 organizācijās un kopējais aktīvo dalībnieku skaits aptuveni 8,5 tūkst. personu.

Apkopotā informācija liecina, ka **būtisks sektora izaicinājums saistīts ar organizācijās iesaistīto personu vecuma struktūru** – 50% no aktīvajiem dalībniekiem ir vecumā virs 55 gadiem, tai skaitā 28% vecumā virs 66 gadiem. Vienlaikus **vecumā zem 35 gadiem ir tikai katrs piektais aktīvais dalībnieks**. Šie dati liecina par mazākumtautību organizāciju novecošanos un izteikti mazu jaunpiesaistītu dalībnieku skaitu un īpatsvaru. Pētījuma dati arī liecina, ka **darbībā aktīvi ir tikai aptuveni puse no organizācijās formāli iesaistītajiem dalībniekiem**. Biedru un pārstāvēto mazākumtautību pārstāvju zemo aktivitāti kā problēmu aktualizē arī organizāciju vadītāji.

Būtiski sektora ilgtspējas izaicinājumi saistīti arī ar ieņēmumu struktūras izmaiņām. Pēdējo piecu gadu periodā ieņēmumu struktūrā būtiski mazinājies ziedojumu un saņemto dotāciju īpatsvars. Vienlaikus pieaudzis no ārvalstu fondiem saņemtā finansējuma īpatsvars, tomēr to spējušas piesaistīt tikai dažas organizācijas. Finansējuma avotu izmaiņu tendences liecina, ka finansiālā kapacitāte mazākumtautību organizāciju sektorā ar katru gadu sarūk. Atsevišķas organizācijas finansiāli spēj sekmīgāk darboties, tomēr **absolūtais vairākums mazākumtautību organizāciju finansiāli ir ar izteikti vāju kapacitāti.**

2.3. Būtiskākie secinājumi par mazākumtautību organizāciju darbību

Mazākumtautību iedzīvotāju skaits Latvijā un to pārstāvība organizācijās

- Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2022. gadā **Latvijā dzīvo kopumā 104 dažādu mazākumtautību pārstāvju. 42 no šīm 104 tautībām ir un 62 nav pārstāvības mazākumtautību organizācijās.** Lielākās no mazākumtautībām, kurām nav pārstāvības organizācijās, ir: rumāņi (497 personas), čuvaši (483), mordvieši (389), itāļi (359), somi (339), angļi (291). Tai pat laikā – **visām Latvijā plašāk pārstāvētajām mazākumtautībām ir to kultūru un intereses pārstāvošas mazākumtautību organizācijas.** Kopumā novērojams – jo lielāka ir konkrētās mazākumtautības kopiena (iedzīvotāju skaits Latvijā), jo lielāks ir to kultūru un intereses pārstāvošo organizāciju skaits. Visplašāk pārstāvētās tautības ir: krievi (81 organizācija), ebreji (30 organizācijas), ukraiņi (29), romi (28), baltkrievi (26).
- Vērtējot statistikas datus par mazākumtautību pārstāvju skaita izmaiņām Latvijā pēdējos 10 gados, novērojams, ka **visbūtiskāk krities ebreju skaits** (samazinājums par 29% jeb 1755 personām), arī **čuvašu, karēļu, mordviešu skaits** (katrā samazinājums par 25%). Par aptuveni piektdaļu krities arī igauņu, romu, osetīnu, udmurtu, poļu un baltkrievu kopienu pārstāvju skaits. Tai pat laikā **izteikts pieaugums** novērojams tādās mazākumtautību grupās kā **indieši** (+1972% jeb +1124 personas), **kīnieši** (+530%, +228), **uzbeki** (+361%, +961), **turki** (+224%, +202), francūži (+195%, +181). Izteikts pieaugums bijis arī spāņiem, tadžikiem, itāļiem, norvēģiem, arābiem.
- Lai gan kopējais identificējamo mazākumtautību organizāciju skaits ir liels, tikai 234 no tām 2021. gadā ir iesniegušas gada pārskatus un varētu tikt uzskatītas par vismaz formāli aktīvām. Savukārt **finanšu aktivitāti gada pārskatos uzrāda tikai 121 organizācija un to varētu uzskatīt par reālo ikdienā aktīvo mazākumtautību organizāciju skaitu.** Tas aptuveni sakrīt arī ar to organizāciju skaitu (103), ar kurām pētniekiem izdevās sazināties pētījuma īstenošanas laikā un iegūt apstiprinājumu par organizācijas darbības aktivitāti. Tādēļ pētnieki pieņem, ka **kopējais darbībā aktīvo mazākumtautību organizāciju skaits ir aptuveni 100-120.**
- Dati kopumā liecina, ka mazākumtautību organizāciju **sektora darbības aktivitāte ik gadu sarūk** – 2016. gadā bija vairāk nekā 150 aktīvo organizāciju, bet 2022. gadā vairs tikai nedaudz virs 100. Tas ļauj secināt, ka **katru gadu palielinās to organizāciju skaits un īpatsvars, kuras pārtrauc savu darbību, bet juridiski netiek likvidētas.**

Mazākumtautību organizāciju finanšu kapacitāte

- 2021. gada dati liecina, ka no 234 mazākumtautību organizācijām, kas bija iesniegušas gada pārskatus, **jebkādu finanšu aktivitāti uzrāda tikai 121 organizācija (52% no tām, kas iesniegušas gada pārskatus, un 33% no visām nelikvidētajām)**. Ekonomiskās aktivitātes rādītājs pēdējo 6 gadu periodā ik gadu ir krities. Ja 2016. gadā kopumā 58% no visām gada pārskatus iesniegušajām organizācijām uzrādīja ekonomisku aktivitāti, tad **sešu gadu periodā šādu organizāciju īpatsvars krities par 6% (skaitliski samazinājums no 152 līdz 121)**.
- **Kopējie mazākumtautību sektora finanšu rādītāji ir ļoti nelieli**. 2021. gadā kopējais sektora ieņēmumu apjoms bijis **tikai 1,85 milj. EUR**. Jāuzsver arī, ka **tikai 11 organizācijām gada apgrozījums sasniedz vismaz 50 tūkst. EUR**. Savukārt **87 organizācijām apgrozījums ir mazāks nekā 10 tūkst. EUR gadā**. Šie rādītāji ļauj apgalvot, ka mazākumtautību organizāciju sektora finanšu aktivitāte ir minimāla – gan attiecībā uz to organizāciju skaitu, kurām vispār ir ieņēmumi, gan attiecībā uz šo ieņēmumu apjomu. Līdz ar to **sektora finansiālā kapacitāte ir ļoti ierobežota**.
- **Pēdējo gadu laikā būtiski mainījusies mazākumtautību organizāciju ieņēmumu struktūra. Ziedojumu īpatsvars kopējos ieņēmumos ir būtiski samazinājies (no 27% 2017. gadā līdz 18% 2021. gadā). Samazinājies arī dotāciju īpatsvars ieņēmumos (attiecīgi no 36% līdz 23%).** Salīdzinoši **nemainīgs bijis ieņēmumu no saimnieciskās darbības īpatsvars (12%-15% robežās)**. Vienlaikus **būtiski pieaugusi no ES, EEZ un citiem ārvalstu fondiem saņemtā finansējuma daļa** kopējos ieņēmumos – ja 2016. gadā tas veidoja tikai 7% no organizāciju ieņēmumiem, tad 2021. gadā 28%. Tas netieši liecina, ka **mazākumtautību organizācijas pievēršas ārvalstu fondu finansējuma projektu izstrādei**. Tai pat laikā novērojams, ka **pagaidām tās ir tikai nedaudzas organizācijas**, kuras spējušas šo finansējumu piesaistīt (mazāk nekā 10 organizācijas kopumā).
- Kopumā dati liecina, ka šobrīd mazākumtautību organizāciju sektora ieņēmumu struktūra ir līdzsvarota starp trim finanšu avotiem – ārvalstu fondu finansējums, dotācijas, ziedojumi. Dotācijas un ziedojumi uzrāda samazinājuma tendences, ko līdz šim sektors kopumā daļēji kompensējis ar ārvalstu fondu finansējumu. Līdz ar to **finansiālā aspektā situācija sektorā kopumā būtu vērtējama drīzāk kā nestabila**, jo ik gadu ir mainīga ieņēmumu struktūra. Un finansējuma avotu izmaiņu tendences liecina, ka **finansiālā kapacitāte mazākumtautību organizāciju sektorā ar katru gadu sarūk**. Atsevišķas organizācijas finansiāli spēj sekmīgāk darboties, tomēr absolūtais vairākums mazākumtautību organizāciju finansiāli ir ar izteikti vāju kapacitāti.

Mazākumtautību organizāciju darbības raksturojums

- **Mazākumtautību organizācijas pēc to darbības mērogiem ir ļoti dažādas. 27% organizāciju darbojas tikai vietējās kopienas mērogā (savā pilsētā, pagastā, pašvaldībā), 14% organizāciju darbojas sava reģiona ietvaros, 27% organizāciju nacionālā līmenī, bet 33% organizāciju apgalvo, ka strādā starptautiskā mērogā.**
- Iegūtie dati liecina, ka **kopumā 95% organizāciju ir biedri – fiziskās personas, bet 13% organizāciju ir biedri – juridiskās personas**. Kopējais aptaujā norādītais organizāciju biedru – fizisko personu skaits ir 16,6 tūkst., bet juridisko personu biedru skaits – tikai 48. Ja šo skaitu attiecina uz kopējo Latvijā dzīvojošo mazākumtautību personu skaitu, tad secināms, ka **mazākumtautību organizāciju darbībā ir iesaistīti aptuveni 3% no to kopienu kopējā iedzīvotāju skaita**.
- Organizācijas tika lūgtas norādīt arī konkrētu aktīvo dalībnieku skaitu. Kopumā **kā darbībā aktīvas norādītas 8 438 personas**, kas ir būtiski mazāk nekā norādītais biedru kopskaits (16 654 personas). Tādējādi šo norādīto skaitu varētu uzskatīt par precīzāko aktīvi iesaistīto rādītāju. Attiecinot uz kopējo biedru skaitu tas veido aptuveni 50%. Netieši tas arī ļauj konstatēt, ka **aktīvi darbojas organizācijās tikai daļa no to formālajiem biedriem**.

- ➔ Analizējot vecuma posmu grupās, novērojams, ka **50% no aktīvajiem dalībniekiem ir vecumā virs 55 gadiem, tai skaitā 28% vecumā virs 66 gadiem.** Vienlaikus vecumā zem 35 gadiem ir tikai katrs piektais aktīvais dalībnieks. Šie dati liecina par mazākumtautību organizāciju novecošanos un izteikti mazu jaunpiesaistītu dalībnieku skaitu un īpatsvaru.
- ➔ Mērķgrupu tvērumā mazākumtautību organizācijas raksturo dažādība. 57% norāda, ka to mērķgrupa ir **vietējās kopienas iedzīvotāji**, 50% kā mērķgrupu norāda **visus Latvijas iedzīvotājus kopumā**. Tāpat liela daļa organizāciju (46%) kā mērķgrupu norāda **seniorus**. Retāk organizācijas kā mērķgrupas norāda pilngadīgos **jauniešus** vecumā no 18 līdz 25 gadiem (38%) un nepilngadīgos jauniešus vecumā no 13 līdz 17 gadiem (32%). Vēl retāk mazākumtautību organizācijas kā mērķgrupas norādījušas **ģimenes ar bērniem** (27%) un **bērnus** līdz 12 gadu vecumam (22%).
- ➔ Organizāciju pašnovērtējumi par to darbības intensitāti liecina, ka **tikai aptuveni katra piektā organizācija ir regulāri strādājoša un aktīva**. Kopumā **43% organizāciju novērtē, ka darbs notiek pēc nepieciešamības**, no gadījuma uz gadījumu, bet **26%, ka darbs notiek dažas dienas nedēļā**.
- ➔ Aptaujas anketā organizācijas tika lūgtas papildus sniegt vērtējumu arī par darbības intensitāti pirms pandēmijas. Un šie **dati liecina par būtisku pandēmijas negatīvo ietekmi uz mazākumtautību organizāciju ikdienas darbu**. Izteikti aktīvo organizāciju īpatsvars nav būtiski mainījies, bet būtiski ir **mazinājusies to organizāciju aktivitāte, kuras iepriekš bijušas viduvēji aktīvas** – ja pirms pandēmijas 34% organizāciju strādāja pēc nepieciešamības, tad pēc pandēmijas to īpatsvars pieaudzis līdz 43%, vienlaikus no 34% līdz 26% samazinoties to īpatsvaram, kurās darbs notiek dažas dienas nedēļā.
- ➔ Aptaujas anketā mazākumtautību organizāciju pārstāvji tika lūgti novērtēt sektora attīstību kopumā. **60% snieguši kritiskus vērtējumus, bet 40% – pozitīvus**. Visbiežāk sniegti viduvēji novērtējumi, 10punktu skalā sektora attīstību vērtējot ar 5 vai 6 punktiem. **Vidējais rādītājs sektora attīstības vērtējumam ir 5,4 punkti 10punktu skalā.** Līdz ar to iespējams apgalvot, ka **paši sektora pārstāvji sektora kopējo attīstību vērtē kā viduvēju un noteikti ne attīstītu un spēcīgu**. Pamatojot savus kritiskos vērtējumus par sektora attīstību, visbiežāk norādīts uz to, ka **organizāciju darbība ir neregulāra, ka tās nav “redzamas” publiskajā telpā, ka maz iesaistās jauni cilvēki, kā arī esošie biedri ir mazaktīvi**. Lielā mērā šie pamatojumi sasauca ar citiem šajā pētījumā iegūtajiem datiem un informāciju.
- ➔ Dati par organizāciju īstenotajām aktivitātēm liecina – **mazākumtautību organizācijas vairāk orientējas uz kultūras un amatiermākslas aktivitātēm, izteikti retāk tās ir sabiedriskas, pilsoniskas vai izglītojošas aktivitātes**. Vairākums organizāciju (70%) ir īstenojušas kultūras pasākumus, 55% informējušas sabiedrību par savu organizāciju vai tās aktivitātēm, 53% īstenojušas radošās aktivitātes, 51% amatiermākslas aktivitātes, bet 45% pieredzes apmaiņas aktivitātes. Lai gan kopumā 57% organizāciju aptaujā bija norādījušas, ka to tiešā mērķgrupa ir vietējās kopienas iedzīvotāji, **tikai 30% organizāciju ir īstenojušas vietējās kopienas aktivitātes** (diskusijas, sabiedriskās apspriešanas, kopīgus projektus un pasākumus). Dažādas citas **sabiedriskās un pilsoniskās aktivitātes īsteno ne vairāk kā katra ceturtnā mazākumtautību organizācija**.
- ➔ Vērtējot dažādu resursu pietiekamību organizācijas darbībai un attīstībai, par vairākumu no anketā iekļautajiem 16 resursu veidiem sniegti kritiski novērtējumi. Viskritiskāk vērtēta tādu resursu pieejamība kā: **no ES un citiem ārvalstu fondiem saņemtais finansējums** (63% organizāciju novērtē, ka tas nemaz nav pieejams, un vēl 14%, ka ir nepietiekami), **komercsektora ziedojumi** (attiecinā: 61% un 21%), **transports** (58% un 25%), **ienākumi no saimnieciskās darbības** (55% un 19%). Izteikti kritiski vērtēta arī **cilvēkresursu pietiekamība** – 48% novērtē, ka nemaz nav pietiekama juridisko personu kā biedru līdzdalība, 46% norāda, ka nemaz nav pietiekama algotu darbinieku piesaiste organizācijā. **Resursu pietiekamības novērtējumi liecina**

par ļoti zemu mazākumtautību organizāciju kapacitāti darbībai ilgtermiņā – nepietiekami ir gan finanšu, gan cilvēkresursi, gan atbalsta pieejamība.

- Lūgtas novērtēt, kāds atbalsts varētu palīdzēt organizācijas darbībā un attīstībā, visbiežāk tiek norādīts uz: regulāra finansējuma pieejamība (59%), atbalsts projektu rakstīšanā, sagatavošanā (56%), plašāka informācija par projektu konkursiem (51%), mazāka birokrātija projektu konkursos (51%). Netieši šīs minētās atbildes liecina par mazākumtautību organizāciju izteikti lielo interesi par projektu konkursu iespējām finansējuma piesaistē, bet vienlaikus norāda arī uz šo organizāciju nepietiekamām prasmēm un kapacitāti dalībai projektu konkursos (gan informācijas atrašanās, gan projektu pieteikumu sagatavošanā, gan projektu birokrātijas izpratnē, arī partneru piesaistē).
- Būtiski darbības izaicinājumi saistīti arī ar organizācijas biedru un pārstāvēto kopienu pārstāvju zemo aktivitāti – tā dotos atklājas kā otra biežāk norādītā atbalsta nepieciešamība. 46% organizāciju norādījušas, ka būtu nepieciešama lielāka pārstāvētās mazākumtautības pārstāvju aktivitāte, bet 44% norāda, ka būtu nepieciešama lielāka pašas organizācijas biedru aktivitāte. Tas lielā mērā sasaucas ar šajā pētījumā analizētajiem datiem par cilvēkresursu pietiekamību un to aktivitāti organizācijās. Gan kvantitatīvā aspektā, gan arī no mērķgrupu ieinteresētības un motivācijas līdzdalībai.
- Lai gan cilvēkresursu pietiekamību vairāk nekā puse organizāciju bija novērtējušas kritiski, tomēr nepieciešamā atbalsta aspektā tā neatklājas kā prioritāra vajadzība. Kopumā tikai 29% organizāciju norādījušas, ka tām būtu nepieciešami papildu cilvēkresursi organizācijā un tikai 28%, ka nepieciešama aktīvāka brīvprātīgo iesaistīšanās. Tāpat dati liecina, ka organizācijās nav izteikts pieprasījums pēc apmācībām (kā nepieciešamas tās norāda tikai 26% organizāciju) vai mentoringa (6%). Kontekstā ar izteikto interesi par projektu konkursiem un vienlaikus datiem par sarūkošiem cilvēkresursiem sektorā šie dati norāda uz ļoti būtiskiem izaicinājumiem sektora ilgtspējai un attīstībai, aktualizējot jautājumu, vai ar esošajiem cilvēkresursiem, to zināšanām un kapacitāti ir pietiekami organizāciju darbības uzturēšanai un sekmēšanai.

3. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA

Pētījuma metodoloģija balstījās jaukta tipa pētniecības metožu izmantošanā un kombinēšanā, paredzot datu un informācijas ieguvu kā ar kvalitatīvās, tā kvantitatīvās pētniecības pieejām. Abu šo pieeju kombinācija deva iespēju dotā pētījuma tēmas analizēt gan subjektīvā, gan objektīvā aspektā, nodrošinot dažādu viedokļu, uzskatu, datu un statistikas sinerģiju.

Pētījums tika īstenots šādos secīgos izpildes soļos.

(1) Izveidota mazākumtautību nevalstisko organizāciju datu bāze. Lai gan Latvijā 2016. gadā ir ieviests biedrību un nodibinājumu darbības jomu klasifikators⁴, un pirms tam darbības jomas tika klasificētas atbilstoši NACE 2.red. klasifikatoram, tā praktiska pielietošana ir apgrūtināta. 2020. gadā Latvijas Kultūras akadēmijas un SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija” īstenotajā izpētē “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana”⁵ norādīts uz vairākiem organizāciju klasifikācijas problēmaspektiem: 1) Ministru kabineta noteikumi jomas klasifikāciju nenosaka kā obligātu prasību; 2) ir atļauts atzīmēt neierobežotu skaitu darbības jomas, tādēļ reģistrā šobrīd atrodamas arī organizācijas ar 11 darbības jomām vienlaikus, līdz ar to šos datus arī nevar izmantot nozaru dalījumam; 3) Uzņēmumu reģistrā var atzīmēt “Citur neklasificēta biedrība vai nodibinājums” un NACE var atzīmēt “Sabiedrisko, politisko un citu organizāciju darbība”, ko izvēlas lielākā daļa organizāciju, nevis atzīmējot jomu pēc būtības. Kā norādīts sabiedriskās politikas centra “Providus” 2021. gadā īstenotajā pētījumā “Latvijas biedrību un

⁴ Ministru kabineta 2015. gada 22. decembra noteikumi Nr. 779 “Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi”. <https://likumi.lv/ta/id/278848>

⁵ Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana. Latvijas Kultūras akadēmija un SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”. 2020. Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/media/13511/download>

nodibinājumu klasifikācijas problēmas un risinājumi"⁶, aptuveni 10% organizāciju Uzņēmumu reģistrā nav reģistrējušas nevienu darbības jomu, savukārt 39% organizāciju norādījušas NACE kodu 94.99 "Citur neklasificētu organizāciju darbība". Tātad kopumā par pusi no organizācijām nav pieejama drošticama informācija par to darbības jomām. Attiecībā uz mazākumtautību organizāciju darbību papildus jānorāda, ka nedz NACE klasifikators, nedz biedrību un nodibinājumu darbības jomu klasifikators neizdala atsevišķu kodu mazākumtautību organizāciju darbības jomai. Biedrību un nodibinājumu darbības jomu klasifikatorā mazākumtautību organizācijas tiek pieminētas darbības jomas "Tautas māksla un nemateriālais mantojums" aprakstā (norāde "Ietver arī mazākumtautību kultūras biedrības un nodibinājumus"). Tomēr mazākumtautību organizāciju darbība var būt un ir daudz plašāka, nekā tikai kultūras ietvaros. Līdz ar to secināms, ka neviens no šobrīd pastāvošajiem darbības jomas klasifikatoriem nav pilnvērtīgi un drošticami izmantojams mazākumtautību organizāciju identificēšanai un darbības rādītāju analīzei.

Minēto iemeslu dēļ Izpildītājs mazākumtautību organizāciju identificēšanai izmantoja alternatīvu pieeju, veicot organizāciju atlasī manuāli šādos soļos:

- (1) Izmantojot Uzņēmuma reģistra atvērto datu kopas (Latvijas atvērto datu portālā: <https://data.gov.lv/dati/lv/organization/ur>) un Lursoft datu bāzes, tika atlasītas organizācijas pēc to nosaukumos dotajām norādēm uz mazākumtautību pārstāvību (izmantojot atslēgvārdus: mazākumtautību, vācu, krievu, igauņu, ebreju u.tml.).
- (2) Izmantojot Uzņēmuma reģistra atvērto datu kopas (Latvijas atvērto datu portālā: <https://data.gov.lv/dati/lv/organization/ur>) un Lursoft datu bāzes, tika atlasītas organizācijas pēc to darbības mērķī (atbilstoši statūtiem) norādītās informācijas, kas ļauj identificēt mazākumtautību darbības jomu.
- (3) Ne visas mazākumtautību darbības jomai atbilstošās organizācijas ir identificējamas pēc nosaukumiem un/vai darbības mērķiem, tādēļ papildus tika analizēta informācija vairākos netiešos datu avotos (attieciņi papildinot sākotnēji izveidoto organizāciju datu bāzi ar tām, kas nav atlasītas pēc iepriekš norādītajiem principiem):
 - a. Latvijas kultūras datu portālā pieejamā datu bāze ar nevalstiskajām organizācijām (pēc atlases principa: nacionālās kultūras biedrības): <https://kulturasdati.lv/lv/nevalstiskas-organizacijas>.
 - b. Latvijas pašvaldību mājas lapu sadaļas par aktīvajām biedrībām un nodibinājumiem pašvaldību teritorijās (atbilstošo organizāciju atlasī veicot, balstoties nosaukumos un/vai darbības mērķos, un/vai īstenotajās aktivitātēs rodamajās atsaucēs uz mazākumtautību darbības jomu).
 - c. Nevalstiskā sektora finanšu atbalsta rīku ietvaros atbalstu saņēmušo organizāciju datu bāzes. Primāri tika skatīti tie finanšu rīki, kas tieši vai netieši vērsti uz mazākumtautību organizāciju atbalstu. Papildus tika skatīti arī tie finanšu rīki, kas nav specifiski vērsti uz mazākumtautību organizāciju atbalstu, bet kurās mazākumtautību organizācijas varētu būt viena no mērķgrupām. Šīs atlases ietvaros tika analizētas sekojošo institūciju administrētās finanšu atbalsta programmas: Sabiedrības integrācijas fonds, Kultūras ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, Ārlietu ministrija (diasporas atbalsts), Valsts kultūrkapitāla fonds, Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra, Ziemeļvalstu Ministru padomes birojs Latvijā. Papildus tika pārskatīta arī pašvaldību finansējumu konkursu informācija, kā arī Aktīvo iedzīvotāju fonda atbalstītie projekti.

Izpētes un atlases procesā kopumā tika identificētas 529 nevalstiskās organizācijas (biedrības un nodibinājumi), kas būtu attiecināmas uz mazākumtautību sektoru.

⁶ Pētījums par pilsoniskās sabiedrības organizāciju sektoru Latvijā 2020-2024: Latvijas biedrību un nodibinājumu klasifikācijas problēmas un risinājumi. Latvijas Pilsoniskā alianse, Sabiedriskās politikas centrs "Providus". 2021. Pieejams: https://nvo.lv/uploads/nvo_petijums_2021.pdf

(2) Par katru datu bāzē iekļauto organizāciju apkopota un iekļauta to raksturojoša informācija. Par katru no datu bāzē iekļauto organizāciju tika iekļauta šāda oficiālā organizāciju raksturojošā informācija (balstoties Uzņēmumu reģistrā un Lursoft pieejamajos datos):

- (1) Biedrības vai nodibinājuma nosaukums.
- (2) Reģistrācijas numurs.
- (3) Reģistrācijas gads.
- (4) Likvidācijas process (ja attiecināms).
- (5) Juridiskā adrese (reģions, pašvaldība).
- (6) Sabiedriskā labuma organizācijas statuss un joma, kurā tas piešķirts (ja attiecināms)
- (7) Kontaktinformācija (tālrunis, e-pasti, mājas lapa).
- (8) Organizācijas vadība.
- (9) Darbības mērķis atbilstoši statūtiem.
- (10) Darbības jomas atbilstoši UR norādītajam.
- (11) Darbības veidi atbilstoši UR un/vai VID norādītajam.

Papildus oficiālajai informācijai datu bāzē pētnieki pievienoja arī šādus raksturojumus (balstoties publiski pieejamajā informācijā, kā arī ar aktīvajām organizācijām īstenotajās ekspresintervijās iegūtajā informācijā):

- (1) Organizācijas tips (kultūra (nemateriālais kultūras mantojums un amatiermāksla); pilsoniskā sabiedrība, interešu aizstāvība; darbs ar jaunatni; veselība; sociālais atbalsts; izglītība un zinātne; cilvēktiesības; biznesa interešu aizstāvība; kultūras mantojums un vēsture; ekonomisko un kultūras starpvalstu sakaru veicināšana; konkrētas tautības, etniskās grupas interešu pārstāvēšana; profesijas kopiena).
- (2) Organizācijas veids (mazākumtautību organizācija, saistītā organizācija).
- (3) Pārstāvētā tautība (tiešā mērķgrupa).
- (4) Organizācijas darbības aktivitāte (Nemaz / Mazaktīva / Vidēji aktīva / Ļoti aktīva).
- (5) Balstoties organizāciju statūtos norādītajos darbības mērķos un citā pieejamajā informācijā (par īstenotajām aktivitātēm), tiks identificēts:
 - a. Darbības joma detalizēti (kultūra, vēsture, interešu aizsardzība, sociālais atbalsts, jaunatnes organizācija, sports, u.c.).
 - b. Darbības mērogs (lokāli, vietēji; reģionāli; nacionāli; starptautiski).
 - c. Organizācijas tiešās mērķgrupas pēc tautības vai tautību grupas.
 - d. Darbības aktivitāte (pastāvīga/regulāra; epizodiska).
 - e. Īstenoto aktivitāšu raksturojums.

(3) Par katru datu bāzē iekļauto organizāciju apkopoti un iekļauti tās darbību pēdējo 5 gadu periodā (2016-2021) raksturojoši rādītāji atbilstoši organizāciju darbības gada pārskatos iekļautajiem datiem un informācijai (gada pārskati tika iegūti Uzņēmuma reģistra informācijas portālā):

- (1) Darbinieku skaits.
- (2) Saņemtie ziedojumi un dāvinājumi.
- (3) Saņemtās dotācijas.
- (4) Ieņēmumi no saimnieciskās darbības.
- (5) No ES, EEZ u.c. ārvalstu fondiem saņemtais finansējums.
- (6) Citi ieņēmumi.
- (7) Algas.
- (8) Ieņēmumi kopā.
- (9) Izdevumi kopā.
- (10) Ieņēmumu un izdevumu starpība.
- (11) Rezerves fonds.

Sagatavotā mazākumtautību organizāciju datu bāze ar visu iepriekš minēto informāciju un rādītājiem veido atsevišķu pētījuma nodevumu, kas iesniegts Pasūtītājam MS Excel faila formātā.

(4) Papildus apkopoti dati citos pētījumos un datu kopās, lai sniegtu kontekstuālu mazākumtautību organizāciju darbības analīzi, salīdzinot to darbību ar nevalstisko organizāciju sektora kopējiem rādītājiem. Tas sniedza iespēju vērtēt mazākumtautību organizāciju sektorā notiekošās izmaiņas atbilstoši kopējām nevalstiskajā sektorā notiekošajām izmaiņām (piemēram, salīdzinot darbinieku skaita izmaiņu tendences, ieņēmumu un izdevumu izmaiņu tendences, ziedojumu piesaistes tendences u.tml.). Kontekstuālai analīzei tika izmantoti Latvijas Pilsoniskās alianses īstenotie nevalstiskā sektora pētījumi, kuri, savukārt, balstās Valsts ieņēmumu dienesta sagatavotajos datos par biedrībām un nodibinājumiem.

(5) Īstenota apkopojoša mazākumtautību nevalstisko organizāciju sektora analīze, izvērtējot organizāciju skaita izmaiņas, to darbības finanšu rādītāju izmaiņas, aktivitāšu izmaiņas, u.c. aspektus atbilstoši visai iepriekšējos soļos apkopotajai informācijai un datiem. Īstenotā analīze veido šī ziņojuma 5. nodaļas saturu.

(6) Īstenota mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja. Izmantojot e-pastu adreses, kas tika iegūtas mazākumtautību organizāciju kontaktinformācijas apkopošanas ietvaros, tika īstenota kvantitatīva socioloģiska aptauja, visu organizāciju pārstāvjiem elektroniski nosūtot aicinājumu aizpildīt e-vidē programmētu aptaujas anketu. Anketas saturu veidoja jautājumi par organizāciju darbības mērogu, intensitāti, biedru skaitu, darbinieku skaitu, brīvprātīgo skaitu, aktivitāšu mērķgrupām, īstenotajām aktivitātēm, pieejamiem resursiem un nepieciešamajiem atbalsta veidiem. Aptauja tika īstenota laika periodā no 2022. gada 23. novembra līdz 8. decembrim. Tika sasniegta izlase 81 organizācijas apjomā, kas sastāda 67% no ģenerālkopas (darbībā aktīvās mazākumtautību organizācijas (tās, kuras iesniedz gada pārskatus un tajos uzrāda finanšu aktivitāti)). Izstrādāto organizāciju pārstāvju aptaujas anketu turpmāk iespējams izmantot kā mazākumtautību organizāciju sektora monitoringa rīku.

(7) Īstenota aptaujā iegūto datu analīze – tā veido šī ziņojuma 6. nodaļas saturu un raksturo mazākumtautību organizāciju ikdienas darbību dažādos tās aspektos.

(8) Īstenotas mazākumtautību organizāciju pārstāvju individuālās padziļinātās intervijas. Lai padziļināti izprastu atsevišķus mazākumtautību organizāciju darbības aspektus un problemātiku, tika izmantotas daļēji strukturētās, padziļinātās intervijas ar nevalstisko organizāciju līderiem un/vai vadītājiem. Intervijas veiktas ar deviņām mazākumtautību NVO, kas ir gan “jumta organizācijas”, gan Rīgā un/vai reģionos strādājošas individuālas organizācijas. Intervējamo organizāciju atlase tika veikta, balstoties statistikas datos par Latvijā plašāk pārstāvētajām mazākumtautībām, attiecīgi intervējot tās pārstāvošās organizācijas. Intervijas tika īstenotas ar šādas mazākumtautības pārstāvošajām organizācijām: krievi, baltkrievi, ukraiņi, poļi, romi, ebreji, vācieši, igauņi, azerbaidžāņi, bulgāri. Intervijās iegūtās informācijas analīze veido šī ziņojuma 7. nodaļas saturu.

(9) Īstenotas ekspresintervijas ar darbībā aktīvo organizāciju pārstāvjiem. Ekspresintervijas tika īstenotas ar to organizāciju pārstāvjiem, kuru kontaktinformācija bija atrodama publiskos informācijas avotos, un kuri bija sasniedzami pētījuma īstenošanas laikā. Kopumā tika veiktas ekspresintervijas ar 103 organizāciju pārstāvjiem. Interviju ietvaros tika iegūta informācija par konkrētās organizācijas darbības intensitāti, pārstāvētajām mērķgrupām, kā arī precizēta organizācijas kontaktinformācija. Intervijās iegūtā informācija pievienota kopējai mazākumtautību organizāciju datu bāzei MS Excel faila formātā.

(10) Izstrādāts pētījuma ziņojums, balstoties iepriekšējos soļos apkopotajos datos un iegūtajā informācijā, kā arī sagatavota pētījuma būtiskāko rezultātu un secinājumu prezentācija (latviešu un angļu valodās). Pētījuma pasūtītājam iesniegti arī šādi nodevumi: mazākumtautību organizāciju

datu bāze MS Excel faila formātā, pētījuma kopsavilkums angļu valodā, organizāciju kvantitatīvās aptaujas anketa, pētījuma noslēguma ziņojums.

Pētījumu īstenoja Latvijas Kultūras akadēmijas Kultūras un mākslu institūta pētnieki: Mg.sc.soc. Gints Klāsons (pētījuma projekta vadītājs un vadošais pētnieks), Dr. sc.soc. Anda Laķe (pētījuma projekta koordinatore un pētniece), Dr. sc. soc. Ilona Kunda (pētniece), Dr. art. Baiba Tjarve (pētniece).

4. PĒTĪJUMA TĒMAS KONTEKSTA RAKSTUROJUMS

Šajā nodaļā sniegts īss pētījuma tēmas konteksta raksturojums attiecībā uz mazākumtautību definēšanas izaicinājumiem, mazākumtautību mērķgrupas tvērumu plānošanas dokumentos, mazākumtautību organizācijām pieejamo atbalstu, kā arī iepriekš veiktajiem pētījumiem.

4.1. Normatīvie akti un politikas plānošanas dokumenti

Mazākumtautību tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību ir noteiktas **Latvijas Republikas Satversmē**⁷. Satversmes preambula sniedz Latvijas valstiskuma redzējumu, definē vērtības un saliedētas sabiedrības attīstības pamatus: „Latvija kā demokrātiska, tiesiska, sociāli atbildīga un nacionāla valsts balstās uz cilvēka cieņu un brīvību, atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības un ciena mazākumtautības”. Savukārt 114. pants nosaka, ka “personām, kuras pieder pie mazākumtautībām, ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību”.

Latvijas kultūrtelpas unikalitātes saglabāšana un attīstība visā tās daudzveidībā ir bijusi valsts prioritāte kopš neatkarības atjaunošanas. **Likums par Latvijas nacionālo un etnisko grupu brīvu attīstību un tiesībām uz kultūras autonomiju**⁸ pieņemts 1991. gadā, lai Latvijas Republikā visām nacionālajām un etniskajām grupām garantētu tiesības uz kultūras autonomiju un kultūras pašpārvaldi. 1995. gadā Latvija parakstīja **Eiropas Padomes Vispārējo konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību**⁹ un 2005. gadā to ratificēja, pieņemot **Likumu par Vispārējo konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību**¹⁰ (t.sk. iekļaujot definīciju par nacionālajām minoritātēm).

Politikas plānošanas līmenī mazākumtautībām aktuālos jautājumus skata “**Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027.gadam**”¹¹. Saliedētas sabiedrības politikas virsmērķis ir nacionāla, solidāra, atvērta un pilsoniski aktīva sabiedrība, kuras pastāvēšanas pamats ir Satversmē noteiktās demokrātiskās vērtības un cilvēktiesības, latviešu valoda un latviskā kultūrtelpa. Pamatnostādņu virsmērķa sasniegšanas vispārīgais princips: iekļaujoša līdzdalība, kas ikvienam nodrošina iespējas iesaistīties valsts pārvaldībā un nodrošina plašu sabiedrības pārstāvniecību visā tās daudzveidībā, ir pamats zināšanu un prasmju apguvei, lai stiprinātu nacionālo identitāti, latviešu valodu, sociālo uzticēšanos, iedzīvotāju solidaritāti un sadarbību. Pamatnostādņu rīcības plānotas trīs virzienos – nacionālās identitātes stiprināšana, pilsoniskās sabiedrības attīstība un integrācija.

Par politikas īstenošanu atbild **Latvijas Republikas Kultūras ministrija**¹², konkrēti Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļa. Pie Kultūras ministrijas darbojas **Mazākumtautību nevalstisko organizāciju pārstāvju konsultatīvā padome**¹³, kuras mērķis ir nevalstisko organizāciju līdzdalības veicināšana, pilsoniskās sabiedrības veidošanā, etnopolitikas attīstībā, mazākumtautību tiesību un kultūras jomā. Padome dibināta 2006. gadā, sākotnēji kā

⁷ <https://likumi.lv/ta/id/57980-latvijas-republikas-satversme>

⁸ <https://likumi.lv/ta/id/65772-par-latvijas-nacionalo-un-etnisko-grupu-brivu-attistibu-un-tiesibam-uz-kulturas-autonomiju>

⁹ <https://likumi.lv/ta/id/1282>

¹⁰ <https://likumi.lv/ta/id/109252-par-visparejo-konvenciju-par-nacionalo-minoritasu-aizsardzibu>

¹¹ <https://likumi.lv/ta/id/320841-par-saliedetas-un-pilsoniski-aktivas-sabiedribas-attistibas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

¹² <https://www.km.gov.lv/lv>

¹³ <https://www.km.gov.lv/lv/konsultativa-padome>

„Mazākumtautību nevalstisko organizāciju pārstāvju Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību ieviešanas uzraudzības komiteja”. Kultūras ministrija padomi reorganizēja 2014. gadā, kad tā tika apstiprināta jaunā sastāvā, iekļaujot pārstāvjus no Kultūras ministrijas, Ārlietu ministrijas un nevalstiskām organizācijām.

4.2. Atbalsta mehānismi

Mazākumtautību NVO atbalstam ir izveidoti vairāki atbalsta mehānismi.

Līdzdarbības līgumi¹⁴. Kultūras ministrija slēdz līdzdarbības līgumus par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu veikšanu; konkrēti mazākumtautību NVO atbalstam tiek slēgti līgumi ar biedrību „Dienvidlatgales NVO atbalsta centrs” Latgales reģionā, nodibinājumu „Valmieras novada fonds” Vidzemes reģionā, biedrību „Latvijas Pilsoniskā alianse” Rīgas reģionā, biedrību „Kurzemes NVO centrs” Kurzemes reģionā un biedrību „Zemgales NVO Centrs” Zemgales reģionā; kā arī ar biedrību “I. Kozakēvičas Latvijas Nacionālo Kultūras biedrību asociācija”, kas paredz nodrošināt pasākumu norisi mazākumtautību kultūras un savpatnības saglabāšanai un attīstībai, kā arī veicināt izpratni par mazākumtautību kultūras mantojuma lomu Latviskajā kultūrtelpā, īstenojot mazākumtautību organizāciju koncertus, izrādes, festivālus un citus pasākumus, nodrošinot to regularitāti, daudzveidību un pieejamību plašākai sabiedrībai.

Latvijas Nacionālā kultūras centra sniegtais atbalsts¹⁵: īstenoja programma “Latvijas kultūras vēstnieki”, mazākumtautību kolektīvu vadītājiem un dalībniekiem organizēti semināri un profesionālās pilnveides kursi, kā arī nodrošināts metodiskais atbalsts latviešiem ārvalstīs, rīkoti mazākumtautību tradicionālo kultūru kolektīvu pasākumi, meistarklases, metodiskie materiāli u.c., palīdzot gatavoties dalībai Vispārējos latviešu Dziesmu un Deju svētkos.

Sabiedrības integrācijas fonda administrētā Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma¹⁶. Programmas mērķis ir veicināt sabiedrības saliedētību, savstarpējo sadarbību un mazināt aizspriedumus pret un starp etniskajām grupām.

4.3. Mazākumtautības – definējuma problemātika

Normatīvajos aktos un politikas plānošanas dokumentos ir izvirzītas dažādas mērķgrupas, kā arī kā sinonīmi lietoti dažādi apzīmējumi.

Mazākumtautību jēdziens ir izmantots Satversmē, neprecizējot, ko šis jēdziens ietver (“Personām, kuras pieder pie mazākumtautībām, ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību” (114.pants)¹⁷. Tāpat šis jēdziens izmantots spēkā esošajos plānošanas dokumentos, kā arī Kultūras ministrijas mājas lapā¹⁸.

1994. gadā pieņemtais likums “Par Latvijas nacionālo un etnisko grupu brīvu attīstību un tiesībām uz kultūras autonomiju” nošķir sekojošas grupas: “Latvijas Republikā dzīvo latviešu nācija, sena pamattautība — lībieši, kā arī **nacionālās un etniskās grupas**”. Savukārt Eiropas Padomes 1995. gada “Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību” lieto jēdzienu “**nacionālā minoritāte**”, kas tiek paskaidrots Latvijas Republikas Saeimas 2005. gadā pieņemtā likuma „Par Vispārējo konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību” 2. pantā: “termins „nacionālās minoritātes”, kas nav definēts Konvencijā, Konvencijas izpratnē nozīmē Latvijas pilsoņus, kuri kultūras, reliģijas vai valodas ziņā atšķiras no latviešiem, paaudzēm ilgi tradicionāli dzīvojuši Latvijā un uzskata sevi par piederīgiem Latvijas valstij un sabiedrībai, vēlas saglabāt un attīstīt savu kultūru, reliģiju vai valodu. Saskaņā ar Latvijas Republikas deklarācijā par Konvencijā sniegto nacionālās minoritātes definīciju, personas, kuras nav Latvijas vai citas valsts pilsoņi, bet pastāvīgi un legāli dzīvo Latvijas Republikā,

¹⁴ <https://www.km.gov.lv/lv/lidzdarbibas-ligumu-projekti>

¹⁵ <https://www.lnkc.gov.lv/lv/>

¹⁶ <https://www.sif.gov.lv/lv/mazakumtautibu-un-sabiedribas-saliedetibas-programma>

¹⁷ <https://likumi.lv/ta/id/57980-latvijas-republikas-satversme>

¹⁸ <https://www.km.gov.lv/lv/mazakumtautibas>

nepieder nacionālajai minoritātei. Tomēr, personas, kuras sevi identificē ar šai definīcijai atbilstošu nacionālo minoritāti, var izmantot Konvencijā paredzētās tiesības, ja vien likums nenosaka izņēmumus.”

Nacionālā enciklopēdija sniedz skaidrojumu jēdzienam “**etniskā minoritāte**”, norādot, ka to lieto kā sinonīmu vārdam “mazākumtautība”: “Dažreiz ar terminu “etniskā minoritāte” saprot etnisko grupu, kas tikai skaitliski ir mazāka par pamatetnosu. Taču bez šādas statistiskas etniskās minoritātes izpratnes ir sastopama arī socioloģiskā izpratne, kurā etniskā minoritāte, mazākumtautība, ir tāda etniskā grupa, kura ne tikai skaitliski ir mazāka par pamatetnosa pārstāvjiem, bet no pamatetnosa atšķiras ar savu kultūru, valodu, reliģiju utt., vēlas saglabāt savu identitāti, tomēr sabiedrībā un valstī tai nav dominējošas pozīcijas, nereti tā tiek diskriminēta un pakļauta marginalizācijai. Svarīgi, ka etniskā minoritāte ir etniskā grupa, kura atšķiras no pamatetnosa, taču ilgu laiku dzīvo konkrētās valsts teritorijā un tās pārstāvji ir valsts pilsoņi.”¹⁹ Mazākumtautību jēdziens lietots kā sinonīms jēdzienam “etniskās minoritātes” arī 2017. gadā īstenotajā pētījumā “Mazākumtautību līdzdalība demokrātiskajos procesos Latvijā”²⁰.

Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam²¹ uzmanības centrā izvirza vairākas mērķgrupas: (1) diaspora — ārpus Latvijas pastāvīgi dzīvojošie Latvijas pilsoņi, latvieši un citi, kam ir saikne ar Latviju, kā arī viņu ģimenes locekļi; ārvalstīs dzīvojoši latvieši²²; (2) mazākumtautības; (3) nepilsoņi; (4) jaunie imigranti.

Šī pētījuma ietvaros pamatā pievēršamies mērķgrupai “mazākumtautības”, lai gan nevalstisko organizāciju kartējums var ietvert arī citu mērķgrupu pārstāvniecību, jo atsevišķos gadījumos mērķgrupas netiek skaidri definētas publiski pieejamā informācijā.

4.4. Iepriekš veikti pētījumi

Lai arī iepriekšējos gados ir veikti dažādi pētījumi par integrācijas un saliedētības jautājumiem, tāpat arī īstenotas iedzīvotāju aptaujas, kas iekļāva mazākumtautību iedzīvotāju viedokļu izpēti, tomēr, ņemot vērā izvirzītos uzdevumus, šī pētījuma pēctecība galvenokārt saistīta ar diviem iepriekš veiktiem pētījumiem 2015. un 2017. gadā (skat. tabulu zemāk). Līdzīgi kā divos iepriekšējos pētījumos, arī šajā tiek turpināta mazākumtautību organizāciju datubāzes veidošana, datubāzi nozīmīgi papildinot ar jauniem datiem un paplašinot analīzi. Tāpat šajā pētījumā tiek īstenota mazākumtautību organizāciju aptauja (par līdzīgu aktivitāti daļēji var uzskatīt 2015. gadā īstenoto mazākumtautību organizāciju biedru un aktīvistu aptauju, kas tika īstenota līdz ar iedzīvotāju aptauju).

Tabula 1. Iepriekš veiktie pētījumi par mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām

Pētījuma veicējs	Pētījuma nosaukums, Saturs īstenošanas gads	
Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūts	Mazākumtautību līdzdalība demokrātiskajos procesos Latvijā, 2017	Pētījuma mērķis ir apkopot informāciju par mazākumtautību organizācijām un Latvijas mazākumtautību kopienu līdzdalību demokrātiskajos procesos Latvijā, kā arī salīdzināt situācijas izmaiņas kopš 2015. gada, kad tika veikts pirmais šāda veida pētījums Latvijā. Pētījumā iekļauts: mazākumtautību pētījumu tradīcija Latvijā par identitātes, integrācijas un līdzdalības jautājumiem; mazākumtautību organizāciju izpēte un kartēšana; Latvijas mazākumtautību iedzīvotāju aptauja (n=922).
Baltic Institute of Social Sciences	Mazākumtautību līdzdalība demokrātiskajos procesos Latvijā, 2015	Pētījuma mērķis ir apkopot informāciju par mazākumtautību organizācijām Latvijā un Latvijas mazākumtautību kopienu pārstāvniecību organizācijās un līdzdalību demokrātiskajos procesos Latvijā. Pētījumā iekļauts: Latvijas mazākumtautību organizāciju izpēte, datu bāzes sagatavošana un kartēšana; Latvijas mazākumtautību aptauja, iekļaujot divas mērķa grupas: 1) mazākumtautību kopienas (iedzīvotāju aptauja, n=735), lai novērtētu viņu līdzdalību un attieksmes; 2) mazākumtautību organizāciju biedri un aktīvistu (n=116).

¹⁹ <https://enciklopedija.lv/skirklis/51071-etnisk%C4%81-minorit%C4%81te>

²⁰ https://www.km.gov.lv/sites/km/files/media_file/mazakumtautibu20lidzdaliba20petijuma20zinojums20201711_0.pdf

²¹ <http://polsis.mk.gov.lv/documents/6990>

²² <https://likumi.lv/ta/id/302998-diasporas-likums>

5. MAZĀKUMTAUTĪBU NEVALSTISKO ORGANIZĀCIJU SEKTORA RAKSTUROJUMS

Šajā nodaļā sniegts pārskats par mazākumtautību organizāciju un saistīto organizāciju skaitu, dibināšanas un likvidācijas dinamiku, kā arī to darbības aktivitāti un oficiālajiem finanšu un cilvēkresursu rādītājiem.

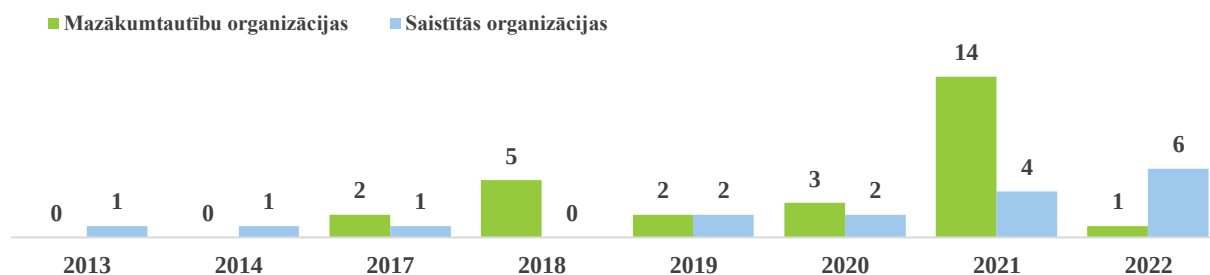
5.1. Organizāciju kopskaits

Pētījuma procesā kopumā tika identificētas **529 nevalstiskās organizācijas** (biedrības un nodibinājumi), kas būtu attiecināmas uz mazākumtautību sektoru. Tās ir organizācijas, kuru statūtos definētie darbības mērķi saistīti ar mazākumtautību kultūras vai interešu pārstāvības aktivitātēm, kā arī tādas, kuras savā darbībā iesaista mazākumtautību pārstāvjus. Tomēr jāuzsver, ka **ne visas no šīm organizācijām būtu uzskatāmas par mazākumtautību organizācijām**. Daļai organizāciju pamatdarbība ir tieši saistīta ar mazākumtautību pārstāvību, bet daļai tā ir netiešā mērķgrupa. **391 organizācija ir uzskatāma par mazākumtautību nevalstisko organizāciju, bet 138 par saistītām organizācijām**. Mazākumtautību organizācijas šī pētījuma kontekstā ir tādas, kuru darbība orientēta uz mazākumtautību mērķgrupu tiešā veidā, savukārt saistītās organizācijas ir tādas, kuru darbība netieši saistīta arī ar mazākumtautību mērķgrupām. Piemēram, tās ir jaunatnes sektora organizācijas, kas īsteno projektus arī mazākumtautību mērķgrupām, arī uzņēmējdarbības interešu organizācijas, starpvalstu kultūras un ekonomisko sakaru organizācijas u.tml.

Norādītais skaits attiecas uz visām organizācijām, kuras ir bijušas aktīvas pētījuma pārskata periodā jebkurā no posmiem. Bet daļa no šīm organizācijām uz 2022. gada decembri ir jau likvidētas. No pētījumā identificētajām 529 organizācijām **44 organizācijas pēdējo 10 gadu laikā ir likvidētas**, tai skaitā **27 mazākumtautību organizācijas** un 17 saistītās organizācijas. **15 no likvidētajām organizācijām bijušas krievu mazākumtautības organizācijas**, bet starp likvidētajām ir arī organizācijas, kas pārstāvējušas igauņus, ukraiņus, ebrejus, romus, lietuviešus u.c. tautību grupas. Lielākā daļa no likvidētajām organizācijām ir likvidētas 2021. gadā (14 mazākumtautību un 4 saistītās organizācijas). Interesanti, ka 12 no šīm 18 likvidētajām organizācijām ir strādājušas krievu mazākumtautības mērķgrupā.

Grafiks 1. Mazākumtautību organizāciju un saistīto organizāciju likvidācijas dinamika, 2013–2022, skaits

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, autoru aprēķini.

Kopējais uz 2022. gada decembri nelikvidēto mazākumtautību sektora organizāciju skaits ir 485. No tām **364 būtu uzskatāmas par mazākumtautību organizācijām**, bet 121 par saistīto organizāciju. Kā liecina Latvijas pilsoniskās alianses apkopotie dati²³, 2022. gada sākumā Latvijā bija kopumā 25 048 biedrību un nodibinājumu (neskaitot pārējos organizāciju veidus: arodbiedrības, reliģiskās organizācijas, politiskās organizācijas u.c.). Tātad mazākumtautību sektorā tieši vai

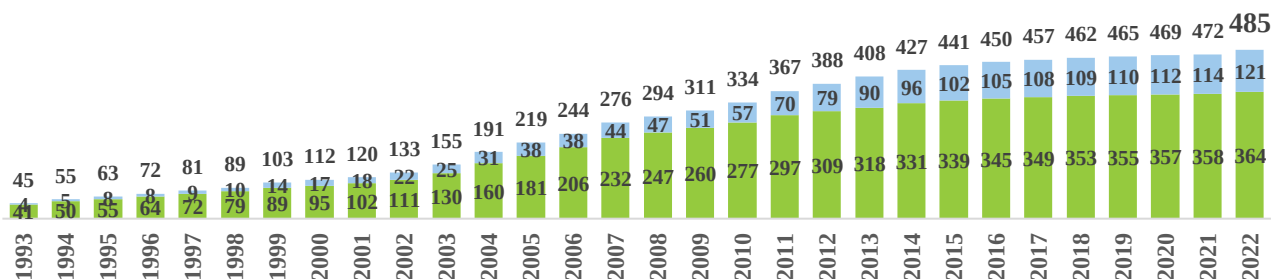
²³ Šeit un turpmāk mazākumtautību nevalstisko organizāciju sektora salīdzinājumam ar kopējiem Latvijas nevalstisko organizāciju rādītājiem tiek izmantoti dati no Latvijas Pilsoniskās alianses īstenotā pētījuma "Pilsoniskās sabiedrības organizāciju resursi: esošā situācija un vajadzības 2022." Pieejams: https://nvo.lv/uploads/pilsoniskas_sabiedribas_organizaciju_resursi_esosa_situacija_un_vajadzibas_2022946.pdf

netieši darbojas tikai 1,9% no visām Latvijas nevalstiskajām organizācijām (un 1,5%, ja attiecinām tikai mazākumtautību organizācijas, bez saistītajām organizācijām).

Grafiks 2. Mazākumtautību organizāciju un saistīto organizāciju kopskaits, 1993-2022

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, autoru aprēķini.

■ Mazākumtautību organizācijas
■ Saistītās organizācijas
KOPĀ

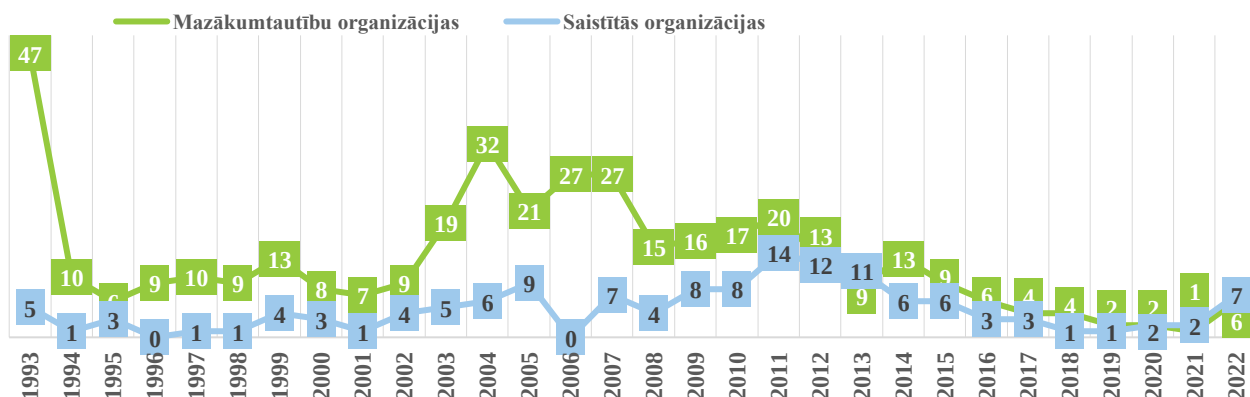
5.2. Organizāciju dibināšanas dinamika

Organizāciju kopskaita dinamika liecina, ka katru gadu šādu organizāciju skaits nedaudz palielinās. Vērtējot organizāciju dibināšanas dinamiku pa gadiem, novērojams, ka **lielākā daļa mazākumtautību organizāciju tikušas dibinātas pirms 2007. gada** – katra ceturktā mazākumtautību organizācija dibināta pirms 1998. gada un 42% organizāciju dibinātas laika periodā no 1999. gada līdz 2007. gadam. Īpaši aktīvs mazākumtautību organizāciju dibināšanas periods bijis laika posms no 2004. līdz 2007. gadam. **Pēdējo desmit gadu laika periodā dibinātas tikai 17% no visām mazākumtautību organizācijām** (absolūtos skaitļos – 69). **2022. gadā aktīvi dibinātas organizācijas, kas pievēršas palīdzības organizēšanai Ukrainai un tās bēgļiem Latvijā** (kopumā 14 jaunas organizācijas (puse no organizācijām, kas dibinātas pēdējo piecu gadu laikā)). Tāpat novērojams, ka **pēdējo piecu gadu periodā aktīvi dibinātas organizācijas baltkrievu un ķīniešu mazākumtautību mērķgrupās**. Savukārt saistītās organizācijas aktīvāk dibinātas tieši pēdējo 15 gadu laikā.

Latvijas pilsoniskās alianses apkopotie dati par nevalstisko sektoru Latvijā kopumā liecina, ka pēdējo 10 gadu periodā ik gadu biedrību un nodibinājumu skaits palielinās par aptuveni 3%-4%, savukārt šī pētījuma dati rāda, ka **mazākumtautību organizāciju dibināšanas dinamika ir būtiski zemāka nekā nevalstiskajā sektorā Latvijā kopumā** – vidēji gadā tiek dibināts tikai 1,5% jaunu organizāciju.

Grafiks 3. Mazākumtautību organizāciju un saistīto organizāciju dibināšanas dinamika, 1993-2022, skaits

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, autoru aprēķini.

Mazākumtautību organizāciju aktīvais veidošanās posms saistās ar Atmosferas laika periodu un Latvijas neatkarības atgūšanas posmu – 20. gadsimta 80. gadu beigās – 90. gadu sākumā. Atmosferas laikā nacionālās intelīģences pārstāvji (Ita Kozakeviča, Abrams Kleckins, Romualds Ražuks, Jurijs Abizovs, Ruta Marjaša, Mavriks Vulfsons, Vladimirs Stešenko, Marina Kosteņecka, Viktors Popovs un daudzi citi) kļuva par nacionālo kultūras biedrību veidošanas procesa līderiem²⁴. 1988. gadā radās Baltu–slāvu biedrība, Latvijas ebreju kultūras biedrība, ukraiņu biedrība "Dņipro", Poļu savienība, baltkrievu kultūras biedrība "Svitanok", Latvijas igauņu biedrība un citas. Šajā laika posmā izveidota arī Itas Kozakevičas vārdā nosauktā Latvijas Nacionālo kultūras biedrību asociācija (LNKBA, dibināta 1988. gada 30. novembrī²⁵). Tā apvieno vairāk nekā 20 Latvijā dzīvojošu tautību kultūras biedrības un apvienības, un saskaņā ar Saeimas lēmumu (1992) tās īpašumā nodota ēka Rīgā, Slokas ielā 37. Šie mazākumtautību biedrību veidošanās procesi pirmsākumos saistās ar latviešu, kā arī citu Padomju Savienībā dzīvojošo tautu nacionālās pašapziņas veidošanos (atmodu) un dažādu etnisko grupu tradīciju apzināšanos, kultūras izzināšanu un šo tradīciju kopšanu.

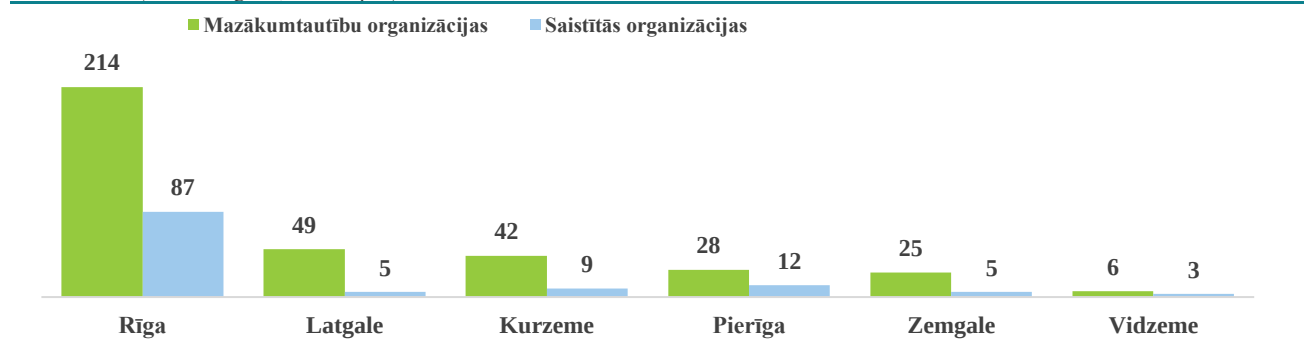
Šī pētījuma ietvaros apkopotā informācija uzrāda lielu organizāciju dibināšanas dinamiku arī vēlākajos neatkarīgās Latvijas attīstības posmos, jaunas biedrības tiek dibinātas katru gadu. **Pakāpeniski mazākumtautību biedrības arvien vairāk tika veidotas citu, ne tikai kultūras saglabāšanas mērķu īstenošanai – sociālu un izglītojošu aktivitāšu, interešu pārstāvēniecības, biznesa un ekonomisko saikņu veidošanai.** Tāpat arī tiek dibinātas biedrības, **paplašinot ģeogrāfisko pārstāvēniecību** – sākot ar Eiropas un Ziemeļvalstis pārstāvēošām biedrībām (piemēram, 2000. gadu sākumā dibinātas biedrības "Zviedru draugu kopa", "Dānijas Tirdzniecības palāta Latvijā"), līdz daudzskaitlīgām un ļoti dažādām Austrumu kultūras un valstu biedrībām ("Saglabāsim Tibetu", Austrumu tautu centrs, Latviešu-indiešu kultūras centrs, Arābu kultūras centrs, "Latvijas-Libānas kultūras biedrība", "Indijas klasiskās mūzikas skola Sarasvati", "Austrumu Ceļš" u.c.). **Biedrību spektrs atspoguļo arī biznesa saišu veidošanos ar konkrētām valstīm** (Ķīnu, Hongongu, arābu valstīm, Poliju, Indiju u.c.). Acīmredzami arī politiskie notikumi ietekmē jaunu biedrību veidošanos – pēc 2014. gada izteikti daudz veidojušās biedrības, kas saistītas ar atbalstu Ukrainai.

5.3. Organizāciju ģeogrāfiskā izklide

59% no mazākumtautību organizācijām (214 no 364) un **72% no saistītajām organizācijām** (87 no 121) ir reģistrētas Rīgas valstspilsētā. Reģionu dalījumā novērojams, ka **salīdzinoši visvairāk mazākumtautību organizāciju atrodas Latgalē** (13% no visām, skaits - 49) un gandrīz tik pat daudz arī Kurzēmē (12%, 42). Pierīgā reģistrētas 28, bet Zemgalē 25 mazākumtautību organizācijas. Savukārt Vidzemē reģistrēts vismazākais mazākumtautību organizāciju skaits – tikai sešas.

Grafiks 4. Mazākumtautību organizāciju un saistīto organizāciju atrašanās vietas statistiskajos reģionos pēc juridiskās adreses, 2022. g., skaits

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, autoru aprēķini.

²⁴ Nacionālo kultūras biedrību loma Latvijas kultūras dzīvē. Latvijas Vēstnesis, 05.10.1999., Nr. 325/327. Pieejams:

<https://www.vestnesis.lv/ta/id/16168>

²⁵ <https://lnkba.lv/>

Konkrētu pašvaldību dalījumā novērojams, ka **lielākā daļa mazākumtautību organizāciju reģistrētas konkrēto reģionu centros valstspilsētās**. Liepājā reģistrētas 25 mazākumtautību organizācijas, Daugavpilī 21, Jelgavā 12, Jūrmalā 11, Rēzeknē 11, Ventspilī 9. Ārpus valstspilsētām reģistrētas tikai 16% mazākumtautību organizāciju (61). **Vismaz viena mazākumtautību organizācija ir 34 pašvaldībās**, bet 9 pašvaldībās nav nevienas (3 no tām gan ir saistītās organizācijas).

Tabula 2. Mazākumtautību organizāciju un saistīto organizāciju atrašanās vietas pašvaldībās pēc juridiskās adreses, 2022. g., skaits

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, autoru aprēķini.

Pašvaldība	Mazākumtautību organizācijas	Saistītās organizācijas	Pašvaldība	Mazākumtautību organizācijas	Saistītās organizācijas
KOPĀ	364	121			
Rīgas valstspilsēta	214	87	Augšdaugavas novads	1	0
Liepājas valstspilsēta	25	2	Ādažu novads	1	0
Daugavpils valstspilsēta	21	3	Balvu novads	1	1
Jelgavas valstspilsēta	12	0	Bauskas novads	1	1
Jūrmalas valstspilsēta	11	2	Limbažu novads	1	0
Rēzeknes valstspilsēta	11	1	Mārupes novads	1	1
Ventspils valstspilsēta	9	4	Ogres novads	1	1
Jēkabpils novads	7	1	Priekules novads	1	0
Talsu novads	7	0	Saldus novads	1	0
Krāslavas novads	5	0	Saulkrastu novads	1	0
Ludzas novads	5	0	Smiltenes novads	1	0
Ropažu novads	4	4	Valmieras novads	1	2
Salaspils novads	3	3	Cēsu novads	0	1
Tukuma novads	3	0	Dienvidkurzemes novads	0	1
Alūksnes novads	2	0	Gulbenes novads	0	0
Dobeles novads	2	0	Kuldīgas novads	0	2
Jelgavas novads	2	0	Ķekavas novads	0	0
Līvānu novads	2	0	Siguldas novads	0	0
Madonas novads	2	0	Valkas novads	0	0
Olaines novads	2	1	Varakļānu novads	0	0
Rēzeknes novads	2	0	Ventspils novads	0	0
Aizkraukles novads	1	3			

5.4. Darbības jomas

Tā kā mazākumtautību organizāciju definētā darbības joma atbilstoši NACE klasifikatoram visbiežāk ir "Citur neklasificētu organizāciju darbība" (94.99), tas neļauj gūt pilnvērtīgu priekšstatu par šo organizāciju darbības jomām. Tādēļ pētījuma ietvaros pētnieki katrai organizācijai noteica tās darbības jomu atbilstoši publiski pieejamajai informācijai, kā arī pašu organizāciju sniegtajai informācijai ekspresinterviju un kvantitatīvās aptaujas ietvaros. Dati liecina, ka **66% mazākumtautību organizāciju darbojas kultūras jomā** (nemateriālais kultūras mantojums, amatiermāksla) – šo jomu pārstāv kopumā **239 organizācijas**. Dažādas citas jomas ir izteikti mazāk pārstāvētas. **28 organizācijas** (8% no visām) darbojas **konkrētas tautības interešu pārstāvēšanā**, **24 organizācijas** (6%) veic **darbu ar jaunatni**, **19 organizāciju** (5%) pamatdarbības saistīta ar **pilsoniskās sabiedrības un interešu aizstāvības aktivitātēm**, bet 8 organizācijas (5%) darbojas sociālā atbalsta jomā. Savukārt **saistīto organizāciju mērķgrupā 57% no visām organizācijām darbojas**

ekonomisko un kultūras starpvalstu sakaru veicināšanas jomā – tās ir kopumā 70 organizācijas. Vēl 10% organizāciju ir vērstas specifiski uz konkrētu ārvalstu biznesa interešu aizstāvību.

Grafiks 5. Mazākumtautību organizāciju un saistīto organizāciju darbības jomas, skaits

Datu avots: Autoru sagatavota informācija un dati.

	■ Mazākumtautību organizācijas	■ Saistītās organizācijas
Kultūra (nemateriālais kultūras mantojums un amatiermāksla)	239	16
Konkrētas tautības, etniskās grupas interešu pārstāvēšana	28	2
Darbs ar jaunatni	24	5
Pilsoniskā sabiedrība, interešu aizstāvība	19	6
Sociālais atbalsts	18	9
Ekonomisko un kultūras starpvalstu sakaru veicināšana	14	70
Izglītība un zinātne	7	0
Profesiju kopienas	7	0
Kultūras mantojums un vēsture	5	0
Veselība	2	0
Biznesa interešu aizstāvība	1	12
Cilvēktiesības	0	1

5.5. Sabiedriskā labuma organizāciju statuss

Sabiedriskā labuma statuss ir 8% mazākumtautību organizāciju (30 organizācijas) un 2% saistīto organizāciju (2 organizācijas). No 30 mazākumtautību organizācijām ar sabiedriskā labuma statusu 27 tas piešķirts kultūras veicināšanas jomā, 19 organizācijām pilsoniskas sabiedrības attīstības jomā, 9 labdarības jomā, 7 izglītības veicināšanā, 2 sabiedrības sociālās labklājības veicināšanā, bet 1 vides aizsardzības jomā. Tātad lielākā daļa no šīm 30 organizācijām sabiedriskā labuma darbību veic vienlaikus gan kultūras veicināšanas, gan pilsoniskas sabiedrības attīstības jomās.

Tabula 3. Sabiedriskā labuma statusa organizāciju skaits 2022. g.

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, autoru aprēķini.

	Organizāciju skaits
Mazākumtautību organizācijas ar spēkā esošu sabiedriskā labuma statusu (uz 01.12.2022.)	30
Saistītās organizācijas ar spēkā esošu sabiedriskā labuma statusu (uz 01.12.2022.)	2
Mazākumtautību organizācijas ar spēkā esošu sabiedriskā labuma statusu (uz 01.12.2022.) pēc definētās darbības jomas:	
Kultūras veicināšana	27
Pilsoniskas sabiedrības attīstība	19
Labdarība	9
Izglītības veicināšana	7
Sabiedrības, it īpaši trūcīgo un sociāli mazaizsargāto personu grupu, sociālās labklājības celšana	2
Vides aizsardzība	1

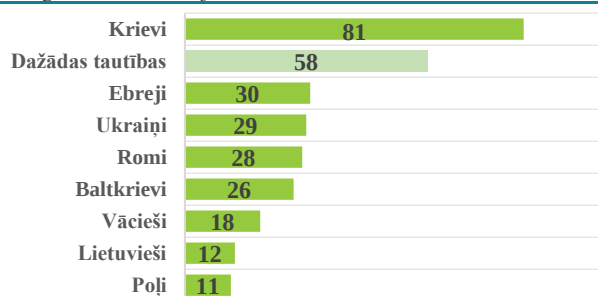
5.6. Pārstāvētās tautības

Analizējot pārstāvēto tautību aspektā, secināms, ka **mazākumtautību organizācijas pārstāv kopumā 42 tautības, un saistītās organizācijas – 38 tautības.** Jāpiebilst, ka 15% no mazākumtautību organizācijām un 26% no saistītajām organizācijām pārstāv nevis kādu vienu tautību, bet vairākas, dažādas. Līdz ar to kopējais pārstāvēto tautību skaits ir lielāks. Dati liecina, ka **visplašākā organizāciju pārstāvība ir krievu mazākumtautībai** – kopumā pastāv 81 mazākumtautību un 14 saistītās organizācijas, kuru mērķgrupa ir krievu tautības pārstāvji. **Plaša pārstāvība organizācijās ir vēl vairākām mazākumtautībām – ebreji (30 mazākumtautību organizācijas un 4 saistītās), ukraiņi (attiecīgi – 29 un 12), romi (28, 1), baltkrievi (26, 4), vācieši (18, 3).** Interesanti, ka **kopumā 19 tautībām ir pārstāvība saistītajās organizācijās, bet nav mazākumtautību organizācijās.**

Lielākajā daļā gadījumu tās ir ekonomisko un biznesa sakaru organizācijas (argentīnieši, beļģi, čehi, dāņi, kanādieši, norvēģi, ēģiptieši, zviedri u.c.).

Grafiks 6. Mazākumtautību organizāciju pārstāvētās tautības, organizāciju skaits: visplašāk pārstāvētās grupas

Datu avots: Autoru sagatavota informācija un dati.

Tabula 4. Mazākumtautību organizāciju un saistīto organizāciju pārstāvētās tautības, organizāciju skaits: detalizēti dati

Datu avots: Autoru sagatavota informācija un dati.

Mazākumtautība	Mazākumtautību organizācijas	Saistītās organizācijas	Mazākumtautība	Mazākumtautību organizācijas	Saistītās organizācijas
Krievi	81	14	Libānieši	1	0
Dažādas tautības	58	31	Osetīni	1	0
Ebreji	30	4	Tadžiki	1	0
Ukraini	29	12	Tatāri-Baškīri	1	0
Romi	28	1	Ungāri	1	0
Baltkrievi	26	4	Vjetnamieši	1	0
Vācieši	18	3	Īri	1	1
Lietuvieši	12	0	Grieķi	1	2
Poļi	11	2	Franči	1	3
Latgaļi	6	0	Kazahi	1	3
Azerbaidžāņi	6	1	Spāņi	1	3
Līvi	5	0	Turki	1	3
Armēņi	4	0	Argentīnieši	0	1
Igauņi	4	0	Austrāļi	0	1
Kazaki	4	0	Beļģi	0	1
Tatāri	4	0	Čehi	0	1
Bulgāri	3	1	Dāņi	0	1
Ķīnieši	3	7	Horvāti	0	1
Baškīri	2	0	Irāņi	0	1
Lezgīni	2	0	Kanādieši	0	1
Moldāvi	2	0	Laosieši	0	1
Strieši	2	0	Mongoļi	0	1
Uzbeki	2	0	Nīderlandieši	0	1
Gruzīni	2	1	Nigērieši	0	1
Indieši	2	2	Norvēģi	0	1
Brazīļi	1	0	Portugāļi	0	1
Burjati	1	0	Šveicieši	0	1
Irākieši	1	0	Tibetieši	0	1
Jakuti	1	0	Ēģiptieši	0	2
Japāņi	1	0	Zviedri	0	2
Korejieši	1	0	Itāļi	0	3

Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2022. gadā **Latvijā dzīvo kopumā 104 dažādu mazākumtautību pārstāvju**, kuru skaits ir 10 vai vairāk. Un vēl vairākas, kuru skaits ir mazāks nekā 10 personas. **62 no šīm 104 tautībām nav pārstāvības mazākumtautību organizācijās.** Lielākās no šādām mazākumtautībām ir: rumāņi (497 personas), čuvaši (483), mordvieši (389), itāļi (359), somi (339), angļi (291). Jāuzsver gan, ka, iespējams, kāda no šīm mazākumtautībām tiek pārstāvēta mazākumtautību organizācijās, kuru mērķgrupa ir dažādas tautības, nevis kāda viena tautība. Tomēr kopumā lielākajai daļai šo 62 tautību Latvijā nav tās pārstāvošu organizāciju.

Tai pat laikā – **visām Latvijā plašāk pārstāvētajām mazākumtautībām ir to kultūru un intereses pārstāvošas mazākumtautību organizācijas.** Kopumā novērojams – jo lielāka ir konkrētās mazākumtautības kopiena (iedzīvotāju skaits Latvijā), jo lielāks ir to kultūru un intereses pārstāvošo organizāciju skaits. Šai korelācijai gan ir arī izņēmumi. Salīdzinoši mazāk organizāciju attiecībā pret kopējo kopienas skaitu ir poļiem (11 organizāciju, 36,3 tūkst. iedzīvotāju kopienā) un lietuviešiem (12 organizāciju, 21,0 tūkst. iedzīvotāju kopienā), bet izteikti vairāk organizāciju attiecībā pret kopienas lielumu ir ebrejiem (30 organizāciju, 4,2 tūkst. iedzīvotāju kopienā).

Tabula 5. Latvijā dzīvojošās mazākumtautības un to pārstāvība mazākumtautību organizācijās, 2022.g.

Datu avots: Centrālā statistikas pārvalde, autoru sagatavota informācija un dati.

	Iedzīvotāju skaits	Iedzīvotāju īpatsvars no visiem	Mazākumtautību organizāciju skaits	Iedzīvotāju skaits vidēji uz vienu organizāciju
Krievi	454350	24,2	81	5609,3
Baltkrievi	57319	3,1	26	2204,6
Ukraini	41895	2,2	29	1444,7
Poļi	36276	1,9	11	3297,8
Lietuvieši	21046	1,1	12	1753,8
Romi (čigāni)	4784	0,3	28	170,9
Ebreji	4231	0,2	30	141,0
Vācieši	2407	0,1	18	133,7
Armēņi	1980	0,1	4	495,0
Tatāri	1832	0,1	5	366,4
Igauņi	1536	0,1	4	384,0
Azerbaidžāņi	1516	0,1	6	252,7
Moldāvi	1493	0,1	2	746,5
Uzbeki	1227	0,1	2	613,5
Indieši	1181	0,1	2	590,5
Gruzīni	906	0,05	2	453,0
Rumāņi	497	0,03	Nav	
Čuvaši	483	0,03	Nav	
Mordvieši	389	0,02	Nav	
Bulgāri	376	0,02	3	125,3
Itāļi	359	0,02	Nav	
Somi	339	0,02	Nav	
Turki	292	0,02	1	292,0
Angļi	291	0,02	Nav	
Vjetnamieši	278	0,01	1	278,0
Francūži	274	0,01	1	274,0
Ķīnieši	271	0,01	3	90,3
Kazahi	269	0,01	1	269,0
Grieķi	262	0,01	1	262,0

	Iedzīvotāju skaits	Iedzīvotāju īpatsvars no visiem	Mazākumtautību organizāciju skaits	Iedzīvotāju skaits vidēji uz vienu organizāciju
Tadžiki	233	0,01	1	233,0
Lezgīni	215	0,01	2	107,5
Ungāri	210	0,01	1	210,0
Osetīni	208	0,01	1	208,0
Marieši	197	0,01	Nav	
Amerikāņi	187	0,01	Nav	
Baškīri	185	0,01	2	92,5
Udmurti	183	0,01	Nav	
Korejietis	181	0,01	1	181,0
Komieši	178	0,01	Nav	
Libieši (līvi)	163	0,01	5	32,6
Dāņi	155	0,01	Nav	
Karēļi	154	0,01	Nav	
Spāņi	146	0,01	1	146,0
Zviedri	142	0,01	Nav	
Čečeni	130	0,01	Nav	
Ēģiptieši	101	0,01	Nav	
Norvēģi	92	0,005	Nav	
Čehi	90	0,005	Nav	
Holandieši	79	0,004	Nav	
Gagauzi	73	0,004	Nav	
Turkmēņi	62	0,003	Nav	
Sīrieši	59	0,003	2	29,5
Portugāļi	59	0,003	Nav	
Austrieši	55	0,003	Nav	
Irāņi	54	0,003	Nav	
Slovāki	54	0,003	Nav	
Libānieši	49	0,003	1	49,0
Afgāņi	49	0,003	Nav	
Avāri	48	0,003	Nav	
Īri	47	0,003	1	47,0
Kanādieši	40	0,002	Nav	
Komieši permieši	40	0,002	Nav	
Brazīlieši	39	0,002	1	39,0
Kirgīzi	38	0,002	Nav	
Serbi	38	0,002	Nav	
Laki	37	0,002	Nav	
Šveicieši	37	0,002	Nav	
Arābi	34	0,002	Nav	
Nepālieši	34	0,002	Nav	
Austrālieši	32	0,002	Nav	
Burjati	30	0,002	1	30,0
Kalmiki	30	0,002	Nav	
Kurdi	30	0,002	Nav	

	Iedzīvotāju skaits	Iedzīvotāju īpatsvars no visiem	Mazākumtautību organizāciju skaits	Iedzīvotāju skaits vidēji uz vienu organizāciju
Japāņi	28	0,001	1	28,0
Meksikāņi	28	0,001	Nav	
Kubieši	27	0,001	Nav	
Irākieši	26	0,001	1	26,0
Inguši	26	0,001	Nav	
Horvāti	25	0,001	Nav	
Kumiki	25	0,001	Nav	
Abhāzi	23	0,001	Nav	
Aguli	23	0,001	Nav	
Udi	23	0,001	Nav	
Uiguri	23	0,001	Nav	
Jakuti	22	0,001	1	22,0
Islandieši	22	0,001	Nav	
Dargāņi	21	0,001	Nav	
Singāļi	20	0,001	Nav	
Kabardieši	19	0,001	Nav	
Nigērieši	19	0,001	Nav	
Kolumbieši	17	0,001	Nav	
Albāņi	15	0,001	Nav	
Alžīrieši	14	0,001	Nav	
Maķedonieši	14	0,001	Nav	
Tati	14	0,001	Nav	
Venecuēlieši	14	0,001	Nav	
Argentīnieši	13	0,001	Nav	
Čerkesi	13	0,001	Nav	
Slovēņi	13	0,001	Nav	
Marokāņi	12	0,001	Nav	
Mongoļi	11	0,001	Nav	
Asīrieši	10	0,001	Nav	
Jaunzēlandieši	10	0,001	Nav	
Skoti	10	0,001	Nav	

Vērtējot statistikas datus par mazākumtautību pārstāvju skaita izmaiņām Latvijā pēdējos 10 gados, novērojams, ka **visbūtiskāk krities ebreju skaits** (samazinājums par 29% jeb 1755 personām), arī **čuvašu, karēļu, mordviešu skaits** (katrā samazinājums par 25%). Par aptuveni piektdaļu krities arī igauņu, romu, osetīnu, udmurtu, poļu un baltkrievu kopienu pārstāvju skaits.

Tai pat laikā **izteikts pieaugums** novērojams tādās mazākumtautību grupās kā **indieši** (+1972% jeb +1124 personas), **kīnieši** (+530%, +228), **uzbeki** (+361%, +961), **turki** (+224%, +202), francūži (+195%, +181). Izteikts pieaugums bijis arī spāņiem, tadžikiem, itāļiem, norvēģiem, arābiem.

Vērtējot datus par skaitliski lielākajām Latvijas mazākumtautībām, novērojams to pārstāvju būtisks skaita samazinājums pēdējo 10 gadu laikā. Piemēram, krievu tautības iedzīvotāju skaits samazinājies par 16%, baltkrievu par 20%, poļu par 21%, lietuviešu par 19%. Izteikti zemāki skaita samazinājuma rādītāji novērojami tikai armēņiem (-5%) un moldāviem (-3%).

Tabula 6. Mazākumtautību grupas, kurās pārstāvju skaits laika periodā no 2012. līdz 2022. gadam visvairāk pieaudzis

Datu avots: Centrālā statistikas pārvalde, autoru aprēķini.

	Skaits, 2012	Skaits, 2022	Izmaiņas skaitliski	Izmaiņas, %
Indieši	57	1181	+1124	+1972%
Ķīnieši	43	271	+228	+530%
Uzbeki	266	1227	+961	+361%
Turki	90	292	+202	+224%
Francūži	93	274	+181	+195%
Spāņi	55	146	+91	+165%
Tadžiki	88	233	+145	+165%
Itāļi	146	359	+213	+146%
Norvēģi	41	92	+51	+124%
Arābi	17	34	+17	+100%

Tabula 7. Mazākumtautību grupas, kurās pārstāvju skaits laika periodā no 2012. līdz 2022. gadam visvairāk samazinājies

Datu avots: Centrālā statistikas pārvalde, autoru aprēķini.

	Skaits, 2012	Skaits, 2022	Izmaiņas skaitliski	Izmaiņas, %
Ebreji	5986	4231	-1755	-29%
Čuvaši	651	483	-168	-26%
Karēļi	206	154	-52	-25%
Mordvieši	518	389	-129	-25%
Igauņi	1999	1536	-463	-23%
Romi (čigāni)	6106	4784	-1322	-22%
Osetīni	265	208	-57	-22%
Udmurti	231	183	-48	-21%
Poļi	45634	36276	-9358	-21%
Baltkrievi	72011	57319	-14692	-20%

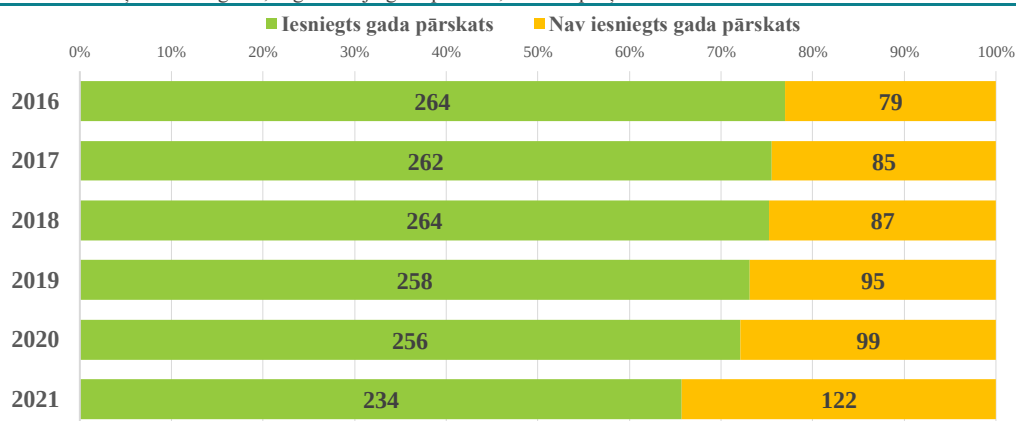
5.7. Organizāciju darbības aktivitāte

Lai gan pētījuma ietvaros tika identificētas kopumā 364 mazākumtautību organizācijas, ne visas no tām ir aktīvas un darbojas. Tādēļ viens no pētījuma mērķiem bija arī noteikt, **cik ir tādu mazākumtautību organizāciju, kuras ir aktīvas un strādājošas**. Viens no rādītājiem, kas netieši ļauj konstatēt aktīvo organizāciju skaitu, ir **gada pārskatu iesniegšana**. Par katru no mazākumtautību organizācijām pētnieki Uzņēmumu reģistra atvērtajos datos fiksēja, vai tā ir iesniegusi gada pārskatus pēdējo sešu gadu periodā (2016.-2021.). No kopumā identificētajām 364 mazākumtautību organizācijām 8 ir tādas, kas vēl nav nostrādājušas vismaz vienu pilnu finanšu gadu, par kuru iesniedzams gada pārskats. Par tām gada pārskatu dati nav pieejami un tālākajos aprēķinos tās netiek iekļautas.

Jaunākā noslēgtā finanšu gada (2021.) dati liecina, ka no 356 mazākumtautību organizācijām, kuras šajā gadā skaitījās pastāvošas (nebija likvidētas), **gada pārskatus ir iesniegušas 234 jeb 64% no visām**. Kopumā 122 mazākumtautību organizācijas gada pārskatus nebija iesniegušas. Pēdējo sešu gadu dati rāda, ka **ik gadu samazinās gada pārskatus iesniedzošo organizāciju skaits un īpatsvars**. Ja 2016. gadā no visām mazākumtautību organizācijām gada pārskatus bija iesniegušas 77%, tad turpmākajos gados īpatsvars krities un 2021. gadā sasniedzis zemāko rādītāju (64%). Tas ļauj secināt, ka **katru gadu palielinās to organizāciju skaits un īpatsvars, kuras pārtrauc savu darbību, bet netiek likvidētas**.

Grafiks 7. Mazākumtautību organizācijas, kas iesniedz vai neiesniedz gada pārskatus, skaits un īpatsvars %

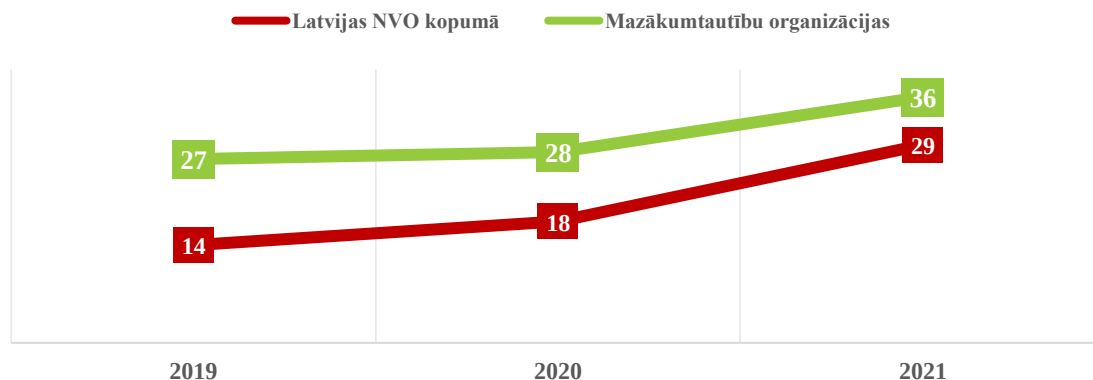
Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini.

Jāpiebilst, ka mazākumtautību organizāciju sektorā to īpatsvars, kuras neiesniedz gada pārskatus, ir lielāks, nekā Latvijas nevalstisko organizāciju sektorā kopumā. Latvijas Pilsoniskās alianses dati liecina, ka 2021. gadā no visām biedrībām un nodibinājumiem gada pārskatus nebija iesniegušas 29% organizāciju – tikmēr mazākumtautību organizāciju sektorā šis rādītājs ir 36%. Lai gan arī nevalstisko organizāciju sektorā Latvijā kopumā gada pārskatu neiesniedzēju īpatsvars pēdējos gados pieaug, tomēr mazākumtautību organizāciju sektorā arī iepriekšējo gadu griezumā šis rādītājs bijis izteikti lielāks. Piemēram, 2019. gadā no visām Latvijas biedrībām un nodevumiem gada pārskatus nebija iesniegušas 14%, bet mazākumtautību organizāciju vidū tādu bija 27%. Tas liecina, ka mazākumtautību organizāciju darbības mazināšanās notiek straujāk nekā nevalstisko organizāciju sektorā Latvijā kopumā.

Grafiks 8. Biedrības un nodibinājumi, kas neiesniedz gada pārskatus: Latvijas kopējie rādītāji, mazākumtautību organizāciju rādītāji, īpatsvars no visām, %

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini. Latvijas kopējie dati: Latvijas Pilsoniskās alianses īstenotais pētījums "Pilsoniskās sabiedrības organizāciju resursi: esošā situācija un vajadzības 2022.".

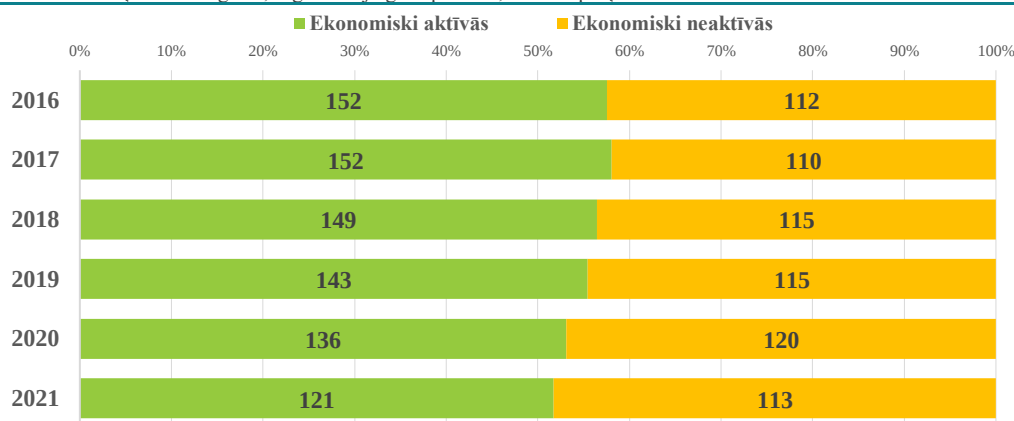
Lai gan gada pārskatu iesniegšana liecina par zināmu aktivitāti organizācijā, tomēr to nevar izmantot kā drošticamu rādītāju organizāciju ikdienas darbībai. To, savukārt, netieši iespējams identificēt pēc organizāciju finanšu aktivitātes. Ja gada pārskatos tiek uzrādīta kaut minimāla finanšu plūsma, iespējams pieņemt, ka organizācijā notiek darbība. Tādēļ papildus faktam par to, ir vai nav organizācija iesniegusi gada pārskatu, pētnieki Uzņēmumu reģistra atvērto datu bāzēs fiksēja arī konkrētus gada pārskata rādītājus (ieņēmumi, izdevumi, ziedojumi, u.c.).

2021. gada dati liecina, ka no 234 mazākumtautību organizācijām, kas bija iesniegušas gada pārskatus, jebkādu finanšu aktivitāti uzrāda tikai 121 organizācija (52% no tām, kas iesniegušas gada

pārskatus, un 33% no visām nelikvidētajām). Tāpat kā gada pārskatu iesniegšanas rādītājs arī ekonomiskās aktivitātes rādītājs pēdējo 6 gadu periodā ik gadu ir krities. Ja 2016. gadā kopumā 58% no visām gada pārskatus iesniegušajām organizācijām uzrādīja ekonomisku aktivitāti, tad **sešu gadu periodā šādu organizāciju īpatsvars krities par 6% (skaitliski samazinājums no 152 līdz 121)**. Šis rādītājs vēlreiz apliecina, ka mazākumtautību organizāciju darbība sašaurinās.

Grafiks 9. Mazākumtautību organizācijas, kas gada pārskatos uzrāda vai neuzrāda finanšu aktivitāti, skaits un īpatsvars %

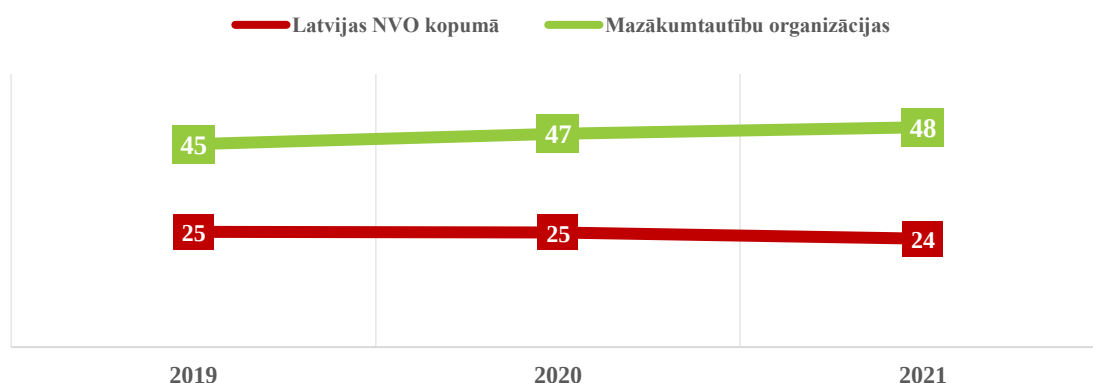
Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini.

Salīdzinot mazākumtautību organizāciju rādītājus ar Latvijas NVO sektora kopējiem rādītājiem, novērojams, ka **mazākumtautību organizāciju sektorā izteikti vairāk nekā NVO sektorā kopumā ir ekonomiski neaktīvo** – ja no visām Latvijas biedrībām un nodibinājumiem, kas iesniedz gada pārskatus, kopumā 24% neuzrāda nekādu ekonomisko aktivitāti, tad mazākumtautību organizāciju vidū tādu ir 48%. No vienas puses, tas apliecina, ka samazinās aktīvi strādājošo mazākumtautību organizāciju skaits, bet, no otras puses, liecina arī, ka **liela daļa no mazākumtautību organizāciju darbības notiek pilnībā uz brīvprātības pamatiem un ar minimālu ārējo finansējumu**. Līdz ar to sektora darbība lielā mērā ir atkarīga no konkrēto iesaistīto cilvēku ieinteresētības un spējām ieguldīt savu brīvo laiku un dažkārt arī finanšu līdzekļus.

Grafiks 10. Biedrības un nodibinājumi, kas gada pārskatos neuzrāda nekādu ekonomisko aktivitāti: Latvijas kopējie rādītāji, mazākumtautību organizāciju rādītāji, īpatsvars no visām, %

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini. Latvijas kopējie dati: Latvijas Pilsoniskās alianses īstenotais pētījums "Pilsoniskās sabiedrības organizāciju resursi: esošā situācija un vajadzības 2022.".

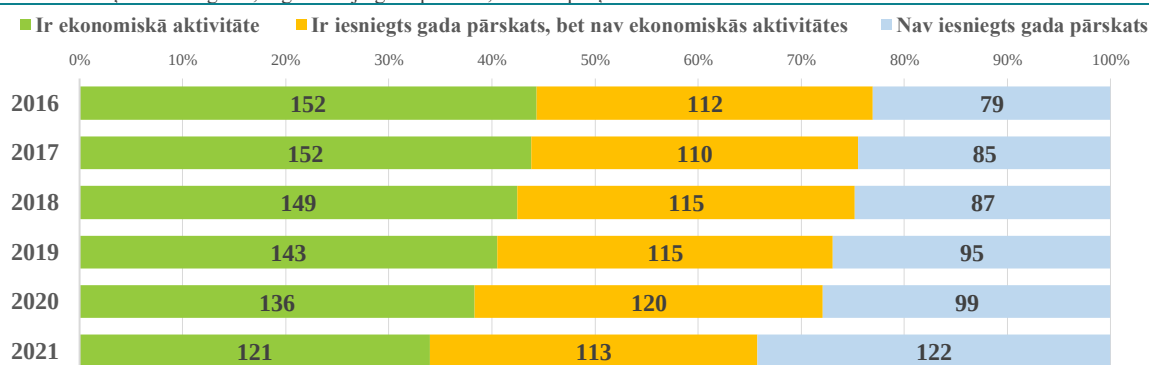

Iepriekš minētie rādītāji liecina – lai gan kopējais identificējamo mazākumtautību organizāciju skaits ir 364, tikai 234 no tām 2021. gadā ir iesniegušas gada pārskatus un varētu tikt uzskatītas par vismaz formāli aktīvām. Savukārt **finanšu aktivitāti gada pārskatos uzrāda tikai 121 organizācija un to varētu uzskatīt par reālo ikdienā aktīvo mazākumtautību organizāciju skaitu**. Jāpiemin, ka šis skaits aptuveni sakrīt ar to organizāciju skaitu, kuras pētījuma īstenošanas ietvaros pētniekiem bija

iespējams sakontaktēt (tādu bija 103 (organizācijas, kurām bija atrodami telefona un/ vai e-pasta kontakti, un ar kurām ar šo kontaktu palīdzību bija iespējams komunicēt un saņemt atbildi)).

Grafiks 11. Mazākumtautību organizāciju darbības aktivitātes raksturojuma kopsavilkums, skaits un īpatsvars %

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini.

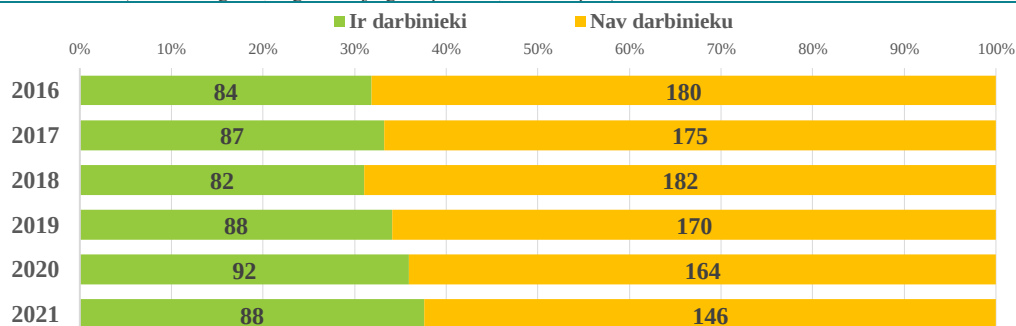

5.8. Cilvēkresursu rādītāji

2021. gada pārskatos **38% mazākumtautību organizāciju ir norādījušas, ka tām ir bijuši darbinieki (kopskaitā 88 organizācijas)**. Pēdējo 6 gadu laikā šādu organizāciju īpatsvars ir pieaudzis – 2016. gadā 32% organizāciju norādījušas, ka tām ir darbinieku, un sekojošajos gados īpatsvars ir pakāpeniski pieaudzis līdz 38% 2021. gadā. Tai pat laikā **izdevumus algām 2021. gadā uzrāda tikai 16% organizāciju (38 organizācijas)**. Līdzīgi rādītāji bijuši arī iepriekšējos 6 gados – izdevumus algām uzrāda 14%-18% organizāciju. Tātad algoti darbinieki ir nedaudz vairāk nekā katrai desmitajai mazākumtautību organizācijai.

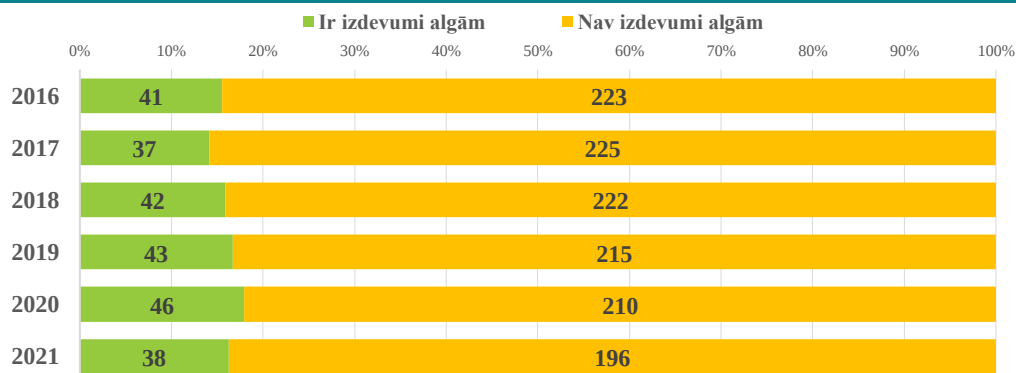
Grafiks 12. Darbinieki mazākumtautību organizācijās, skaits un īpatsvars %

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini.

Grafiks 13. Mazākumtautību organizācijas, kas gada pārskatos uzrāda izdevumus algām, skaits un īpatsvars %

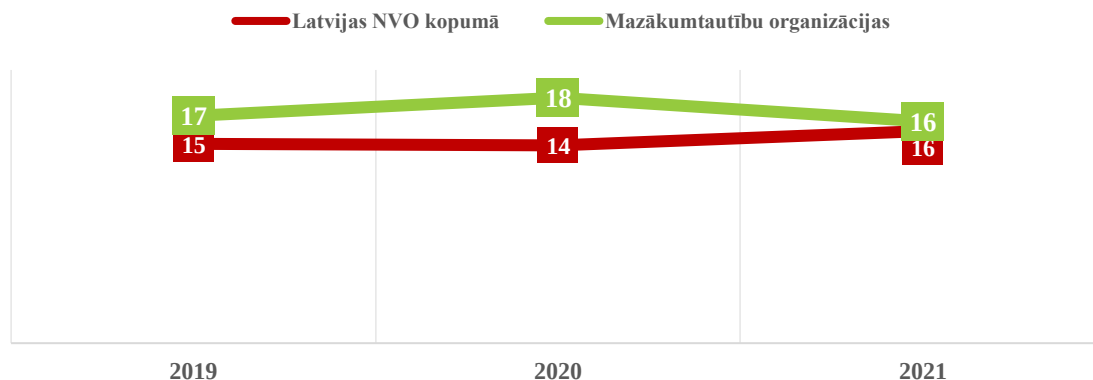
Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini.

Šādā aspektā **mazākumtautību organizāciju rādītāji ir līdzīgi Latvijas NVO sektoram kopumā**, kur 2021. gadā algas uzrādošo organizāciju īpatsvars ir tāds pats kā mazākumtautību organizāciju vidū (16%), un izmaiņas pēdējo 3 gadu laikā nav bijušas būtiskas.

Grafiks 14. Biedrības un nodibinājumi, kas uzrāda izdevumus algām: Latvijas kopējie rādītāji, mazākumtautību organizāciju rādītāji, īpatsvars no visām, %

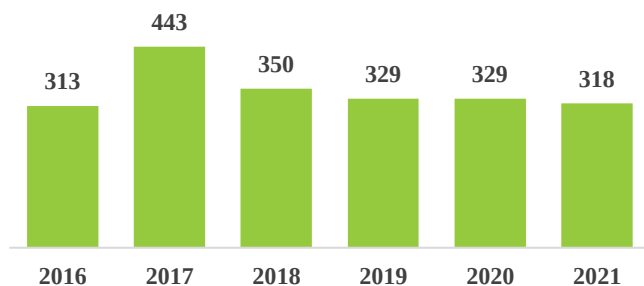
Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini. Latvijas kopējie dati: Latvijas Pilsoniskās alianses īstenotais pētījums "Pilsoniskās sabiedrības organizāciju resursi: esošā situācija un vajadzības 2022.".

Kopējais gada pārskatos uzrādīto **darbinieku skaits mazākumtautību organizācijās ir neliels. 2021. gada pārskatos darbinieku kopskaits ir 318 personas** un pēdējo 4 gadu posmā tas nav būtiski mainījies. Jāuzsver, ka šis skaits ataino kopējo organizāciju norādīto darbinieku skaitu, nevis algoto darbinieku skaitu. **Algoto darbinieku skaits pēc gada pārskatiem nav konkrēti identificējams.**

Grafiks 15. Darbinieku skaits mazākumtautību organizācijās

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini.

5.9. Finanšu rādītāji

Analizējot mazākumtautību organizāciju finanšu rādītājus, jāņem vērā, ka tie attiecas tikai uz **daļu no visām sektora organizācijām**. Gada pārskatos 2021. gadā bija iesniegušas 66% organizāciju, un no tām **finanšu aktivitāti gada pārskatos uzrāda 52% (no visām mazākumtautību organizācijām (tai skaitā tām, kuras nav iesniegušas gada pārskatus) tas veido tikai 33%)**. Jāpiemin gan, ka iepriekšējos finanšu gados mazākumtautību organizāciju finanšu aktivitāte bijusi lielāka – 2016. gadā no visām organizācijām 44% uzrādījušas finanšu aktivitāti, bet sekojošajos gados tā pakāpeniski kritusies (vienlaikus krities arī to organizāciju skaits un īpatsvars, kuras iesniegušas gada pārskatus).

Grafiks 16. Mazākumtautību organizāciju, kas gada pārskatos uzrāda finanšu aktivitāti, īpatsvars no visām organizācijām, %

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini.

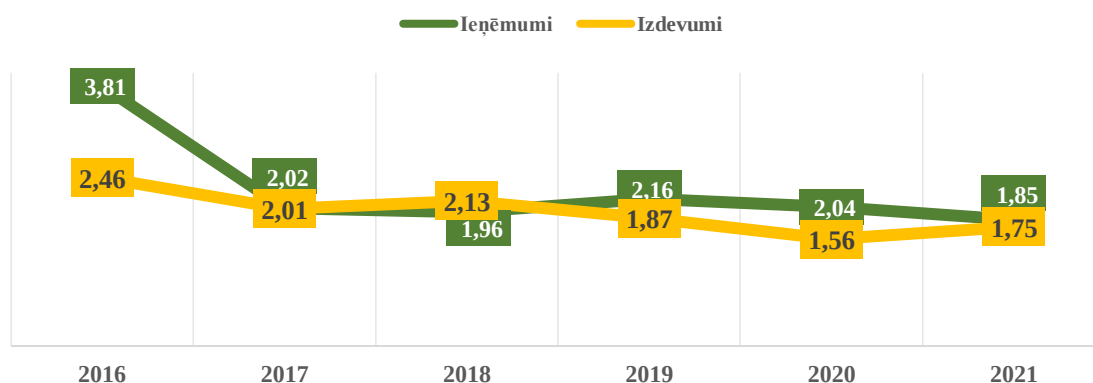
Jāuzsver, ka **finanšu rādītāji attiecas tikai uz mazākumtautību organizācijām, neieskaitot saistītās**. Pētnieki uzskata, ka tas precīzāk raksturo mazākumtautību organizāciju sektoru, jo saistīto organizāciju īstenotās aktivitātes tikai daļēji attiecas uz mazākumtautību jomu, bet finanšu rādītājos šo attiecināmo īpatsvaru nav iespējams izdalīt. Tādējādi tiktu iegūti nepamatoti paaugstināti mazākumtautību organizāciju sektora finanšu rādītāji, jo tie iekļautu arī tādu finanšu aktivitāti, kas ne tieši, ne netieši neattiecas uz šo sektoru.

Visbeidzot – analizējot tieši mazākumtautību organizāciju finanšu rādītājus, tika identificēts, ka **vienas atsevišķas organizācijas (Rīgas Ebreju kopiena) finanšu rādītāji veido aptuveni 80% no visa sektora finanšu apgrozījuma** (2021. gadā konkrētās organizācijas finanšu ieņēmumi veido 6,9 milj. EUR, kamēr visa pārējā mazākumtautību sektora – tikai 1,8 milj. EUR), tādēļ **šīs organizācijas rādītāji tālākajos aprēķinos nav ietverti**. Lai gan tie attiecas uz mazākumtautību organizāciju sektoru, tie rada maldīgu priekšstatu par sektora kopējo finanšu aktivitāti.

Kopējie mazākumtautību sektora finanšu rādītāji ir ļoti nelieli. 2021. gadā kopējais sektora ieņēmumu apjoms bijis **tikai 1,85 milj. EUR**. Jāuzsver arī, ka **tikai 3 organizācijām gada apgrozījums sasniedz vismaz 100 tūkst. EUR** (Biedrība "Latvijas Ebreju draudžu un kopienu padome", Latvijas Poļu Savienība, "ŠAMIR"). Astoņām organizācijām gada ieņēmumu apjoms ir intervālā starp 50 un 100 tūkst. EUR (Līvu (lībiešu) savienība "LĪVOD ĪT", "Romu Kultūras Centrs", "Latvijas Krievu kopienas Daugavpils nodaļa", "SHVUT AMI BALTIJA, RIGA BEIS MIDRASH ZICHRON YITSHAK MITIN", I.Kozakevičas Latvijas Nacionālo Kultūras Biedrību asociācija, "Latvijas ebreju kopienas restitūcijas fonds", "Latvijas Igaunību Biedrība", Latvijas Vācu savienība). Savukārt 109 organizācijām apgrozījums ir mazāks, tai skaitā **87 organizācijām apgrozījums ir mazāks nekā 10 tūkst. EUR gadā**. Šie rādītāji ļauj apgalvot, ka mazākumtautību organizāciju sektora finanšu aktivitāte ir minimāla – gan attiecībā uz to organizāciju skaitu, kurām vispār ir ieņēmumi, gan attiecībā uz šo ieņēmumu apjomu. Līdz ar to **sektora finansiālā kapacitāte ir ļoti ierobežota**.

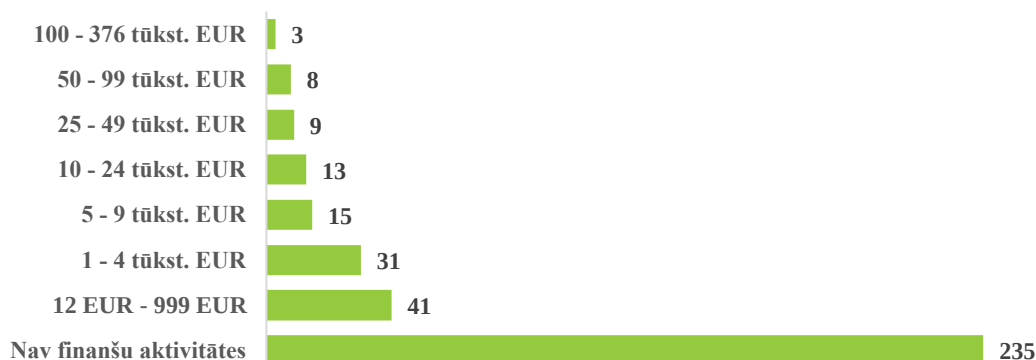
Grafiks 17. Mazākumtautību organizāciju kopējie ieņēmumi un izdevumi, milj. EUR

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini.

Grafiks 18. Mazākumtautību organizāciju skaits atbilstoši to gada ieņēmumu kopsummai

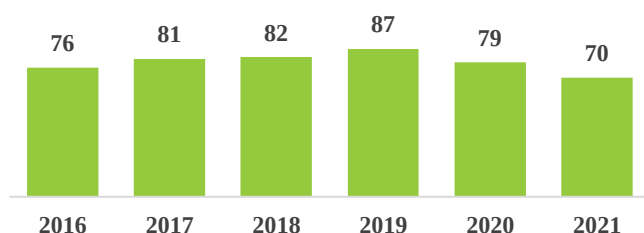
Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini.

Jāuzsver arī, ka sektora kopējie ieņēmumi tikai nedaudz pārsniedz izdevumus. Tādēļ organizācijām ir minimālas iespējas uzkrāt rezerves fondu. Pie tam – analizējot detalizēti konkrētu organizāciju aspektā, novērojams, ka ir daudz tādu organizāciju, kurām gada ieņēmumi ir mazāki nekā izdevumi. Pēdējo sešu gadu periodā šādu organizāciju ik gadu ir aptuveni 70-80 un tas veido aptuveni 30% no visām organizācijām, kas iesniegušas gada pārskatus. Tātad katrai trešajai mazākumtautību organizācijai gada izdevumi pārsniedz ieņēmumus.

Grafiks 19. Mazākumtautību organizācijas, kurām izdevumi ir lielāki nekā ieņēmumi, skaits

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini.

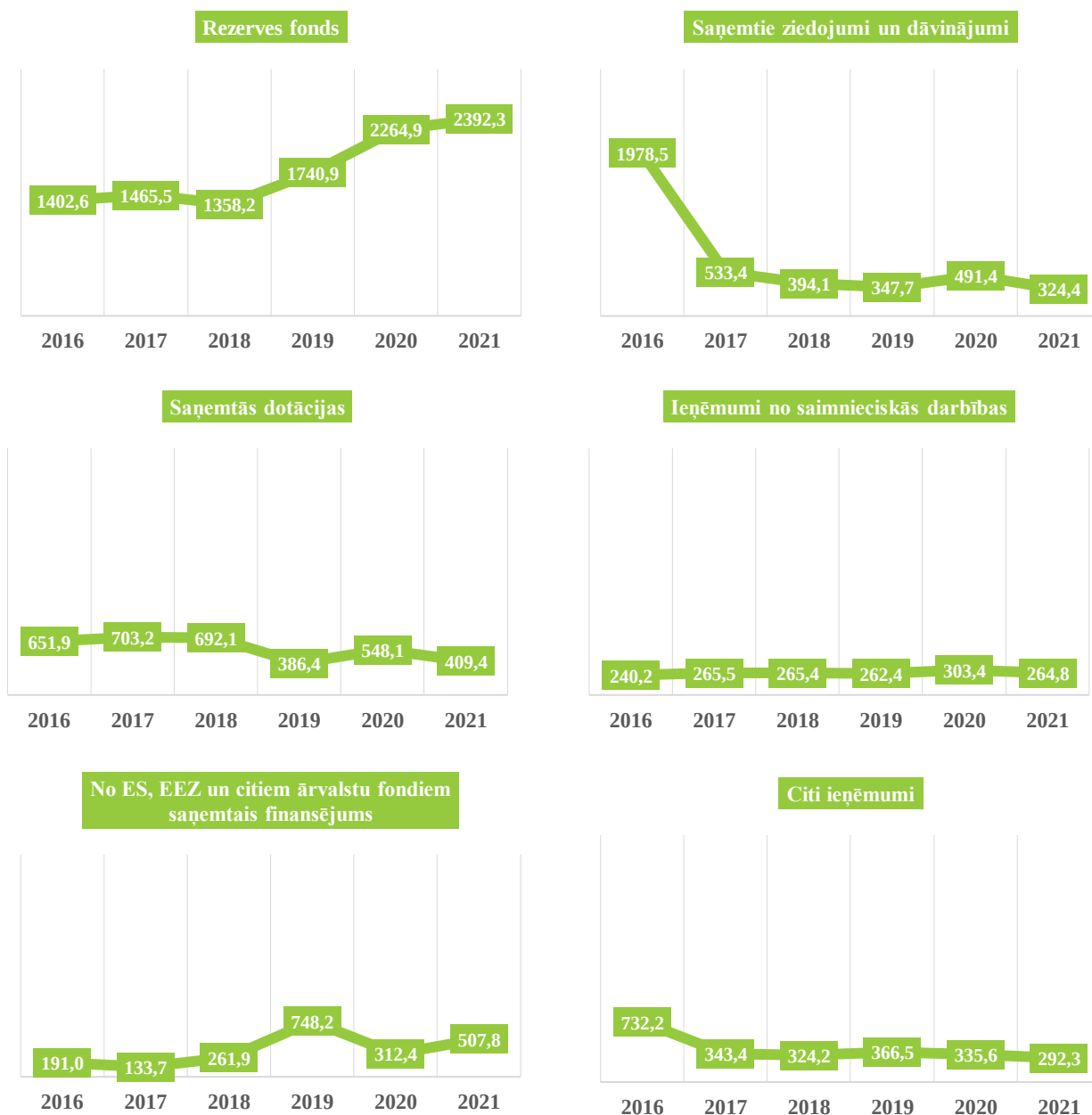

Analizējot mazākumtautību organizāciju finanšu rādītājus detalizēti pa kategorijām, novērojams, ka **gandrīz visi finanšu rādītāji uzrāda lejupejošu tendenci. Iznēmums ir rezerves fonds – uz 2021. gadu mazākumtautību organizācijas rezerves fondā uzkrājušas kopumā 2,4 milj. EUR.** Tomēr jāuzsver, ka **lielāko daļu šo uzkrājumu attiecas uz 4 konkrētām organizācijām, un absolūtajam vairākumam pārējo mazākumtautību organizāciju ir minimāls rezerves fonds vai tāda nav nemaz.**

Būtiska **negatīva tendence novērojama attiecībā uz ziedojumiem.** Ja 2016. gadā mazākumtautības ziedojos saņēma kopumā 1,9 milj. EUR un 2017. gadā 533,4 tūkst. EUR, tad turpmākajos gados ziedojumu apjoms būtiski krities un 2021. gadā ir vairs tikai 324,4 tūkst. EUR. Līdzīga situācija novērojama attiecībā uz **dotācijām** – tās sarukušas no 651,9 tūkst. EUR 2016. gadā līdz 409,4 tūkst. 2021. gadā. **Mainīgas bijušas tendences attiecībā uz ES, EEZ un citu ārvalstu fondu finansējumu.** Pēdējo 3 gadu periodā šie ieņēmumi sektoram palielinājušies, ja salīdzina ar laika periodu pirms 2018. gada.

Grafiks 20. Mazākumtautību organizāciju finanšu rādītāji, tūkst. EUR

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini.

Pēdējo sešu gadu laikā būtiski mainījusies mazākumtautību organizāciju ieņēmumu struktūra. Būtiskākās izmaiņas notikušas 2017. gadā, kad būtiski samazinājies ziedojumu apjoms – 2016. gadā ziedojumi veidoja 52% no organizāciju ieņēmumiem, bet 2017. gadā 27%. Vienlaikus 2017. gadā būtiski pieaugušas dotācijas (no 17% 2016. gadā līdz 36%). Jāuzsver, ka absolūtajos skaitļos dotāciju apjoms būtiski nemainījās, bet, sarūkot ziedojumiem, mainījās saņemto dotāciju īpatsvars ieņēmumu kopapjomā – dotācijas kļuva par būtiskāko mazākumtautību organizāciju ieņēmumu pozīciju. Līdzīga situācija vērojama arī attiecībā uz ieņēmumiem no saimnieciskās darbības – to īpatsvars kopējā organizāciju apgrozījumā pieauga no 6% 2016. gadā līdz 13% 2017. gadā, lai gan absolūtajos skaitļos pieaugums bija neliels.

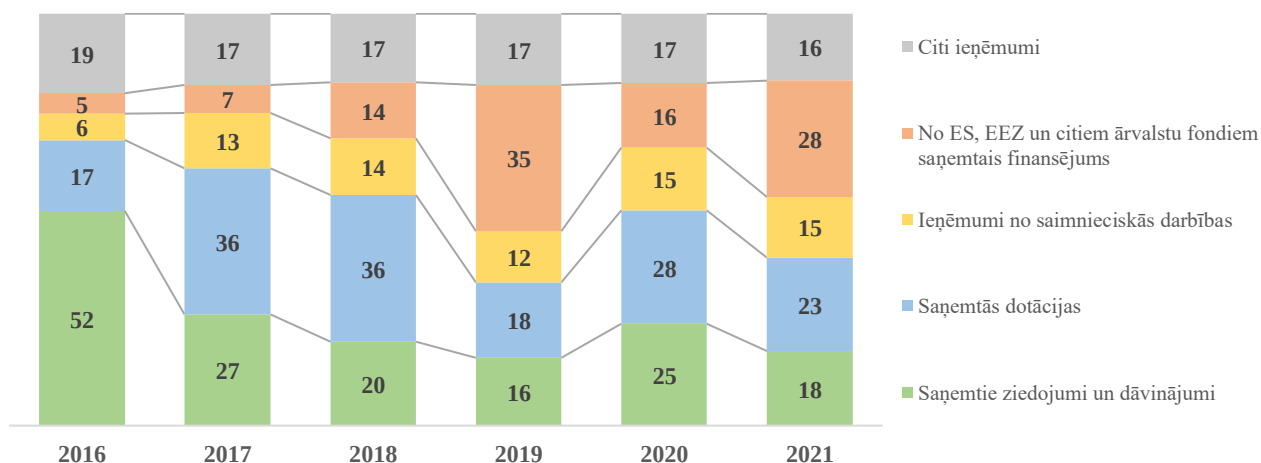
Arī pēdējos piecos gados organizāciju finanšu ieņēmumu struktūra ir turpinājusi mainīties. Ziedojumu īpatsvars kopējos ieņēmumos turpinājās sarukt (no 27% 2017. gadā līdz 18%

2021. gadā). Samazinājies arī dotāciju īpatsvars ieņēmumos (attiecīgi no 36% līdz 23%). Salīdzinoši nemainīgs bijis ieņēmumu no saimnieciskās darbības īpatsvars (12%-15% robežās). Vienlaikus būtiski pieaugusi no ES, EEZ un citiem ārvalstu fondiem saņemtā finansējuma daļa kopējos ieņēmumos – ja 2016. gadā tas veidoja tikai 7% no organizāciju ieņēmumiem, tad 2021. gadā 28%. Jāuzsver gan, ka pa gadiem šīs ieņēmumu kategorijas īpatsvars ir bijis mainīgs (2019. gadā tas veidoja pat 35% no ieņēmumiem, bet 2020. gadā tikai 16%). Jāuzsver, ka arī absolūtajos skaitļos šis finansējums uzrāda pieaugošu tendenci, kas netieši liecina, ka mazākumtautību organizācijas pievēršas ārvalstu fondu finansējuma projektu izstrādei. Tai pat laikā jāuzsver, ka pagaidām tās ir tikai nedaudzas organizācijas, kuras spējušas šo finansējumu piesaistīt (mazāk nekā 10 organizācijas kopumā).

Kopumā dati liecina, ka šobrīd mazākumtautību organizāciju sektora ieņēmumu struktūra ir līdzsvarota starp trim finanšu avotiem – ārvalstu fondu finansējums, dotācijas, ziedojumi. Dotācijas un ziedojumi uzrāda samazinājuma tendences, ko līdz šim sektors kopumā daļēji kompensējis ar ārvalstu fondu finansējumu. Līdz ar to **finansiālā aspektā situācija sektorā kopumā būtu vērtējama drīzāk kā nestabila**, jo ik gadu ir mainīga ieņēmumu struktūra. Un finansējuma avotu izmaiņu tendences liecina, ka **finansiālā kapacitāte mazākumtautību organizāciju sektorā ar katru gadu sarūk. Atsevišķas organizācijas finansiāli spēj sekmīgāk darboties, tomēr absolūtais vairākums mazākumtautību organizāciju finansiāli ir ar izteikti vāju kapacitāti.**

Grafiks 21. Mazākumtautību organizāciju ieņēmumu struktūras izmaiņas 2016.-2021.g., katras kategorijas īpatsvars no kopējiem gada ieņēmumiem

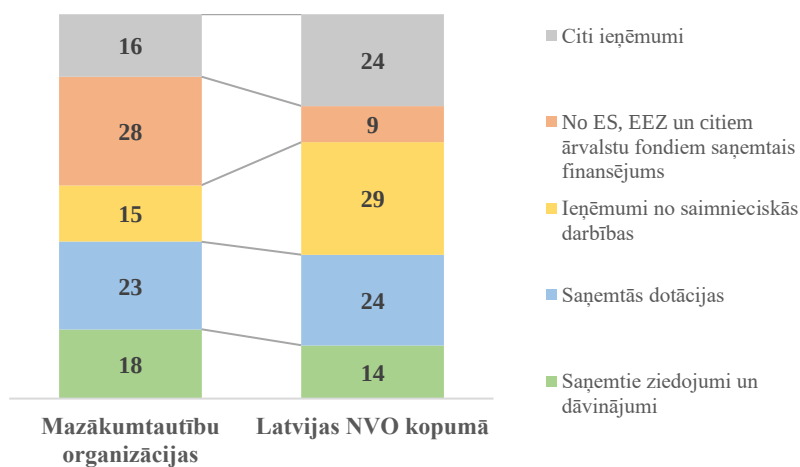
Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini.

Salīdzinot mazākumtautību organizāciju ieņēmumu struktūru ar Latvijas Pilsoniskās alianses datiem par Latvijas NVO kopējiem rādītājiem, atsevišķas atšķirības ir identificējas. **Mazākumtautību organizāciju ieņēmumu struktūrā lielāks īpatsvars nekā visu Latvijas NVO ieņēmumos kopumā ir ārvalstu fondu finansējumam** (visu Latvijas NVO ieņēmumos tas veido 9%, bet mazākumtautību organizācijām 28%). Ziedojumi īpatsvars mazākumtautību ieņēmumos ir līdzīgs Latvijas kopējam rādītājam (attiecīgi 18% un 14%). Arī dotāciju īpatsvars ieņēmumos abās mērķgrupās ir līdzvērtīgs (23% un 24%). Savukārt izteiktas atšķirības novērojamas attiecībā uz ieņēmumiem no saimnieciskās darbības – mazākumtautību organizāciju ieņēmumos tas veido 15% no kopējuma, bet Latvijas NVO kopumā 29%. Jāņem gan vērā, ka Latvijas NVO sektors kopumā ietver ļoti dažādas organizācijas, tai skaitā tādas, kurām saimnieciskā darbība veido būtisku daļu ieņēmumu – tādēļ šādā aspektā tā nebūtu interpretējama kā mazākumtautību organizāciju specifiska atšķirība.

Grafiks 22. Nevalstisko organizāciju ieņēmumu struktūra: Latvijas biedrības un nodibinājumi kopumā un mazākumtautību nevalstiskās organizācijas, 2021.g., %

Datu avots: Uzņēmumu reģistrs, organizāciju gada pārskati, autoru aprēķini. Latvijas kopējie dati: Latvijas Pilsoniskās alianses īstenotais pētījums "Pilsoniskās sabiedrības organizāciju resursi: esošā situācija un vajadzības 2022.".

6. MAZĀKUMTAUTĪBU NEVALSTISKO ORGANIZĀCIJU DARBĪBAS RAKSTUROJUMS

Šajā nodaļā sniegta pārskata analīze par mazākumtautību nevalstisko organizāciju darbību – tās intensitāti, regularitāti, īstenotajām aktivitātēm, mērķgrupām, pieejamajiem un papildus nepieciešamiem resursiem. Nodaļas saturu veido mazākumtautību organizāciju kvantitatīvās aptaujas dati.

6.1. Darbības mērogs

Mazākumtautību organizācijas pēc to darbības mērogiem ir ļoti dažādas. **27% organizāciju darbojas tikai vietējās kopienas mērogā** (savā pilsētā, pagastā, pašvaldībā), **14% organizāciju darbojas sava reģiona ietvaros**, **27% organizāciju nacionālā līmenī**, bet **33% organizāciju apgalvo, ka strādā starptautiskā mērogā** (tai skaitā 11% sadarbojas ar izcelsmes valsti, bet 21% ar citām valstīm). Novērojams, ka reģionālā un nacionālā līmenī vairāk strādā organizācijas, kas darbojas pilsoniskās sabiedrības, interešu aizstāvības un darba ar jaunatni jomās. Savukārt vietējā līmenī strādājošās organizācijas pārstāv vienlīdzīgi ļoti dažādas darbības jomas.

Grafiks 23. Mazākumtautību organizāciju darbības mērogs, %

Datu avots: mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja (n=81). Jautājums anketā: Kādā mērogā darbojas Jūsu organizācija?

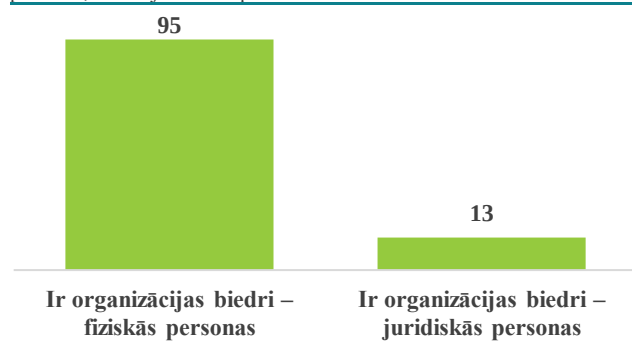

6.2. Biedru skaits

Aptaujas anketā organizācijas tika lūgtas norādīt, vai un cik tām ir biedru – fizisko un juridisko personu. Iegūtie dati liecina, ka **kopumā 95% organizāciju ir biedri – fiziskās personas, bet 13% organizāciju ir biedri – juridiskās personas**. Juridiskās personas kā biedri vairāk sastopami organizācijām tādās jomās kā darbs ar jaunatni, izglītība, kultūras mantojums un vēsture, kā arī organizācijām ar ilgāku darbības pieredzi (20 gadi un vairāk).

Grafiks 24. Mazākumtautību organizācijas, kurām ir biedri, %

Datu avots: mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja (n=81). Jautājums anketā: Norādiet, lūdzu, cik Jūsu organizācijā šobrīd ir biedri-fiziskās personas, biedri-juridiskās personas?

Kopējais aptaujā norādītais organizāciju biedru – fizisko personu skaits ir 16,6 tūkst., bet juridisko personu biedru skaits – tikai 48. Jāuzsver, ka konkrētie rādītāji ir nevis oficiālā statistika (tādu nav iespējams iegūt, jo biedru skaits netiek fiksēts nevienā oficiālajā datu avotā), bet pašu organizāciju sniegtā informācija apaujas anketā. Visdrīzāk šajā skaitā organizācijas ir uzrādījušas visas personas, kas ir iesaistītas to darbības ikdienā, nevis tikai tās personas, kas juridiski ir noformējušas biedru statusu. Ja šo skaitu attiecina uz kopējo Latvijā dzīvojošo mazākumtautību personu skaitu, tad secināms, ka **mazākumtautību organizāciju darbībā ir iesaistīti aptuveni 3% no to kopienu kopējā iedzīvotāju skaita.**

Grafiks 25. Mazākumtautību organizāciju biedru skaits

Datu avots: mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja (n=81). Jautājums anketā: Norādiet, lūdzu, cik Jūsu organizācijā šobrīd ir biedri-fiziskās personas, biedri-juridiskās personas?

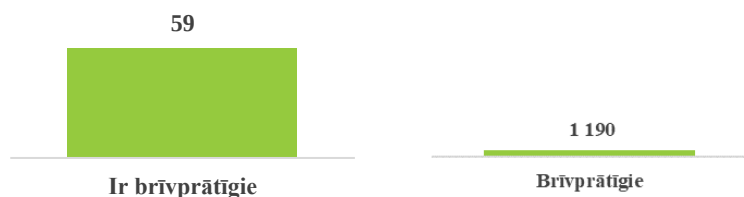

6.3. Brīvprātīgo skaits

Aptaujas anketā organizācijas tika lūgtas norādīt arī, vai un cik tām ir brīvprātīgo. Kopumā **59% organizāciju norāda, ka tām ir brīvprātīgie**. Biežāk tās ir organizācijas, kas darbojas pilsoniskās sabiedrības un interešu aizstāvības jomā, izglītībā, darbā ar jaunatni, Rīgā un Zemgalē strādājošās. **Kopējais organizāciju norādītais iesaistīto brīvprātīgo personu skaits ir 1190 personas.** Jāuzsver, ka tās nav unikālās personas, jo viena persona var darboties kā brīvprātīgais vairākās organizācijās.

Grafiks 26. Mazākumtautību organizācijas, kurām ir brīvprātīgie, % un skaits

Datu avots: mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja (n=81). Jautājums anketā: Norādiet, lūdzu, cik Jūsu organizācijā šobrīd ir brīvprātīgie?

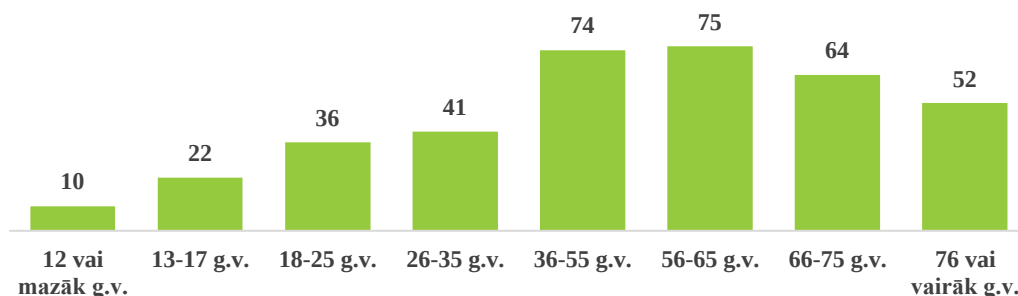

6.4. Aktīvo dalībnieku vecuma struktūra

Papildus aptaujas anketā organizācijas norādīja aktīvo dalībnieku (biedri, darbinieki, brīvprātīgie) vecuma struktūru. Dati liecina, ka **vairākamam organizāciju ir aktīvi dalībnieki vecumā virs 36 gadiem un īpaši vecumā pēc 56 gadu vecuma**. Tai pat laikā tikai **ne vairāk kā katrai trešajai organizācijai ir aktīvi dalībnieki vecumā zem 25 gadiem**.

Grafiks 27. Mazākumtautību organizācijas, kurām ir aktīvi dalībnieki konkrētajās vecuma grupās, %

Datu avots: mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja (n=81). Jautājums anketā: Norādiet, lūdzu, cik Jūsu organizācijā ir aktīvu dalībnieku (biedri, darbinieki, brīvprātīgie) šādās vecuma grupās.

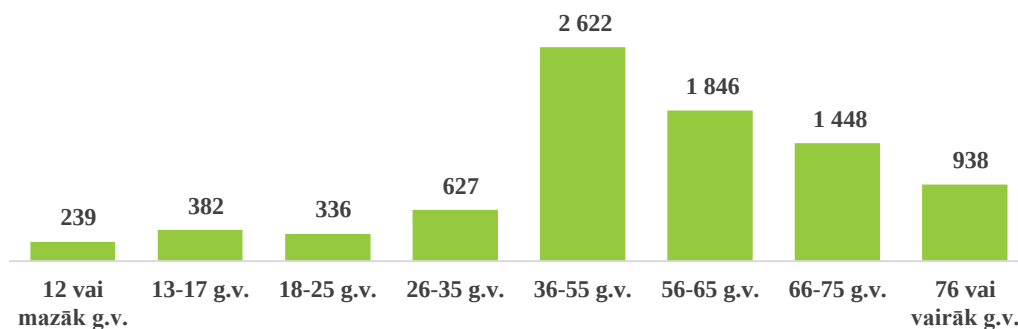

Organizācijas tika lūgtas norādīt arī konkrētu aktīvo dalībnieku skaitu. Kopumā **kā darbībā aktīvas norādītas 8 438 personas**, kas ir būtiski mazāk nekā norādītais biedru kopskaits (16 654 personas). Tādējādi šo norādīto skaitu varētu uzskatīt par precīzāko aktīvi iesaistīto rādītāju. Attiecinot uz kopējo biedru skaitu tas veido aptuveni 50%. Netieši tas arī ļauj konstatēt, ka **aktīvi darbojas organizācijās tikai daļa no to formālajiem biedriem**.

Analizējot vecuma posmu grupās, novērojams, ka **50% no aktīvajiem dalībniekiem ir vecumā virs 55 gadiem, tai skaitā 28% vecumā virs 66 gadiem**. Vienlaikus vecumā zem 35 gadiem ir tikai katrs piektais aktīvais dalībnieks. Šie dati liecina par mazākumtautību organizāciju novecošanos un izteikti mazu jauniešu dalībnieku skaitu un īpatsvaru.

Grafiks 28. Aktīvo dalībnieku skaits mazākumtautību organizācijās

Datu avots: mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja (n=81). Jautājums anketā: Norādiet, lūdzu, cik Jūsu organizācijā ir aktīvu dalībnieku (biedri, darbinieki, brīvprātīgie) šādās vecuma grupās.

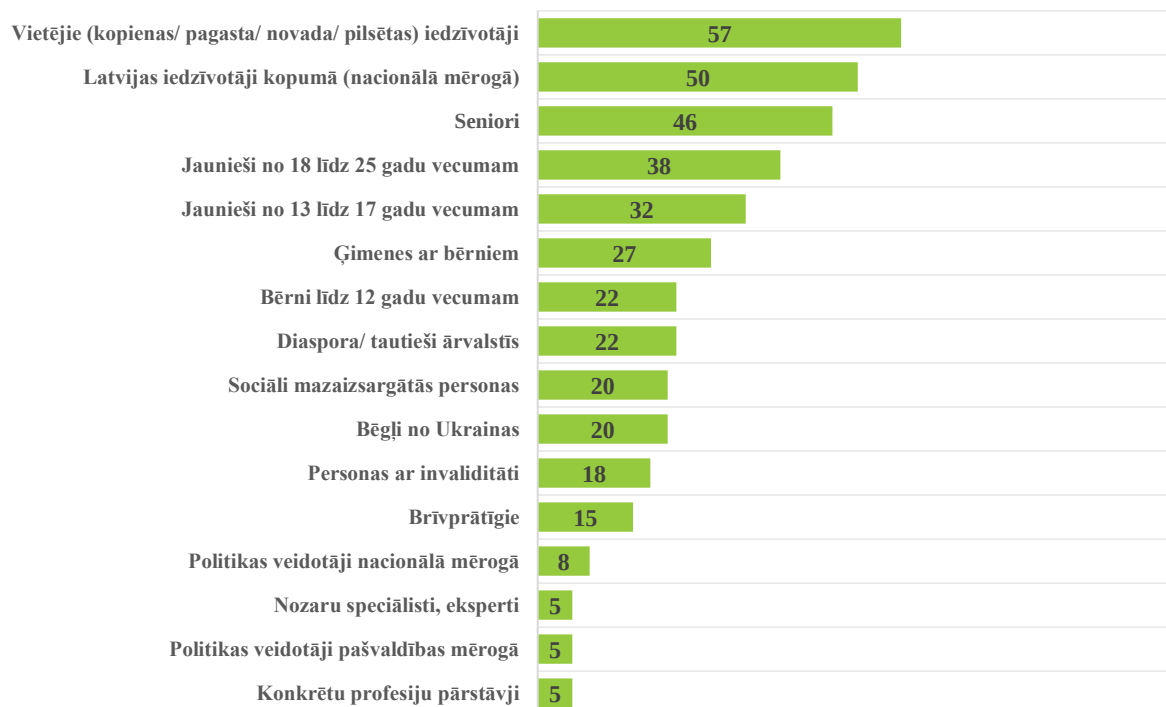

6.5. Darbības tiešās mērķgrupas

Mērķgrupu tvērumā mazākumtautību organizācijas raksturo dažādība. 57% norāda, ka to mērķgrupa ir vietējās kopienas iedzīvotāji, 50% kā mērķgrupu norāda visus Latvijas iedzīvotājus kopumā. Tāpat liela daļa organizāciju (46%) kā mērķgrupu norāda seniorus. Retāk organizācijas kā mērķgrupas norāda pilngadīgos jauniešus vecumā no 18 līdz 25 gadiem (38%) un nepilngadīgos jauniešus vecumā no 13 līdz 17 gadiem (32%). Vēl retāk mazākumtautību organizācijas kā mērķgrupas norādījušas ģimenes ar bērniem (27%) un bērnus līdz 12 gadu vecumam (22%). Mērķgrupas, ar kurām strādā neliela daļa mazākumtautību organizāciju, ir arī: diaspora un tautieši ārvalstīs (22%), sociāli mazaizsargātās personas (20%), bēgļi no Ukrainas (20%), personas ar invaliditāti (18%), brīvprātīgie (15%). Savukārt vismazāk organizāciju par savām mērķgrupām norāda politikas veidotājus un nozaru ekspertus (5%-8%). Kopumā šie dati lielā mērā sasaucas ar rādītājiem par organizāciju aktīvo dalībnieku vecuma grupām, liecinot, ka mazākumtautību organizācijas vairāk iesaista seniorus, bet maz spēj piesaistīt gados jaunākus dalībniekus.

Grafiks 29. Mazākumtautību organizāciju tiešās mērķgrupas, %

Datu avots: mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja (n=81). Jautājums anketā: Kas ir Jūsu organizācijas tiešās mērķgrupas (uz ko vērsta organizācijas pamatdarbība un/vai īstenotie pasākumi, aktivitātes)?

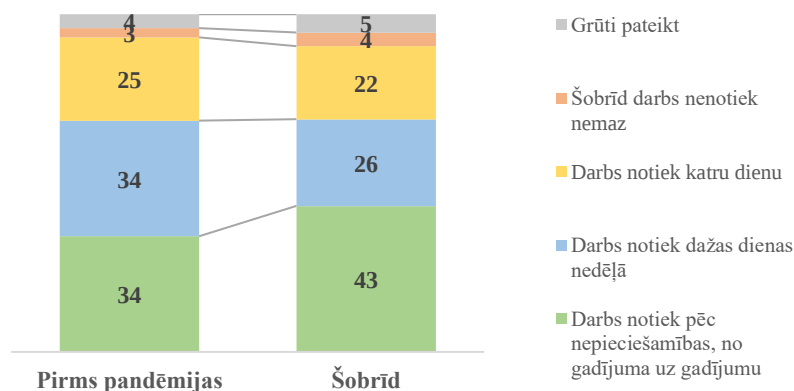
6.6. Darbības intensitāte

Organizāciju pašnovērtējumi par to darbības intensitāti liecina, ka tikai aptuveni katra piektā organizācija ir regulāri strādājoša un aktīva. Kopumā 43% organizāciju novērtē, ka darbs notiek pēc nepieciešamības, no gadījuma uz gadījumu, bet 26%, ka darbs notiek dažas dienas nedēļā. Aptaujas anketā organizācijas tika lūgtas papildus sniegt vērtējumu arī par darbības intensitāti pirms pandēmijas. Un šie dati liecina par būtisku pandēmijas negatīvo ietekmi uz mazākumtautību organizāciju ikdienas darbu. Izteikti aktīvo organizāciju īpatsvars nav būtiski mainījies, bet būtiski ir mazinājusies to organizāciju aktivitāte, kuras iepriekš bijušas viduvēji aktīvas – ja pirms pandēmijas 34% organizāciju strādāja pēc nepieciešamības, tad pēc pandēmijas to īpatsvars pieaudzis līdz 43%, vienlaikus no 34% līdz 26% samazinoties to īpatsvaram, kurās darbs notiek dažas dienas nedēļā. Šāda pandēmijas ietekme īpaši novērojama attiecībā uz organizācijām, kas strādā ar vietējo kopienu. Darbības jomu aspektā darbības mazināšanās visizteiktāk novērojama tām organizācijām, kas

strādā nemateriālā kultūras mantojuma un amatiermākslas jomā, kultūras mantojuma un vēstures jomā, starpvalstu sakaru veicināšanā. Tāpat novērojams, ka darbības sašaurināšanās izteikti vairāk notikusi salīdzinoši jaunākām organizācijām.

Grafiks 30. Mazākumtautību organizāciju darbības intensitāte šobrīd un pirms pandēmijas, %

Datu avots: mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja (n=81). Jautājums anketā: Kā Jūs raksturotu Jūsu organizācijas darbības intensitāti šobrīd?; Kā Jūs raksturotu Jūsu organizācijas darbības intensitāti pirms pandēmijas?

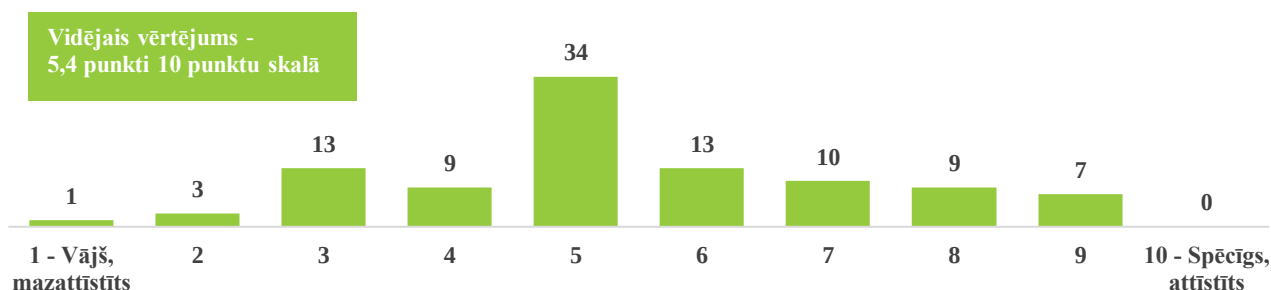
6.7. Sektora attīstības vērtējums

Aptaujas anketā mazākumtautību organizāciju pārstāvji tika lūgti novērtēt sektora attīstību kopumā. **60% snieguši kritiskus vērtējumus, bet 40% – pozitīvus.** Visbiežāk sniegti viduvēji novērtējumi, 10punktu skalā sektora attīstību vērtējot ar 5 vai 6 punktiem. **Vidējais rādītājs sektora attīstības vērtējumam ir 5,4 punkti 10punktu skalā.** Līdz ar to iespējams apgalvot, ka **paši sektora pārstāvji sektora kopējo attīstību vērtē kā viduvēju un noteikti ne attīstītu un spēcīgu.** Jāpiebilst, ka vērtējums korelē ar pašas organizācijas darbības aktivitāti – tās, kas ir aktīvākas, sektoru vērtē kā attīstītu; tās, kas mazaktīvas, sektoru vērtē kā mazattīstītu. Izteikti kritiskāk nekā citi sektora attīstību vērtē tās mazākumtautību organizācijas, kas veic darbu ar jaunatni (to sniegtais vidējais vērtējums ir tikai 4,8 punkti).

Pamatojot savus kritiskos vērtējumus par sektora attīstību, visbiežāk norādīts uz to, ka organizāciju darbība ir neregulāra, ka tās nav “redzamas” publiskajā telpā, ka maz iesaistās jauni cilvēki, kā arī esošie biedri ir mazaktīvi. Lielā mērā šie pamatojumi sasaucas ar citiem šajā pētījumā iegūtajiem datiem un informāciju.

Grafiks 31. Mazākumtautību organizāciju vērtējums par sektora attīstību, %

Datu avots: mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja (n=81). Jautājums anketā: Jūsaprāt, kopumā cik attīstīts vai neattīstīts (spēcīgs vai vājš) ir mazākumtautību nevalstisko organizāciju sektors Latvijā?

6.8. Īstenotās aktivitātes

Dati par organizāciju īstenotajām aktivitātēm liecina – **mazākumtautību organizācijas vairāk orientējas uz kultūras un amatiermākslas aktivitātēm, izteikti retāk tās ir sabiedriskas,**

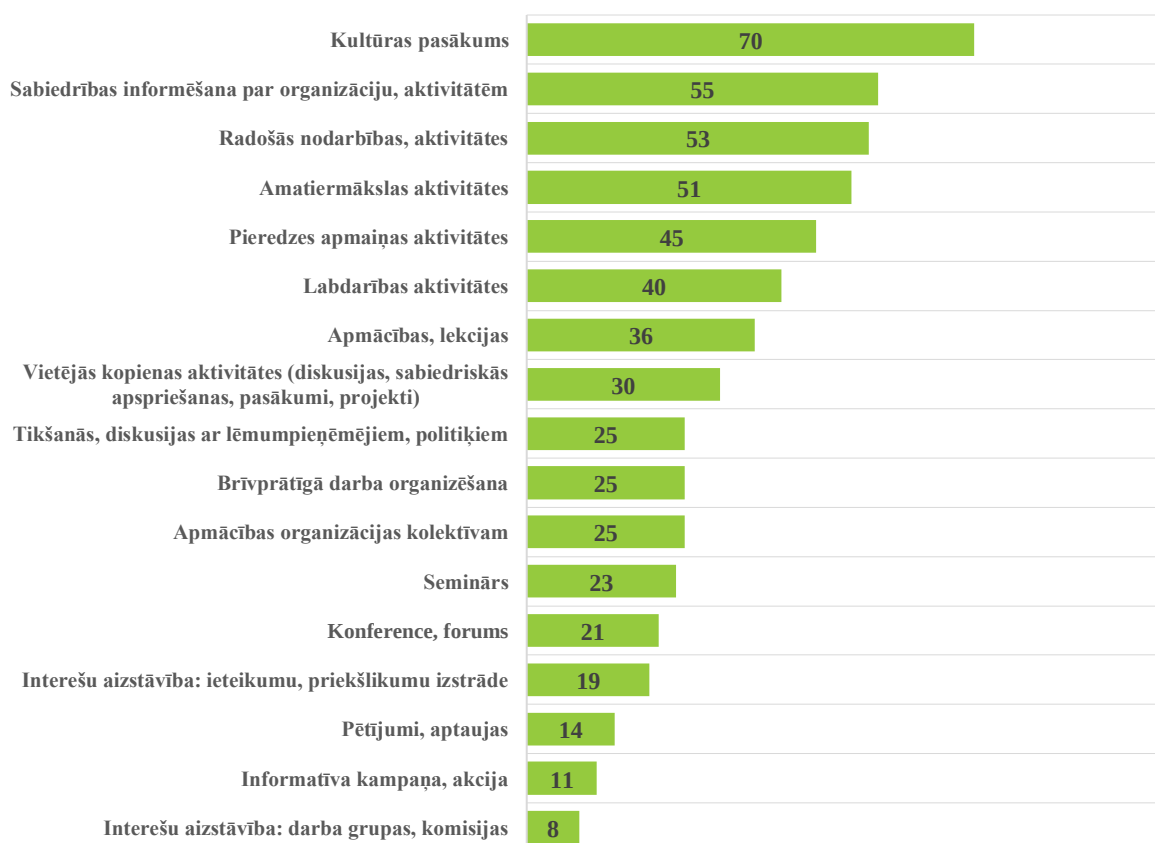
pilsoniskas vai izglītojošas aktivitātes. Vairākums organizāciju (70%) ir īstenojušas kultūras pasākumus, 55% informējušas sabiedrību par savu organizāciju vai tās aktivitātēm, 53% īstenojušas radošās aktivitātes, 51% amatiermākslas aktivitātes, bet 45% pieredzes apmaiņas aktivitātes. Labdarības aktivitātes īstenojušas 40% organizāciju.

Lai gan kopumā 57% organizāciju aptaujā bija norādījušas, ka to tiešā mērķgrupa ir vietējās kopienas iedzīvotāji, **tikai 30% organizāciju ir īstenojušas vietējās kopienas aktivitātes** (diskusijas, sabiedriskās apspriešanas, kopīgus projektus un pasākumus). Dažādas citas **sabiedriskās un pilsoniskās aktivitātes īsteno ne vairāk kā katra ceturtnā mazākumtautību organizācija.**

Interesu aizstāvībā iesaistās katra piektā mazākumtautību organizācija. Latvijas Pilsoniskās alianses apkopotie dati par biedrību un nodibinājumu iesaisti nacionāla līmeņa līdzdalības mehānismos²⁶ liecina, ka laika periodā no 2018. līdz 2021. gadam šādos **sabiedriskās līdzdalības mehānismos ir piedalījušās kopumā tikai 28 mazākumtautību organizācijas.** Pie tam iesaiste visbiežāk bijusi kā vienas vai divu darba grupu apmeklēšana, tātad tā nav bijusi regulāra aktivitāte. Kā rādītājs mazākumtautību organizāciju iesaistei interešu aizstāvības aktivitātēs var tikt izmantoti arī dati par šo organizāciju pievienošanos **nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memorandam**²⁷. Šobrīd memorandu ir parakstījušas kopumā 502 organizācijas un no tām **19 pārstāv mazākumtautību organizāciju sektoru.** Attiecinot uz kopējo aktīvo (gada pārskatus iesniegušo) mazākumtautību organizāciju skaitu tas veido 8%.

Grafiks 32. Mazākumtautību organizāciju īstenotās aktivitātes, %

Datu avots: mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja (n=81). Jautājums anketā: Atzīmējiet, kādas aktivitātes esat īstenojuši pēdējo 3 gadu laikā (2020.-2022.g.).

²⁶ Sabiedriskā līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesā. Latvijas Pilsoniskā alianse, 2021. Pieejams:

https://nvo.lv/lv/portfelis/petijumi/sabiedriski_lidzdaliba_lemumu_pienemsanas_procesa_2021

²⁷ Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padome: <https://www.mk.gov.lv/lv/nevalstisko-organizaciju-un-ministru-kabineta-sadarbibas-memoranda-istenosanas-padome>

6.9. Sadarbības aktivitātes

Aptaujā mazākumtautību organizācijas novērtējušas, ka tās aktīvi sadarbojas ar citām organizācijām un valsts un pašvaldību institūcijām. 74% norādījušas, ka sadarbojas ar citām mazākumtautību organizācijām, 59%, ka sadarbojas ar citām organizācijām Latvijā, 49% norāda, ka sadarbojas ar pašvaldību institūcijām, bet 45%, ka sadarbojas ar organizācijām citās valstīs. Ar valsts institūcijām sadarbojas kopumā 36% organizāciju, bet uzņēmumiem 28%.

Grafiks 33. Mazākumtautību organizāciju īstenotās sadarbības, %

Datu avots: mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja (n=81). Jautājums anketā: Atzīmējiet, kādas sadarbības Jūsu organizācijai bijušas pēdējo 3 gadu laikā (2020.-2022.g.).

6.10. Darbības resursu pietiekamība

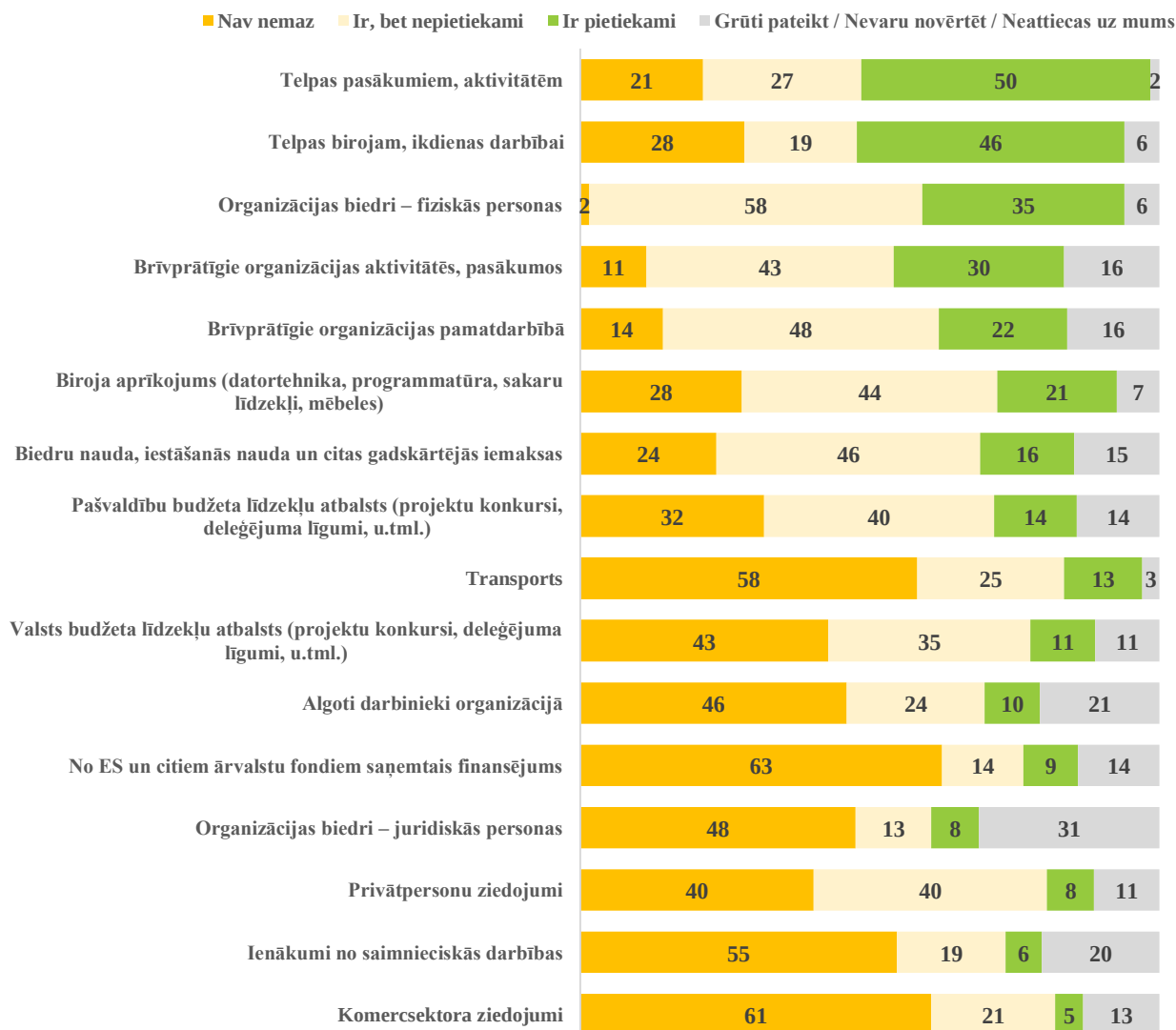
Vērtējot dažādu resursu pietiekamību organizācijas darbībai un attīstībai, par vairākumu no anketā iekļautajiem 16 resursu veidiem sniegti kritiski novērtējumi. Salīdzinoši pozitīvi vērtēta telpu pieejamība – 50% organizāciju novērtē, ka telpas ir pietiekami. Tomēr jāuzsver, ka arī šajā aspektā aptuveni puse sniedz arī kritiskus vērtējumus, tai skaitā 21% organizāciju novērtē, ka telpas nav pieejamas nemaz. Visos pārējos aspektos kritisko vērtējumu īpatsvars ir izteikti lielāks nekā pozitīvo.

Viskritiskāk vērtēta tādu resursu pieejamība kā: **no ES un citiem ārvalstu fondiem saņemtais finansējums** (63% organizāciju novērtē, ka tas nemaz nav pieejams, un vēl 14%, ka ir nepietiekami), **komercsektora ziedojumi** (attiecīgi: 61% un 21%), **transports** (58% un 25%), **ienākumi no saimnieciskās darbības** (55% un 19%). Izteikti kritiski vērtēta arī **cilvēkresursu pietiekamība** – 48% novērtē, ka nemaz nav pietiekama juridisko personu kā biedru līdzdalība, 46% norāda, ka nemaz nav pietiekama algotu darbinieku piesaiste organizācijā.

Resursu pietiekamības novērtējumi liecina par ļoti zemu mazākumtautību organizāciju kapacitāti darbībai ilgtermiņā – nepietiekami ir gan finanšu, gan cilvēkresursi, gan atbalsta pieejamība.

Grafiks 34. Mazākumtautību organizāciju darbības resursu pietiekamības vērtējumi, %

Datu avots: mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja (n=81). Jautājums anketā: Novērtējiet, lūdzu, vai šādi resursi Jūsu organizācijas darbībai un attīstībai ir pietiekami vai nepietiekami!

Resursu pietiekamībā novērojamas atšķirības, analizējot datus dažādos papildu griezumus. Piemēram, salīdzinot jaunākas organizācijas visbiežāk kā trūkstošus resursus novērtē ziedojumus un ārvalstu fondu finansējumus, savukārt ilgstošāk strādājošās – transporta pieejamību, ienākumus no saimnieciskās darbības un valsts budžeta atbalstu.

Tāpat atšķirības ir atrašanās vietu aspektā. Rīgā reģistrētās organizācijas kā nepietiekamus resursus biežāk nosauc ziedojumus un valsts budžeta atbalstu, bet ārpus Rīgas reģistrētās biežāk norāda uz nepieciešamību pēc transporta un algotiem darbiniekiem.

Tabula 8. Mazākumtautību organizāciju darbības resursu pietiekamības vērtējumi, dalījumā pēc organizācijas darbības ilguma, %
 Datu avots: mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja (n=81). Jautājums anketā: Novērtējiet, lūdzu, vai šādi resursi Jūsu organizācijas darbībai un attīstībai ir pietiekami vai nepietiekami!
 Piezīme: attēlots to organizāciju īpatsvars, kurām konkrētais resurss ir nepietiekams vai nav nemaz pietiekams; attēloti pieci visbiežāk kritiski vērtētie resursi.

15 gadi vai mazāk	16-20 gadi	Vairāk nekā 20 gadi
Privātpersonu ziedojumi (86%)	Transports (81%)	Transports (93%)
Komercsektora ziedojumi (85%)	Biroja aprīkojums (73%)	Ienākumi no saimnieciskās darbības (90%)
No ES un citiem ārvalstu fondiem saņemtais finansējums (85%)	Valsts budžeta līdzekļu atbalsts (69%)	Komercsektora ziedojumi (89%)
Organizācijas biedri – juridiskās personas (85%)	No ES un citiem ārvalstu fondiem saņemtais finansējums (67%)	Valsts budžeta līdzekļu atbalsts (89%)
Algoti darbinieki organizācijā (80%)	Pašvaldību budžeta līdzekļu atbalsts (67%)	Pašvaldību budžeta līdzekļu atbalsts (86%)

Tabula 9. Mazākumtautību organizāciju darbības resursu pietiekamības vērtējumi, dalījumā pēc organizācijas atrašanās vietas, %
 Datu avots: mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja (n=81). Jautājums anketā: Novērtējiet, lūdzu, vai šādi resursi Jūsu organizācijas darbībai un attīstībai ir pietiekami vai nepietiekami!
 Piezīme: attēlots to organizāciju īpatsvars, kurām konkrētais resurss ir nepietiekams vai nav nemaz pietiekams; attēloti pieci visbiežāk kritiski vērtētie resursi.

Rīga	Daugavpils, Jelgava, Jūrmala, Liepāja, Rēzekne, Ventspils	Citas pilsējas & Lauki
Komercsektora ziedojumi (85%)	Komercsektora ziedojumi (88%)	Transports (92%)
Valsts budžeta līdzekļu atbalsts (84%)	Transports (86%)	Brīvprātīgie organizācijas pamatdarbībā (91%)
Privātpersonu ziedojumi (84%)	Algoti darbinieki organizācijā (85%)	Algoti darbinieki organizācijā (80%)
Transports (78%)	Ienākumi no saimnieciskās darbības (84%)	Organizācijas biedri – juridiskās personas (80%)
Pašvaldību budžeta līdzekļu atbalsts (78%)	Privātpersonu ziedojumi (79%)	Biedru nauda, iestāšanās nauda un citas gadskārtējās iemaksas (75%)

6.11. Atbalsta vajadzības

Lūgtas novērtēt, kāds atbalsts varētu palīdzēt organizācijas darbībā un attīstībā, visbiežāk tiek norādīts uz: **regulāra finansējuma pieejamību** (59%), **atbalsts projektu rakstīšanā**, sagatavošanā (56%), **plašāka informācija par projektu konkursiem** (51%), **mazāka birokrātija** projektu konkursos (51%). Netieši šīs minētās atbildes liecina par **mazākumtautību organizāciju izteikti lielo interesi par projektu konkursu iespējām finansējuma piesaistē**, bet vienlaikus norāda arī uz **šo organizāciju nepietiekamām prasmēm un kapacitāti dalībai projektu konkursos** (gan informācijas atrašanās, gan projektu pieteikumu sagatavošanā, gan projektu birokrātijas izpratnē, arī partneru piesaistē).

Būtiski darbības izaicinājumi saistīti arī ar organizācijas biedru un pārstāvēto kopienu pārstāvju zemo aktivitāti – tā datus atklājas kā otra biežāk norādītā atbalsta nepieciešamība. 46% organizāciju norādījušas, ka būtu nepieciešama lielāka pārstāvētās mazākumtautības pārstāvju aktivitāte, bet 44% norāda, ka būtu nepieciešama lielāka pašas organizācijas biedru aktivitāte. Tas lielā mērā sasaucas ar šajā pētījumā analizētajiem datiem par cilvēkresursu pietiekamību un to aktivitāti organizācijās. Gan kvantitatīvā aspektā, gan arī no mērķgrupu ieinteresētības un motivācijas līdzdalībai.

Lai gan cilvēkresursu pietiekamību vairāk nekā puse organizāciju bija novērtējušas kritiski, tomēr nepieciešamā atbalsta aspektā tā neatklājas kā prioritāra vajadzība. Kopumā **tikai 29% organizāciju norādījušas, ka tām būtu nepieciešami papildu cilvēkresursi organizācijā** un tikai 28%, ka nepieciešama aktīvāka brīvprātīgo iesaistīšanās. Tāpat dati liecina, ka **organizācijās nav izteikts pieprasījums pēc apmācībām** (kā nepieciešamas tās norāda tikai 26% organizāciju) **vai mentoringa** (6%). Kontekstā ar izteikto interesi par projektu konkursiem un vienlaikus datiem par sarūkošiem cilvēkresursiem sektorā šie dati norāda uz ļoti būtiskiem izaicinājumiem sektora ilgtspējai un attīstībai,

aktualizējot jautājumu, vai ar esošajiem cilvēkresursiem, to zināšanām un kapacitāti ir pietiekami organizāciju darbības uzturēšanai un sekmēšanai.

Grafiks 35. Mazākumtautību organizāciju darbības atbalsta vajadzības, %

Datu avots: mazākumtautību organizāciju kvantitatīva aptauja (n=81). Jautājums anketā: Kas no minētā varētu palīdzēt Jūsu organizācijas darbībā un attīstībā?

7. MAZĀKUMTAUTĪBU NEVALSTISKO ORGANIZĀCIJU PĀRSTĀVJU VIEDOKĻI UN VĒRTĒJUMI

Šajā nodaļā sniegts pārskats par mazākumtautību nevalstisko organizāciju pārstāvju viedokļiem un vērtējumiem par to ikdienas darbību un darbības izaicinājumiem. Nodaļas saturu veido individuālajās intervijās ar mazākumtautību organizāciju pārstāvjiem iegūtā informācija. Saskaņā ar kvalitatīvās metodoloģijas būtību dati atspoguļo organizāciju vidū pastāvošo viedokļu spektru, ilustrējot tos ar plašākiem izteikumiem. Taču, lai saglabātu intervēto organizāciju anonimitāti, tekstā netiks izmantoti citāti, kuri ļautu identificēt konkrēto organizāciju.

7.1. Mazākumtautību organizāciju darbības mērķi, virzieni, to aktuālās izmaiņas

Šajā apakšsadaļā raksturosim NVO pārstāvju redzējumu par to, kas ir viņu pārstāvēto organizāciju darbības mērķi un virzieni. Izteiktie viedokļi raksturo NVO dažādību.

Mazākumtautību NVO rūpējas par kultūras saglabāšana neatkarīgi no biedru etniskās piederības

Veiktās intervijas apliecina, ka mazākumtautību NVO mērķis (vai viens no mērķiem) ir saglabāt noteiktu kultūru, valodu, mūziku, sociālo atmiņu, etnokultūru, arī kopienas dzīvesveidu un vērtības. Taču vairākas NVO īpaši uzsvēra, ka starp biedriem/dalībniekiem ir dažādu tautību cilvēki, un

galvenais ir viņu ieinteresētība minētās kultūras saglabāšanā. Piemēram, vienā no intervijām tika pausts:

...mūsu organizācijā darbojas ne tikai etniskie ukraiņi, darbojas arī tie, kas uzskata sevi par krieviem vai baltkrieviem, bija pat divi latvieši. Mēs vienmēr sakām, ka mūsu durvīs ir atvērtas visiem, kam interesē Ukraina un tās kultūra. Mēs strādājam ar jauniešiem, kas mācās latviešu skolās, krievu skolās, dažādi.

Etniskās kultūras saglabāšana var izpausties arī kā kultūras mantojuma izpēte un “izcelšana no aizmirstības”, ja mantojums ir zudis dažādu XX gs. vēstures notikumu, represiju laikā. Organizācija var darboties arī kā tilts starp sabiedrību un vairākām/dažādām kultūrām, piemēram, viena reģiona iedzīvotāju (piemēram, slāvu) vai valodu grupām.

Kultūras mērķis bieži tiek apvienots ar sociāliem, izglītības un interešu aizstāvības mērķiem

Papildus kultūras saglabāšanai visai bieži notiek darbs sociālajā, izglītības sfērā un interešu aizstāvībā. Dažas NVO pārstāv mazākumtautības, kas sarežģītu vēstures notikumu vai citu vienojošu faktoru dēļ veido īpaši ciešas kopienas (piemēram, romi, Austrumu tautas, arī poļu kopiena u.c.). Šādas NVO līdztekus kultūras saglabāšanai un popularizēšanai īsteno dažāda mēroga darbību sociālajā, izglītības sfērā un kopienas dalībnieku interešu aizstāvībā. Piemēram, organizācija var iesaistīties kā vidutājs diskriminācijas gadījumu risināšanā izglītības vai veselības aprūpes sistēmā. Organizācija var darboties arī plašāk – piemēram, nodrošināt tulkošanas un juridisko atbalstu savas izcelsmes valsts viesstrādniekiem. Interesu aizstāvība izpaužas arī kā darbošanās konsultatīvās padomēs pie ministrijām. Plašāk zināms interešu aizstāvības piemērs ir kopienas pārstāvēšana ebreju kopienas īpašumu restitūcijas procesā.

Atsevišķos gadījumos kopiena spējusi izveidot savu alternatīvo sociālo aprūpi un izglītību no pirmsskolas līdz vidusskolai.

Vēl īpaša uzmanība tiek pievērsta senioru socializēšanās, intelektuālajām un sadzīves vajadzībām, veidojot īpašus pasākumus “trešās paaudzes” cilvēkiem (tikšanās, ekskursijas, praktiskas dāvanas svētkos, u.c.). Intervijās izskanēja arī piemēri par labdarības pasākumiem cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem vai citu mazaizsargāto grupu pārstāvjiem.

Netiešs aktivitāšu efekts – stereotipu mazināšana

Visai sensitīvs jautājums ir atsevišķu kopienu pārstāvju paustā vēlme strādāt pie tā, lai mazinātu stereotipus par konkrēto tautību, tās pārstāvju īpašībām vai izcelsmes zemes attīstības pakāpi un vēsturi. Piemēram, kādā intervijā izskanēja sekojoša atziņa:

...(gribam) parādīt to kā attīstītu, civilizētu valsti...tie, kas dzīvojuši PSRS, atpazīst un zina, bet tagad tā ir trešā valsts, ir [nepieciešama] vīza, cilvēki ir attālinājušies...informācija jauniešiem ir ļoti miglaina, iztēlojas valsti, kur visi vēl pārvietojas... ar ēzeļiem...

Jānorāda, ka tēls var būt jāpadara niansētāks, reālāks arī citā – gadsimtiem ilgas kopīgās vēstures – gadījumā (vācieši). Vēsture var būt radījusi plašu stereotipu klāstu, kurā pazūd tautības mūsdienu pārstāvju dažādība, sāpīgā pieredze.

Daļa NVO meklē jaunus saturiskos virzienus darbībai

Vairāku mazākumtautību NVO vidū notiek eksperimenti ar pavisam atšķirīgu darbības tematiku, kas vairs nav kultūra un kultūras mantojums. Kā precizēja kādas organizācijas pārstāve:

Vajag attīstīties, lai būtu, kam to biedrību arī nodot. Lai tā būtu interesanta arī jauniešiem. Jo tagad ir grūti kaut ko piedāvāt, jo var piedāvāt tikai kultūru, un tā ne visus uzrunā. Kaut kas par pilsonisko sabiedrību, vidi, daudz kas ir interesanti...lai būtu daudzveidība.

Intervijas demonstrē pavērsienus gan pilsonisko kompetenču virzienā (medijpratība, savu tiesību apzināšanās, u.c.), gan mākslinieciskus eksperimentus (daudzvalodu izrādes, interaktīvas izrādes, u.c.). Būtisks piemērs ir projekts “Demokrātisko kompetenču inkubators” – kopā ar citām reģionu biedrībām strādāja ar mazaizsargātām grupām, tās izglītojot par iespējām ietekmēt valstī notiekošos procesus.

Ieguvēji ir plašāka sabiedrība

Kā paskaidroja NVO pārstāvis: “*Viss, ko izdara priekš organizācijas romiem, nāk par labu arī visai sabiedrībai*”. Dažas aktivitātes vairāk vērstas uz organizācijas iekšieni, piemēram, dalībnieku sadzīvisko vajadzību risināšanu, taču arī šajā gadījumā ieguvēja ir visa sabiedrība. Tāpat uz plašāku sabiedrību ir vērsti biedrību kultūras pasākumi:

Aicinām visas biedrības un visus, kuri vēlas. Informācija ir internetā un dažreiz medijos (tagad gan tas ir grūtāk, jo dārgi). Nāk daudzi, kam nav nekāda sakara ar poļiem, jo bez maksas var aiziet uz augstas kvalitātes pasākumu.

Pētījumā netika identificēti gadījumi, kad konkrētās kultūras pārstāvji tiktu pretnostatīti pārējai sabiedrībai. Plašākas sabiedrības informēšanai dažas NVO izmanto arī pašu izdotu žurnālu vai pašu veidotus video sižetus, tomēr tā nav plaši izplatīta prakse. Vienā gadījumā kā uz sabiedrību vērsta darbība identificēta sistemātiska grāmatu izdošana un citā – Facebook tiešraides.

Kopumā mazākumtautību NVO ir “digitāli neredzamas”

Datu ieguves procesā pētnieki secinājuši, ka tikai retai mazākumtautību NVO ir funkcionējoša, regulāri atjaunota mājas lapa vai sociālo mediju konts. Arī pašas organizācijas paudušas izpratni par to, cik svarīgi ir parādīt savu darbību tiešsaistē, taču ne visām izdodas rast risinājumus. Tas ir darbs, kas prasa regulāru satura veidošanu un atjaunošanu, ko izdodas veikt tām organizācijām, kas piesaistījušas ieinteresētu brīvprātīgo, visticamāk, no jauniešu vidus.

Kā galveno komunikācijas kanālu organizāciju vadītāji izmanto savu personīgo e-pasta adresi, taču pētnieki novērojuši, ka atbilde uz e-pasta vēstuli daudzos gadījumos neseko. Kopumā atrast datus par mazākumtautību NVO tiešsaistē ir grūti.

Atsevišķs izaicinājums ir organizācijas radīto intelektuālo un/vai māksliniecisko vērtību saglabāšana un pieejamības nodrošināšana digitālā formātā, kas kļūst aizvien aktuālāk, taču risinājumi pagaidām nav rasti.

Jaunu biedru piesaiste – liels izaicinājums

Pētījums parādīja, ka liels NVO izaicinājums ir jaunu biedru piesaiste, jo īpaši ekonomiski aktīvā vecuma grupā. Šajā ziņā mazākumtautību NVO neatšķiras no cita veida NVO. Atšķirība varētu būt tajā, ka visai bieži uz kultūras saglabāšanu vērstas organizācijas veic darbu arī ar bērniem (vokālās, teātra, deju studijas, valodas apmācība), un, dalībniekiem izaugot, no viņu vidus var nākt biedru papildinājums. Tomēr ļoti izplatīts ir arī modelis, kad organizācijā ilgstoši darbojas tās sākotnējais kodols, un jaunāku cilvēku piesaiste šīm biedrībām ir izaicinājums.

Konkrētai vajadzībai – piemēram, vokālās grupas papildināšanai, var tikt izmantots arī privātais konts Facebook. Tomēr tipiskākais ceļš ir atrast jaunus biedrus organizācijas rīkotos pasākumos vai neformālā informācijas apmaiņā.

Pandēmijas ietekme uz NVO bijusi atšķirīga

Organizāciju pieredze, darbojoties pandēmijas laikā, ir bijusi atšķirīga. Daļai ir izdevies visai prasmīgi izmantot tiešsaistes platformas, lai turpinātu darbību (piemēram, īstenot māksliniecisko kolektīvu mēģinājumus, tikšanās, nodarbības), tai skaitā publiskas aktivitātes (piemēram, tradicionāla ielu

gājiena vietā, rīkojot kolektīvu braucienu katram savā auto). Dažas darba metodes esot pierādījušas savu lietderīgumu (īpaši “jumta” organizācijām koordinēšanas darbā) un tiek turpinātas.

Izteikti negatīvu pandēmijas ietekmi piedzīvojuši romu kopiena. Kā norādīts intervijā:

Pandēmija ietekmēja tāpēc, ka romi un digitālā pasaule nav īsti savienojami, arī aprīkojuma īsti nebija; samilza arī sadzīviskās problēmas.

Dažas organizācijas norāda, ka pandēmija nav ietekmējusi to aktivitātes līmeni, pat izdevies to kāpināt, jo ierobežojumu laikā izstrādāti jauni projekti.

Karš ietekmē NVO aktivitāšu tvērumu

Intervijas parādīja, ka karadarbība izcelsmes valstī izraisa aktīvu NVO darbošanos, uzņemoties jaunus pienākumus un iesaistoties Latvijā īstenotajos atbalsta pasākumos. Kā jaunu aktivitāšu piemēri tikušas minētas tiešsaistes konsultācijas un informatīvas tikšanās ar bēgļiem, brīvprātīgo darbs dažādos kopīgos ar citām organizācijām atbalsta pasākumos, vasaras nometņu veidošana un īstenošana radniecīgu organizāciju pārstāvjiem – bērniem un jauniešiem; materiālās palīdzības vākšana. Gadījumos, kad organizācija uzskata, ka par maz pieejama objektīva informācija (piem., Kalnu Karabahas konflikta gadījumā), organizācija var veidot informatīvus materiālus, *Facebook* tiešraides, (saskaņotus) atceres dienu gājienus pa galvaspilsētu.

Vienlaikus, karš var sadalīt konkrēto kopienu ideoloģiski pretējās nometnēs. Ukrainas gadījumā intervija (un dokumentu analīze) liecina par to, ka tieši tā ir noticis 2014. gadā ar Latvijā strādājošajām organizācijām.

Programmas “Latvijas Skolas soma” pozitīvā ietekme

Cita ietekme – pilnībā pozitīva – ir saistāma ar programmu “Latvijas Skolas soma”. Uz to norādīja informants no organizācijas, kura īsteno mākslinieciska rakstura aktivitātes. Iespējams, šis resurss nav pilnībā izmantots mazākumtautību NVO vidū.

7.2. Mazākumtautību organizāciju ikdienas darbs un tā izaicinājumi

Šajā apakšsadaļā sniegsim NVO pārstāvju komentārus par to, kas organizācijās notiek ikdienā un kādu resursu trūkums ietekmē šo darbu.

Daudzās biedrībās notiek regulārs ikdienas darbs

Kā norāda organizāciju pārstāvji, teju katrai organizācijai gada tvērumā ir regulārās vai tradicionālās aktivitātes, kurām jāgatavojas laicīgi un uz kurām ir vērsts ikdienas darbs, piemēram, sociālais darbs, izglītības aktivitātes, māksliniecisko kolektīvu mēģinājumi, izrādes, koncerti. Noteiktu ritmu veido arī gadskārtējie svētki vai nozīmīgu dienu atzīmēšana, kuru organizēšana aizņem vairākus mēnešus un iesaista daudzus partnerus. Arī starptautiskie projekti prasa savlaicīgu iesaisti.

Kopumā jāsecina, ka organizācijas veic regulāru ikdienas darbu. Īpaši jāuzsver, ka biedrību vadība atbalsta un koordinē arī brīvprātīgo darbu.

Iniciatīva jauniem pasākumiem var nākt no dažādiem avotiem

Vienlaikus, organizācijas atzīst, ka nepieciešams aizvien domāt par aktivitātēm, kas var piesaistīt jaunus dalībniekus, pateikties esošajiem brīvprātīgajiem, vai jaunus veidos rosināt interesi par savas kopienas kultūru un dzīvesveidu. Organizācijas labi pazīst savu auditoriju un/vai biedrus, un izprot, kādi pasākumi var būt sekmīgi. Piemēram, kādā no intervijām tiek pausts, ka romiem nevar piedāvāt seminārus, kuros kāds ārējs lektors sniedz teorētiskus padomus; viņiem nepieciešama aktīva un praktiska darbošanās, piemēram, veidojot muzikālu izrādi.

Bieži galvenais iniciatīvu veidotājs ir organizācijas vadītājs, citos gadījumos aktīva ir valde, “kodols”, vai “ierindas” biedri (tas vairāk raksturīgi jauniešu organizācijām).

Viens no nozīmīgākajiem darbības šķēršļiem – telpu un komunālo izmaksu trūkums

Telpu un komunālo izmaksu jautājums rada grūtības gan tiem, kam ir, gan tiem, kam nav telpas. Veiktās intervijas parāda to, ka problēmu ar telpām un komunālajiem maksājumiem nav tikai tādā gadījumā, ja šos izdevumus sedz pašvaldība (piemēram, NVO nams Rīgā) vai valsts. Arī šajos gadījumos var būt praktiskas dabas grūtības izmantot pieminētās telpas, jo organizāciju biedru darbavietas var būt tālu no tām un ceļa veikšana – nelietderīga.

Daļa intervēto organizāciju ir atguvušas savas vēsturiskās ēkas, taču šogad krasi pieauguši komunālie izdevumi. Tas pats attiecas uz dažādu telpu īrēšanu, kas organizāciju ieskatā kļuvusi pārāk dārga.

Organizācijas, kurām nav savu telpu, var īpašiem pasākumiem vienoties par telpu izmantošanu ar kādu citu NVO. Piemēram, informants liecina:

Vēl pie mums nāk ļoti daudz organizāciju, kurām pašām nav savu telpu, un viņi nāk pie mums par brīvu taisa savus pasākumus. Bet tikai tos, kas saistīti ar kultūru. Mums ir divas biedrības, kas apvieno dzejniekus – viņi arī nāk kaut ko lasa...

Taču tas nav risinājums ikdienas darba nodrošināšanai.

Pastāvīgu darbinieku trūkums traucē attīstībai

Viena no galvenajām problēmām, ar ko saskaras daudzas organizācijas, ir finanšu trūkums pastāvīga darbinieka/u algošanai. Kā norāda dažas no intervētajām organizācijām, zināmu risinājumu var sniegt daudzgadu projekti (piemēram, ES projektu programma “Europe for Citizens”), taču tikai dažām organizācijām ir prasme piesaistīt šādu finansējumu.

Kopumā NVO pārstāvji norāda, ka algota darbinieka piesaiste ļautu “ne tikai nenomirt, bet arī attīstīties”, piesaistīt jaunus biedrus, veikt ikdienas darbu daudz vērienīgāk.

7.3. Nepieciešamais atbalsts mazākumtautību organizāciju darbībai

Šajā apakšsadaļā sniegsim organizāciju komentārus par to, kā tās izjūt savu finansiālo stabilitāti (vai tās trūkumu), kur rod savu projektu finansējumu un kā vērtē dažādus pieejamos finansējuma avotus. Tāpat sniegsim organizāciju komentārus par to, kādi ir lielākie ar projektu finansējuma konkursiem saistītie izaicinājumi, kādām vajadzībām pašlaik pietrūkst finansējuma un kādus risinājumus saskata organizācijas.

Nedrošība par finansējumu ilgtermiņā

Veiktās intervijas apliecina to, kas ir zināms arī no citiem pētījumiem par NVO sektoru²⁸ – NVO sektora organizācijām nav finansiālas stabilitātes. Pat gadījumos, kad izveidojušās ilglaicīgas attiecības ar izcelsmes valsts donororganizācijām vai vēstniecību, politiskas pārmaiņas izcelsmes valstī var nozīmēt finansējuma pārrāvumu; projekti ar vajadzību pamatojumiem jāraksta jebkurā gadījumā, bet šajā procesā vienmēr ir neziņa par iznākumu.

Dažas mazākumtautību NVO (tās, kurām atļauj kapacitāte) meklē iespējas pieteikties daudzgadu projektu atbalstam. NVO pārstāvji arī rosina sniegt regulāru valsts atbalstu organizācijām, kas darbojas ilgstoši un regulāri.

Daļa organizāciju pilnībā finansē darbību no personīgajiem līdzekļiem

Darbības finansēšana no personīgajiem līdzekļiem ir ļoti izplatīta parādība mazākumtautību NVO vidū. Tas attiecas gan uz lielām, gan mazām organizācijām, gan sen dibinātām, gan jaunām NVO. Kā norāda organizācijas, kuras kolektīvi piedalās Vispārējos Dziesmu un deju svētkos, vadītāja:

²⁸ Piemēram, “Pilsoniskās sabiedrības organizāciju resursi: esošā situācija un vajadzības” (2022), pieejams tiešsaistē: https://nvo.lv/uploads/pilsoniskas_sabiedrības_organizāciju_resursi_esošā_situācija_un_vajadzības_2022946.pdf

Visu maksājam no savas kabatas: autentiskos tērpus, transportu, dzīvo mūziku. Priecājos, ka cilvēki atbalsta, nāk uz koncertiem un varam attīstīt cilvēku talantus, katrs ir kā zvaigznīte.

Finansēšana no personīgajiem līdzekļiem var tikt uztverta kā godpilns pienākums pret savu kopienu, tā arī varētu būt saistīta ar noteiktām kultūras īpatnībām. Tomēr kopumā šāds modelis organizācijas darbību padara pārāk atkarīgu no dalībnieku rocības. Tāpat finansēšana no personīgajiem līdzekļiem ir saistīta ar NVO pārstāvju uzskatiem par Latvijas projektu konkursu nepiemērotību.

Projektu konkursu tematiskā ievirze nesaskan ar mazākumtautību NVO aktivitātēm

Lai gan daudzas mazākumtautību NVO kā pašsaprotamu darba daļu piemin projektu pieteikumu sagatavošanu, daļa organizāciju tomēr izjūt šos projektu konkursus kā nesaderīgus ar organizācijas mērķiem. Konkrēti iebildumi izskan par mainīgajiem galvenajiem jēdzieniem – sabiedrības integrācija, sabiedrības saliedētība, sabiedrības līdzdalība – kuriem jāpielāgojas projektu saturā. Piemēram, vienā no intervijām organizācijas vadītāja to raksturo šādi:

..un tad viņi stingri seko, vai notiek šāda satura aktivitātes, bet tas nozīmē kaut ko mākslinieciski pievilkt klāt – bet tas iekšā veido kaut kādas pretrunas...naudu vajag, aktivitāte laba, bet tas nav tas, ar ko mēs nodarbojamies. Tas nav tik viennozīmīgi.

Neizpratni raisa nepieciešamība jau gadu iepriekš zināt, kādas aktivitātes notiks – neņemot vērā, ka var rasties gan jaunas aktualitātes, gan iespējas.

Intervijās izskanēja arī nevēlēšanās iesaistīties tajā, ko paši raksturo kā “politiku”, piemēram:

Nekādas finanses iegūt no projektiem pat vairs nemēģinām (“vykrik v pustotu”), jo projektu mērķos ir politika, bet mēs gribam tikai kultūru... tikai nepazaudēt savu kultūru, autentiskumu. Sen vairs nelasām pat konkursu sludinājumus.

Labs risinājums, ko atzinīgi piemin vairākās intervijās, ir bijis caur NVO atbalsta centriem īstenotais Kultūras ministrijas konkurss, kurā bija mazāk ierobežojumu, definējot savas vajadzības.

Nesamērīgs laika patēriņš projektu pieteikumu sagatavošanai

Daudzās intervijās tika uzsvērts nesamērīgais laika patēriņš visas nepieciešamās dokumentācijas sagatavošanai iesniegšanai projektu konkursā. Tas ir vēl viens apsvērums, kas padara projektu konkursus apgrūtināšus brīvprātīgi strādājošajiem organizāciju vadītājiem un projektu pieteikumu veidotājiem:

Projektu rakstīšanas izaicinājumi – pārāk lielas spēku investīcijas...un ja vēl neatbalsta... Divi cilvēki visu raksta.

Cits informants šo pieeju saista ar Latvijā daudzām jomām raksturīgo birokrātiju, ko rosina “optimizēt”, jo “visi strādā pamatdarbā un nav tik daudz laika, ko ieguldīt projektu rakstīšanā”.

Daļu NVO nerasniedz informācija par konkursiem

Lai cik plaši netiktu izplatīta informācija, daļu organizāciju tā nerasniedz. Arī citos pētījumos par NVO sektoru tā tiek uzrādīta kā problēma²⁹. Viens no ierosinājumiem ir izsūtīt informāciju uz organizāciju e-pasta adresēm.

Būtiska nozīme ir izcelsmes valsts finansējumam

Mazākumtautību NVO prasmīgi sadarbojas ar izcelsmes valsts donororganizācijām, vēstniecībām un kultūras organizācijām. To apzīmē tieši kā sadarbību, nevis finansēšanu, jo tās ir ilglaicīgas attiecības,

²⁹ Piemēram, “Pilsoniskās sabiedrības organizācijas: esošā situācija un vajadzības” (2022). Pieejams tiešsaistē: https://nvo.lv/uploads/pilsoniskas_sabiedrības_organizāciju_resursi_esosa_situācija_un_vajadzības_2022946.pdf

kurās notiek vizītes un abpusēja informācijas apmaiņa. Īpaši nozīmīga šāda sadarbība ir jumta organizāciju gadījumā, jo no tās ir ieguvumi visām biedru organizācijām. Piemēram, intervijā norādīts:

Blakus tam (vietējiem konkursiem) – Vācijas vēstniecība un Vācijas Iekšlietu ministrija, kas redz Baltijas reģionu kā kopīgu reģionu, un tad ir iespēja attīstīt projektus. Pārstāvam organizāciju sarunās ar vācu institūcijām, jo tur ir noteikta hierarhija, viņi grib runāt ar vienu partneri.

Finansējuma trūkums ikdienas izdevumiem un pastāvīgi algotam darbiniekam

Kā jau norādīts iepriekš, finansējums visvairāk pietrūkst organizāciju pamatvajadzībām, ikdienas izdevumiem, kas ietver arī algotu darbinieku. Projektu atbalsts ļauj algot kādu darbinieku, taču tas ir īslaicīgi. Uz šo apstākli norādīts praktiski visās intervijās.

Nepieciešamais valsts atbalsts

Dažas no intervētajām organizācijām piedāvāja kā risinājumu ieviest ilgtermiņa pamatvajadzību atbalstu tām biedrībām, kas atbilst noteiktiem kritērijiem un ir darbojušās ilgāku laiku. Tas ļautu algot pastāvīgu darbinieku. Vai arī šādu atbalstu izmaksāt kā ikmēneša vai ikgadēju dotāciju, kuru varētu izmantot saskaņā ar organizācijas mērķiem un atskaitīties pēc noteiktiem periodiem.

7.4. Mazākumtautību organizāciju sadarbība un nākotnes plāni

Šajā sadaļā raksturosim mazākumtautību NVO sadarbību ar citām organizācijām, pašvaldību un citām institūcijām, kā arī identificēsim vēl neizmantotās sadarbības iespējas. Tāpat iezīmēsim organizāciju redzējumu par organizācijas tālāko darbību un nepieciešamo atbalstu.

Sadarbība starp mazākumtautību NVO – nepietiekami izmantots resurss

Kultūras NVO savstarpēji piedalās pasākumos, bet retāk kaut ko organizē kopīgi. Veiktās intervijas liecina par to, ka daļa mazākumtautību NVO piedalās citu organizāciju kultūras pasākumos vai aicina piedalīties savos, taču līdz šim nav uzsākušies veidot kopīgi organizētus pasākumus vai projektus. Piemēram:

Sadarbība izpaužas kā tas, ka viens otra koncertos piedalāmies, bet kopīgi organizējuši gan neko neesam – varbūt arī vajadzētu – kopā ar kādu... varbūt tas ir mūsu trūkums, pārāk savrupi strādājam. Nav vēl nekas mēģināts pavisam kopā, kādu festivālu vai projektu.

Sadarbību projektu izveidē un īstenošanā varētu uzskatīt par nepietiekami izmantotu resursu. Vienlaikus, daļa organizāciju sadarbojas ļoti plaši un var tikt uzskatītas par pieredzējušiem projektu partneriem. Piemēram, vienā no intervijām organizācijas sadarbība raksturota šādi:

Visas mazākumtautību biedrības no Rēzeknes, ART MARKET – jaunieši, ZELTA MERIDIĀNS, Latgaliešu biedrība, Baltā māja no Līvāniem – 3-4 integrācijas projektos bijām kopā, Sadarbības Platforma no Rīgas, arī ar ĢIT biedrību..., dažādām radošo cilvēku apvienībām. Galvenais, ko gribam projektos – lai ir kultūras, mākslas produkts kā galarezultāts.

Tā pati organizācija arī pauž viedokli par to, kas ietekmē veiksmīgu sadarbību:

Lai veiksmīgi sadarbotos, vajadzīgas kopīgas prioritātes, arī starptautiskā sadarbībā. Spēt dzirdēt vienam otru un runāt.

Būtisks resurss organizācijām ir savas diasporas organizāciju ārvalstu tīklojumi. Tiek atzīts, ka no ārvalstu partneriem var aizgūt projektu idejas un “noskatīt kaut ko interesantu”.

Pašvaldību atbalsts mazākumtautību NVO

Sadarbība ar pašvaldībām ir izplatīta un daudzveidīga, bet parasti finansiāli pieticīga. Vairākums intervēto organizāciju norāda uz to, ka saņēmušas kādu atbalstu no pašvaldības. Piemēram, kādas organizācijas pārstāve norāda:

Nodaļas parasti izmanto pašvaldību iespējas...lielākais bijis laikam 200 eiro...bet visas nodaļas izmanto – kāds datoru nopērk, kāds zābakus dejotājiem, kāds mēbeles savai istabiņai.. Tikai vienā no intervijām tika minēts sadarbības modelis, kurā pašvaldība uzņēmusies visus ikdienas izdevumus, tai skaitā par algotiem darbiniekiem. Šo modeli organizācija atzīst par vienīgo veidu, kā organizācija var strādāt pie savu mērķu īstenošanas. To, ka šāda prakse tikusi iedibināta, saista gan ar organizācijas dibinātāja, pilsētas goda pilsoņa personību, gan arī ar veiksmi.

Daļa organizāciju uzskata komunikāciju ar valsti par problemātisku

Pētījuma ietvaros pētnieki identificējuši organizāciju vadītāju izjustu vai pie citiem novērotu aizvainojumu, distancēšanos attiecībās ar valsti. Šāds aizvainojums neattiecas tikai uz krievu kopienu. Raksturīgs izteikums būtu šis:

..tagad daudziem cilvēkiem ir depresija, īpaši mazākumtautībām...un ir ļoti svarīgi palīdzēt cilvēkiem.. viņi neredz, ka var kaut ko ietekmēt... vēl 10 gadus atpakaļ es cerēju, ka mēs tiešām varam izveidot mūsu kopīgu valsti... Var diskutēt, bet visu laiku jārunā un kopīgi jārod atbildes. (..) Sadzirdēt, un ja tas nav pret valsti, lai veidotu labvēlīgu vidi valstī, vajadzētu dzirdēt mazākumtautības. Pašlaik nedzird.

Tās biedrības ir ļoti inteligēntas, tās negrib kaut ko lauzt.. tieši kultūras cilvēkiem paņēmienu un domāšana ir cita – tā ir vienošanās, apspriešana, diskusija, pārdomas, un atkal diskusijas, kopīgu risinājumu meklēšana.

Šo varētu uztvert kā aicinājumu veidot dziļāku, iesaistošāku dialogu ar mazākumtautībām.

Pēctecības jautājums

Daudzas mazākumtautību NVO ir dibinātas pat pirms neatkarības atgūšanas vai XX gs. 90. gadu sākumā. Tas nozīmē, ka sākotnējiem dibinātājiem ir liels izaicinājums – atrast sev jauno maiņu. Ja tas ir izdevies, organizācijas darbība turpinās, un pat ar jaunu spēku. Savukārt, ja jaunie līderi nav piesaistīti vai “izaudzināti” organizācijas iekšienē, var izveidoties darbības pārrāvums vai apsīkums, jaunu biedru/dalībnieku trūkums un pārdomas, vai tādus vispār ir iespējams mūsdienās piesaistīt. Piemēram, vienā no intervijām pausts sekojošais:

Jaunu cilvēku trūkums (vecuma ziņā) biedrībā ir izteikts... varbūt viņi ir kaut kur citur, bet jauniešu trūkums sabiedriskajā dzīvē ir liels...mēs pat taisījām divus seminārus “Jaunieši un sabiedriskā dzīve”, kā pievilkt jauniešus...visām organizācijām. Varbūt mainīt formu. Piedalījāmies Vācu kultūras biedrības projektā par to, kā samazināt distanci ar valsti, ļoti labs projekts, bet vienalga liekas, ka jauniešus vairāk privātā dzīvē interesē. Tie radošie bērni paliek, bet tas ir retums.

Viens no veidiem, kā organizācijas mēģina piesaistīt jaunus biedrus, ir mainīt darbības fokusu no kultūras mantojuma aktivitātēm uz citām tēmām, cita veida projektiem (piemēram, jaunrades projektiem).

Nākotnes plānos liela nozīme organizācijas stratēģijai

Vairākās intervijās organizācijas minēja, ka stratēģijas izstrādei ir būtiska loma viņu organizācijas attīstībā. Atbalsts tās veidošanai meklēts caur vairākiem finanšu instrumentiem. Piemēram, kādā no intervijām stratēģijas izveide pieminēta kā būtisks nākotnes uzdevums:

Izstrādāt stratēģiju – ja atbalstīs...ja neizdodas, mēģināsim rast citas iespējas... organizācijai jābūt vīzijai, jābūt stratēģijai... nauda ir svarīga, bet ir jāzina, kā to izmantot, lai attīstītos...labi būtu arī ekspertīzi no malas – kādas ir stiprās un vājās puses.

Īpaši būtisks uzdevums tas ir jumta organizācijām, jo tas ietekmē vēl daudzu citu biedrību darbību, kā arī organizācijām, kuras piedzīvo pavērsiena punktu (piemēram, vēlas iziet starptautiskā līmenī).

Nākotnes perspektīvas ir krasi atšķirīgas

Augstas kapacitātes organizācijas jau veido ES līmeņa projektu pieteikumus un izvērš plašāku starptautisku sadarbību, kamēr daudzām NVO nākotnes plāni ir pilnībā atkarīgi no personīgi ieguldāmo līdzekļu ierobežotības. Piemēram:

Ļoti gribētos pabraukāt pa festivāliem, kur mūs aicina katru dienu pa visu pasauli...jo ir ko parādīt. Bet tā ir liela nauda, redz, līdz Bulgārijai ar bulgāru kolektīvu pat neesam tikuši pagaidām. Bet ceram šogad.

Joprojām aktuāls ir dažāda mēroga finansiāls atbalsts

Organizācijas, kurām ir izdevies izveidot modeli, kurā ir pastāvīgs (pašvaldības) atbalsts ikdienas darbam, var sākt eksperimentēt ar plašākiem un ambiciozākiem projektiem. Vienlaikus citām organizācijām ir nepieciešams atbalsts pamatlīnām – transportam uz koncertiem, kolektīva ēdināšanai lielāku pasākumu laikā. Vienojošā vajadzība, kā jau esam pieminējuši, ir finansējums vismaz viena darbinieka algošanai un arī telpu nodrošinājumam.

Veiktās intervijas parāda, ka arī aktīvi strādājošās organizācijas ir ļoti dažādas un tām nepieciešams dažāda līmeņa/mēroga atbalsts. Līdz ar to būtu vēlams piedāvāt gan makro projektus, gan nelielus caur NVO centriem administrējamus finanšu instrumentus.

* * *

8. PIELIKUMS

8.1. Pētījuma anotācija

Pētījuma mērķis, uzdevumi un galvenie rezultāti	Pētījuma mērķis bija apkopot datus par mazākumtautību organizāciju sektoru un īstenot šo organizāciju darbības analīzi.
Galvenās pētījumā aplūkotās tēmas	Mazākumtautību organizāciju sektora raksturojums: organizāciju skaits, dibināšanas dinamika, ģeogrāfiskā izkliede, darbības jomas, pārstāvētās tautības, darbības aktivitāte, cilvēkresursu un finanšu rādītāji. Mazākumtautību organizāciju darbības raksturojums: darbības mērogs, biedru skaits, brīvprātīgo skaits, aktivitāšu mērķgrupas, sadarbības aktivitātes, darbības resursi, nepieciešamais atbalsts.
Pētījuma pasūtītājs	Latvijas Republikas Kultūras ministrija.
Pētījuma īstenotājs	Latvijas Kultūras akadēmija.
Pētījuma īstenošanas gads	2022
Pētījuma finansēšanas summa un finansēšanas avots	12 525,97 EUR, neieskaitot pievienotās vērtības nodokli. Finansētājs: Latvijas Republikas Kultūras ministrija.
Pētījuma klasifikācija	Padziļinātas ekspertīzes pētījums. Sabiedriskās domas pētījums.
Politikas joma, nozare	7.2. Kultūras attīstība. 7.2.2. Mazākumtautību kultūras un tradīciju saglabāšana.
Pētījuma ģeogrāfiskais aptvērums	Visa Latvija.
Pētījuma mērķa grupa/-as	Mazākumtautību nevalstiskās organizācijas.
Pētījumā izmantotās metodes pēc informācijas ieguves veida:	
1) tiesību aktu vai politikas plānošanas dokumentu analīze	Jā
2) statistikas datu analīze	Jā
3) esošo pētījumu datu sekundārā analīze	Jā
4) padziļināto/ekspertu interviju veikšana un analīze	Jā
5) fokusa grupu diskusiju veikšana un analīze	Nē
6) gadījumu izpēte	Jā
7) kvantitatīvās aptaujas veikšana un datu analīze	Jā
8) citas metodes (norādīt, kādas)	Nē
Kvantitatīvās pētījuma metodes:	
1) aptaujas izlases metode	Elektroniska pašreizpildes anketa.
2) aptaujāto/anketēto respondentu/vienību skaits	81 mazākumtautību organizācijas pārstāvji.
Kvalitatīvās pētījuma metodes:	
1) padziļināto/ekspertu interviju skaits	9
2) fokusa grupu diskusiju skaits	-
Pētījuma pasūtītāja kontaktinformācija	Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļas vecākā referente Linda Naudiša, tālrunis: +371 67330213, e-pasts: Linda.Naudisa@km.gov.lv
Pētījuma autori (autortiesību subjekti)	Gints Klāsons, Anda Laķe, Ilona Kunda, Baiba Tjarve